

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 25.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1894.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Οι δεισμοί εξακολουθοῦσι διασειόντες τὴν δύστηνον Ἑλλάδα, τὰ ἀποτελέσματα δὲ αὐτῶν ἐξακριβοῦνται ὁσημέραι δεινότερα τῶν ὑποτιθεμένων. — Ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν βασιλοπαίδων εὐρίσκειται αὐθις εἰς τοὺς τόπους τῆς καταστροφῆς, ἢ τῆς βασιλικῆς δὲ οικογενείας παρουσία ἐνθαρρύνει τοὺς ὑπὸ τῆς συμφορᾶς δοκιμασθέντας δυστυχεῖς ἀνθρώπους καὶ συντελεῖ εἰς τὴν προσφωρότεραν διεξαγωγὴν τῶν ὑπὲρ τῶν θυμάτων γινομένων ἐργασιῶν. — Ἡ κυβέρνησις ὡραύτως δραστηρίως ἐνεργεῖ πρὸς περιθαλψὴν τῶν παθόντων καὶ ἀποτροπὴν περαιτέρω καταστροφῶν· εὐτυχῶς δὲ καὶ ἡ ἰδιωτικὴ φιλανθρωπία ἤρξατο ὑπὸ ἀγαθοῦς οἰωνοῦς ἐνασκουμένη. — Ἄλλ' ἐννοεῖται ὅτι οἱ δεισμοὶ ἀνέκοψαν πρὸς στιγμὴν τὰς πρὸς ὀριστικὴν διακανόνισιν τοῦ οικονομικοῦ συμβιβασμοῦ διαπραγματεύσεις· τοῦτο δὲ μόνον δύναται νὰ ρηθῆῖ νέον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὅτι πρόκειται νὰ ζητηθῆῖ ἢ εἰς Ἀθήνας ἀποστολὴ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἠνωμένων κοιμημάτων.

Ἐπίκειται ἢ εἰς Πετροῦπολιν ἐπίσκεψις τοῦ διαδόχου τοῦ μαυροβουνιωτικοῦ θρόνου. — Ὁ φερόμενος ὡς σκοπὸς τῆς εἰς τὴν ρωσικὴν πρωτεύουσαν μετάθεως τοῦ μαυροβουνίου ἡγεμονίδου, ἐντεταλμένου, ὡς λέγεται, τὴν διομολόγησιν δανείου, προσωρινοῦ εἰς ἀνακαινίσιν τοῦ ὀπλισμοῦ τοῦ στρατοῦ τῆς ἡγεμονίας καὶ ἐν γένει εἰς στρατιωτικὴν ἀνοργάνωσιν τοῦ κρατείδιου τούτου, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἡγεμὼν Νικόλαος ἰκανῶς ἀπηλλάγη τῶν ἐσωτερικῶν περισπασμῶν, οὓς παρεῖχεν αὐτῷ ἡ ἀντίδρασις τῶν ἀριστοκρατικῶν τοῦ τόπου οἰκῶν, μὴ ἐννοούντων νὰ μεταβάλλωσι τὰ παλαιὰ περὶ τὸν τρόπον τοῦ πολεμεῖν ἔθιμα, μηδὲ παρεχόντων τὴν συνδρομὴν αὐτῶν πρὸς ἐξουκειώσιν τοῦ μαυροβουνιωτικοῦ λαοῦ εἰς μεταρρυθμίσεις, ἃς ἀπέφαινον ἀπαραιτήτους αἰ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους πρόδοσι τῆς στρατιωτικῆς τέχνης. — Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἀποτελέσματος τούτου ὁ ἡγε-

μὼν εἰργάζετο ἥδη ἀπὸ τριετίας· καὶ παρὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς δὲ κυβερνήσεως ἠτήσατο προγυμναστάς, οἵτινες εὐδοκίμως εἰργάσθησαν εἰς ἐξάσκησιν τῶν ἀνδρῶν τοῦ μαυροβουνιωτικοῦ ἱππικοῦ, ἂν μὴ ἀπατώμεθα, εἰς τὸν νέον τρόπον τοῦ ἀπὸ τοῦ ἵππου μάχεσθαι. — Τὰς ἐπὶ τῆς ὅλης στρατιωτικῆς ἀνοργάνωσως τῆς χώρας μελέτας αὐτοῦ ὁ ἡγεμὼν συνεπλήρωσε δι' ἐπανεπιλημμένων εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην ἀποδημῶν· παρασκευάσας δὲ οὕτως ἐπαρκῶς τὰ πράγματα καὶ ἐξουδετερώσας τὴν ἀντίδρασιν τῶν ἄκρων συντηρητικῶν, ὧν ἄλλοι μὲν πεισθέντες συνετάχθησαν ταῖς γνώμαις τοῦ ἀνωτάτου αὐτῶν ἀρχοντος καὶ συνεργάζονται αὐτῷ εἰς ἐπίτευξιν τοῦ ποθουμένου, ἄλλοι δὲ τηροῦσιν ἐφεκτικὴν μόνον πρὸς τὸ ἀνύσιμον τῶν καινοτομιῶν τούτων στάσιν, ὀλίγοι δὲ καὶ εἰς ἐκούσιον προέβησαν ἐκπατρισμόν, ἡδυνήθη πράγματι ν' ἀποσπάσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῆς μεσαιωνικῆς αὐτῆς στασιμότητος καὶ νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν προόδων τοῦ νεωτέρου βίου, ἀνευ τοῦ ὁποίου τὸ Μαυροβούνιον θὰ ἐξηκολούθει μοναδικὴν ἀποτελοῦν ἐν Εὐρώπῃ ἐξαιρέσιν, οὐδεμίαν οὔτε φίλοις, οὔτε ἐχθροῖς προξενοῦν αἰσθησιν. — Ὁ μαυροβουνιωτικὸς λαός, λαμβάνων ὑπ' ὄψει ὅτι διὰ τῆς ἡγεμονικῆς ταύτης πρωτοβουλίας ἐξαιρέται ἢ ἐν τοῖς ἰλλυρικοῖς κράτεσι θέσις τῆς μικρᾶς αὐτοῦ ἡγεμονίας, ἐν πᾶσι σχεδὸν τέως ὑπολειπομένης, θὰ ἐκτιμήσῃ κατ' ἀξίαν, ὡς ἐλπίζεται, τὸ προσγγινόμενον αὐτῷ ἀγαθὸν καὶ, εὐγνωμόνως διακείμενος πρὸς τὴν ὁμορον ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν, ἥτις προθύμως παρέσχε ζητηθεῖσαν τὴν συνδρομὴν αὐτῆς εἰς τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ παλιγγενεσίαν, θὰ συμβάλλῃ τὸ κατ' αὐτὸν εἰς τὴν ὡς οἶόν τε πληρεστέραν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου, ἅτε ἐξασφαλίζουσαν αὐτῷ τὴν προσήκουσαν ἐν τοῖς σημερινοῖς εὐρωπαϊκοῖς λαοῖς θέσιν. — Ὡς πρὸς τὴν ἐκδασιν τῶν ἐν Πετροῦπόλει διαπραγματεύσεων πρὸς διομολόγησιν τοῦ δανείου, δι' οὗ θὰ κατωρθοῦτο ἡ προμήθεια τῶν ἀναγκαίων εἰς πραγματικὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγον στρατιωτικῶν μεταρρυθμίσεων ὀργάνων, καὶ ταύτης

δυνάμεθα, νομιζομεν, νὰ ἐλπίζωμεν αἰσίαν, γνωστών οὐσῶν τῶν συμπαθειῶν, ὧν ὁ ἡγεμὼν τοῦ μικροῦ τούτου ὄρεινου λαοῦ ἀπολαύει ἐν τῇ ρωσικῇ πρωτεύουσῃ. — Ἄλλως τε πρόκειται περὶ οὕτω μικροῦ σχετικῶς ποσοῦ, ὥστε καὶ μόνη ἡ ρωσικὴ κυβερνήσις, ἢ καὶ ἄλλοτε πολλὰκις ἐπικουρήσασα οἰκονομικῶς τῇ μικρῇ σλαβικῇ ἡγεμονίᾳ, θὰ ἰδύνατο νὰ χορηγήσῃ αὐτό, μὴδὲ κἀν προσφεύγουσα εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν ἰδιωτικῶν κεφαλαίων.

Ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος διὰ τοῦ διατάγματος αὐτοῦ περὶ τῶν γονέων, οἷς ἀμφοτέροις ἀποδίδει τὰ συνταγματικὰ αὐτῶν δικαιώματα ὡς μελῶν τῆς βασιλικῆς οικογενείας, δικαιώματα, ἅτινα ἢ μὲν βασιλισσα Ναθαλία εἶχεν ἀπολέσει δυνάμει τοῦ ἐκδοθέντος κατ' ἀπαίτησιν τοῦ βασιλέως Μιλάνου διαζυγίου καὶ τῆς ἀποφάσεως ἐκείνης τῆς Σκουΐνας περὶ ἐξώσεως αὐτῆς ἐκ τοῦ σερβικοῦ ἐδάφους, ὁ δὲ βασιλοπάτωρ ἐπισήμως παρητήσατο, τυχῶν καὶ ἐπαρκεῖς χρηματικῆς ἐπὶ τούτῳ ἀποζημιώσεως, διὰ τοῦ διατάγματος, λέγομεν, τούτου ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος παρέχει ἰσχυρὰν ὄψιν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν σερβικῶν πραγμάτων. — Πράγματι ἢ πρᾶξις αὕτη, συμπληροῦσα τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Σερβίας εἰς τὴν νέαν περιόδον, εἰς ἣν ἐκάλεσεν αὐτὴν ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος διὰ τῆς συγκροτήσεως τῆς ὑπὸ τὸν κ. Σιμιτεμικτῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἀντικαταστάσεως εἰς ταύτης διὰ τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Νικολάεβιτς, ἀσπόνδου πολεμίου τῶν ριζοσπαστικῶν, ὑπουργείου, οὐ πρόγραμμα ἐσωτερικῆς πολιτικῆς εἶνε ἢ ἐκμηδένισις, εἰ δυνατόν, τῆς ἐξονομασθείσης μερίδος, δύναται ν' ἀποβῇ γόνιμος εἰς γεγονότα, ἅτινα εὐχρὴν ἔργον θὰ ἦτο, ἂν συνετέλουν εἰς τὴν παγίωσιν τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἄλλης εὐθυμερίας τοῦ κράτους. — Ὡς πρὸς τὸν βασιλοπάτορα π. χ., ἡ ὀριστικὴ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ αὐτῇ ἐγκατάστασις αὐτοῦ ἰδύνατο νὰ χρησιμοποιοῖται ὑπὲρ τῆς περιφρουρήσεως τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἀποτροπῆς τῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα συνήθως προκύπτουσιν ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ ζήλου καὶ τῆς ἐξάψεως τῶν πολιτικῶν παθῶν ἐν ὧρα ἐκλογικοῦ ἀγῶνος ἢ ἐν ταῖς προκαταρκτικαῖς τοῦ ἀγῶνος τούτου ἀψιμαχίαις, τὴν ἐπιτροπὴν, ἣν ὁ βασιλεὺς Μιλάνος ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ, τὸ παρὰ τῷ ὀποίῳ γόνιτρον αὐτοῦ ἰδύνατο νὰ συγκρατῇ αὐτὸν εἰς τὰ ὅρια τῆς εὐλαδοῦς καὶ ἀνευ ὑπερβολῆς καὶ καταχρήσεως ἐπιτελέσεως τοῦ καθήκοντος. — Ἄφ' ἑτέρου ἢ βασιλομήτωρ, ἀπολαύουσα πάντοτε πολλῆς δημοτικότητος παρὰ τῷ σερβικῷ λαῷ, ἰδύνατο νὰ προτρέψῃ πρὸς μετριοπάθειαν τὰς διαμαχομένας μερίδας, τοῖς μὲν χειριζομένοις τὴν ἀρχὴν ὑπομνησκουσα ὅτι δὲν ἐξοντοῦνται ἀκινδύνως κόμματα φέροντα ὡπωςδήποτε ἐθνικὸν χαρακτῆρα, οἷος εἶνε ὁ περιβάλλων τοὺς ριζοσπαστικούς, τούτους δὲ πείθουσα ὅτι οὐδέποτε ἢ ἀρχὴ ἐν συνταγματικοῖς κινήσει δύναται ν' ἀπομένῃ μονοπῶλιον μιᾶς τιμῆς μερίδος, ὅτι δὲ, οὐδὲν ζημιούμενοι, εἰ καὶ αὐτῆς ἐδοκίμαζετο ἢ τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν περὶ τὸν κυβερνῶν ἰκανότητος, ἰδύνατο διὰ τῆς μετριοπαθοῦς καὶ συνετῆς αὐτῶν ἐκτὸς τῆς ἀρχῆς στάσεως νέον νὰ προσκλήσονται τίτλον πρὸς νόμιμον διεκδικήσιν τῆς ἐξουσίας ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς τοῦτο εὐκαιρίᾳ. — Ἐδόνται τοιαῦτα τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν τοῖς ἀνα-

κτόροις τοῦ Βελιγραδίου ἀποκαταστάσεως αὐτῆς τῶν γονέων τοῦ βασιλέως; Τοῦτο, ὡς εἶπομεν ἤδη, εὐχεται πᾶς.

Ἐν τῇ δυσμικῇ Εὐρώπῃ ἀνεκινήθη αὐτῆς τὸ ζήτημα τῶν ἡγεμονικῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν γερμανορωσικῶν συνεντεύξεων. — Πρόκειται νῦν περὶ τῆς βεβαιωμένης ἐπισκέψεως εἰς Πετροῦπολιν τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου πρίγκιπος Ἑρβίκου τῆς Πρωσίας, ὃ, καθ' ἃ λέγεται, ἀνετέθη τὸ ἔργον τῆς γροπαρασκευῆς τῆς κατὰ τὸ θέρος ἐπιδιωκομένης συνεντεύξεως τῶν αὐτοκρατόρων Γερμανίας καὶ Ρωσίας. — Τὸ ἔργον τοῦτο ἴσως δὲν θὰ ἦτο δυσχερές, ἰκανῶς ἤδη παρασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ διπλοῦ γεγονότος τῆς εὐαρέστου διακανονίσεως τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν καὶ τῶν ἀρραβῶνων τοῦ διαδόχου τοῦ ρωσικοῦ θρόνου μετὰ γερμανίδος πρίγκιπισσης· τὸ δύσκολον ὅμως θὰ ἦτο ἢ τῆς ἐπιτυχίας ταύτης προαγωγῆ καὶ εἰς πολιτικὴν προσέγγισιν Γερμανίας καὶ Ρωσίας πρὸς ζημίαν τῆς ρωσογαλλικῆς φιλίας. — Περὶ τοιοῦτο τι συμπέρασμα ἐπιμόνως ἐνδιατρίβουσιν οἱ φίλοι τῆς τριπλῆς συμμαχίας· ἀλλ' ὅτι καθ' ὑπερβολὴν οὗτοι αἰσιοδοχοῦσι, τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἀναμένοντες ἐκ τῆς κατὰ τὰ προσηχημένα ἐνδεχομένης τῶν δύο αὐτοκρατόρων ἐν Δανίᾳ ἢ Γερμανίᾳ συνεντεύξεως, εἶδει νὰ πείσῃ πάντας ἢ ὀλιγῶς ἐκείνῃ τοῦ ρωσικοῦ **Κυβερνητικοῦ Μηνύτορος**, ὃς περὶ τῶν προσφάτων μὲν ἐν Ἀβδαζία καὶ Φλωρεντίᾳ ἡγεμονικῶν συνεντεύξεων λαλῶν, χρησίμως ὅμως καὶ ἐπιτηδείως προλαμβάνων ταυτοχρόνως τὰ σφαλῆρά ἐκ τυχόν γινομένης μετὰ μικρὸν συνεντεύξεως Τσάρου καὶ Γουλιέλμου συμπεράσματα, ἠρνήθη γενικῶς ταῖς ἡγεμονικαῖς συνεντεύξεσι πᾶσαν πολιτικὴν σημασίαν, ἣν αὐταὶ ἀπὸ πολλοῦ, εἶπεν, ἔπασσαν ἔχουσαι.

Ἐν Ἰταλίᾳ ὁ κ. Κρίστινς ἐξακολουθεῖ νίκας δρεπόμενος καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ κατοχυρῶν. — Ἀφοῦ κατόρθωσεν νὰ προτάξῃ τῆς συζητήσεως τῶν οικονομικῶν μετῶν τοῦ κ. Σοννίνου τὴν συζήτησιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας προβαίνει εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν διαφορῶν μερῶν αὐτοῦ, λαβὼν ἤδη τὸν τε ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τὸν ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν εἰδικὸν προϋπολογισμόν μετὰ τῶν 217,920,000 αὐτοῦ, τοῦ εἰρηνητοῦ πείσαντος τὴν πλειοψηφίαν ὅτι οὐδεμία ἐλάττωσις ἐπιτρέπεται, τοῦ κράτους ἄλλως κινδυνεύοντος νὰ ἴδῃ τὴν Γαλιαν παλινορθοῦσαν ἐν Ρώμῃ τὴν παπικὴν ἐξουσίαν. — Ὁ εἰρηνητὴς μάλιστα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προϋπολογισμοῦ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀκραιᾶς διατηρήσεως τοῦ ἐνεσθῆτος καταστατικοῦ μετὰ τῆς συμπληρώσεως τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλλείψεων ὑπεστήριξε καὶ διὰ τῆς ἥμισυ φιλόφρονος καὶ ὀλιγίστην ἐμπιστοσύνην μαρτυροῦσης γνώμης, ὅτι οὕτω μόνον ἢ Ἰταλία θὰ ἰδύνατο νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτῆς ἀπέναντι τῶν συμμάχων αὐτῆς κρατῶν καὶ ἐν περιπτώσει πολέμου ν' ἀποτρέψῃ ἄφ' ἑαυτῆς, καὶ νικώσης ἐτι, τὰ ἀποτελέσματα τῆς τῶν ἄλλων πλειονεξίας. — Καὶ οὕτως ἢ χερσὸν ἀπώλεσε πᾶσαν ἐλπίδα περὶ γροεχοῦς ἀπαλλαγῆς αὐτῆς ἀπὸ τῶν ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων τῆς μεγαλομανοῦς μὲν καὶ σωβινιστικῆς ἀφ' ἑνός, σκιοδαοῦς δὲ ἀφ' ἑτέρου πολιτικῆς τῶν διεπόντων τὰς τύχας αὐτῆς.

ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΑ*

Περὶ θερμότητος.

Τὰ τέσσαρα πρῶτα θεωρήματα ἀποτελοῦσι τὴν βᾶσιν τῆς νεωτέρας περὶ ζωϊκῆς θερμότητος θεωρίας. Καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου τούτων συνάγεται ὅτι κατὰ τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς οὐδεμία ἰδιόζουσα αὐτῇ ἐνέργεια δαπανᾶται, ἵτοι οὐδεμία ἐνέργεια μὴ δυναμένη νὰ ὑπολογισθῇ ἐπὶ τῇ βᾶσει μόνης τῆς γνώσεως τῶν ἐν τοῖς σώμασι τῶν ζῶντων ὀργανισμῶν τελουμένων μεταμορφώσεων, τῶν ὑπ' αὐτῶν τελουμένων ἔργων καὶ τῆς ἐκ τῶν χημικῶν μεταμορφώσεων τῶν στοιχείων τῶν ἰσθῶν καὶ τῶν τροφῶν παραγομένης θερμότητος. Ἐκ τοῦ δευτέρου ὅτι ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ζωϊκῆς θερμότητος ἔνεκα τῆς ποικιλίας τῶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ τελουμένων δράσεων ἀδύνατον νὰ στηριχθῇ ἐπὶ μόνης τῆς γνώσεως τοῦ ποσοῦ τοῦ διὰ τῆς ἀναπνοῆς προσλαμβανομένου ὀξυγόνου ἢ καὶ διὰ τῆς τοῦ ἐκπνευομένου ἀνθρακικοῦ ὀξέος.

Οὐχ ἥττον σημαντικὰ εἶνε τὰ τῶν ἐξ τελευταίων θεωρημάτων πορίσματα. Οὕτω τὸ πέμπτον ἐφαρμόζεται ἀμέσως εἰς τὴν ζωϊκὴν θερμότητα, διότι αἱ ὀξειδιώσεις τελοῦνται ἐν τῷ βᾶσει τῶν ἰσθῶν διὰ τοῦ ὀξυγόνου, προηγουμένως προσηλωθέντος ἐν τοῖς αἰμοσφαιρίοις. Δὲν ἀναπτύσσεται ἄρα κατὰ ταύτας ἅπαν τὸ ποσοῦ τῆς θερμότητος, ὅπερ τὸ αὐτὸ ποσοῦν στοιχειώδους ὀξυγόνου ἠθελε παραγάγει, ἀλλ' ἔλασσον τοῦτου κατὰ τοσοῦτον, ὅση ἢ κατὰ τὴν πρώτην μετὰ τῶν αἰμοσφαιρίων σύνθεσιν τοῦ ὀξυγόνου τοῦτου ἀναπτυχθεῖσα. Καὶ ἀληθῶς μὲν τὸ τελευταῖον τοῦτο τῆς θερμότητος ποσοῦν ἀνευρίσκειται ἐν τῇ ἐκτιμῆσει τῆς καθόλου ζωϊκῆς θερμότητος — καθ' ὅσον ἢ πρώτη αὕτη τοῦ ὀξυγόνου προσήλωσις ἐν τοῖς αἰμοσφαιρίοις τελεῖται ἐν αὐτῷ τῷ σώματι, καὶ ἐπομένως τὸ ὀλικὸν ποσοῦν τῆς ἀναπτυσσομένης θερμότητος παραμένει τὸ αὐτό, ὡσεὶ τὸ ὀξυγόνον ἐνήργει ἀμέσως στοιχειώδες — ἀλλὰ τέμνεται αὕτη κατόπιν εἰς δύο λίαν διακεκριμένα κατὰ τὴν ἐντόπισιν αὐτῶν μέρη. Τῷ ὄντι· συμφώνως πρὸς τὸν εῴ νόμον ἢ ὀλικὴ ποσότης τῆς παραγομένης δι' ὀξειδιώσεως θερμότητος χωρίζεται εἰς δύο κύρια τμήματα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἀναπτύσσεται κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐπαφῆς τοῦ αἵματος μετὰ τοῦ ἀέρος ἐντὸς τῶν πνευμονικῶν κυψελίδων, ἐνῶ τὸ ἕτερον, τὸ μείζον μέρος, ἀναπτύσσεται εἰς τὸ βάθος τῶν ἰσθῶν, ἐν οἷς τελοῦνται αἱ συνεχεῖς αὐτῶν μεταμορφώσεις. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἡ θερμοκρασία τῶν πνευμόνων, ἐν οἷς τὸ πρῶτον τμήμα τῆς θερμότητος παράγεται, εἶδει νὰ εἶνε σημαντικῶς ἀνωτέρα τῆς τῶν λοιπῶν ὀργάνων τοῦ σώματος, ὅπερ δὲν συμβαίνει πραγματικῶς, διότι ἡ θερμότης αὕτη ἰσοφαρίζει πρὸς τὴν [ἀπορροφωμένην ὑπὸ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, καθ' ἣν στιγμὴν τοῦτο ἀποβάλλεται ἐκ τῶν πνευμόνων ὑπὸ ἀερώδη ὄγκον περίπου ἴσον πρὸς τὸν τοῦ προσλαμβανομένου ὀξυγόνου.

* Ἄλλ' ἐξῶχος σημαντικαὶ εἶνε αἱ συνέπειαι τοῦ

ἔκτου καὶ ἑβδόμου θεωρήματος, διότι δι' αὐτῶν καταδεικνύεται ὅτι ἡ αὐτὴ ποσότης ὀξυγόνου συντιθέμενη μετὰ τινος τῶν συστατικῶν τῶν ἰσθῶν ἢ τῶν τροφῶν, ὅπερ μεταβάλλει ὀλοσχερῶς εἰς ἀνθρακικὸν ὀξύ καὶ ὕδωρ, δυνατὸν ν' ἀπολύσῃ ποσότητας θερμότητος λίαν ἀνίστους. Οὕτω τὸ αὐτὸ ποσοῦν ὀξυγόνου, ὅσον 8 γραμμάρια, δαπανώμενον μὲν πρὸς καῦσιν ἀμιγροῦς οἰνοπνεύματος ($C^4 H^6 O^2$) παράγει 26 θαλπωράς, ἐνῶ καλὸν μυρμηκικὸν ὀξύ ($C^2 H^2 O^4$) παράγει 35 θαλπωράς. Ἐπίσης συμφώνως πρὸς τὸν εῴν νόμον ὁ Berthelot ἀπέδειξεν ὅτι τὸ αὐτὸ ποσοῦν τοῦ ὀξυγόνου δυνατὸν νὰ δώσῃ γένεσιν εἰς ποσότητας θερμότητος ὅλως ἀνίστους, ὅσον συντιθέμενον μετὰ τῶν οἰνοπνευμάτων πρὸς μετασχηματισμὸν αὐτῶν εἰς τὰ ἀντίστοιχα ὀξέα. Οὕτως ἔνευ μεταβολῆς τῶν ἰσοδυνάμων τοῦ ἀνθρακός τὸ αὐτὸ ποσοῦν τοῦ ὀξυγόνου ἀναπτύσσει ποσότητας θερμότητος περιεχομένης μετὰ ξυ λῖαν ἀφεστῶτων ὀρίων, ὅσον 37 θαλπωρῶν [μεθυλικὸν πνεῦμα = $C^2 H^2 (H^2 O^2)$] καὶ 90 θαλπωρῶν [ἔθυλικὸν πνεῦμα ἢ ἔthal = $C^{32} H^{32} (H^2 O^2)$]. Τὸ δεύτερον ὄριον, ἀντίστοιχόν πρὸς τὴν ὀξειδιώσιν ἀληθοῦς παχέος σώματος, εἶνε σχεδὸν διπλάσιον τοῦ ἀναπτυσσομένου κατὰ τὴν καῦσιν στοιχειώδους ἀνθρακός, ὅθεν συνάγεται λίαν ἐνδιαφέρον σχετικῶς πρὸς τὴν ἐν τῷ ὀργανισμῷ παρουσίαν τῶν παχέων σωμάτων πόρισμα. Οὕτως ἢ ἐκ τῆς προσηλωσεως τῆς αὐτῆς ποσότητος ὀξυγόνου ἐπὶ τινος παχέος σώματος ἀναπτυσσομένη θερμότης εἶνε τοσοῦτῳ μείζων διὰ τὰ πρῶτα τοῦ ὀξυγόνου ἰσοδύναμα, ὅση τὸ μῶριον τοῦ αὐτοῦ παχέος σώματος εἶνε μᾶλλον συμπυκνωμένον, οὐδόλωσ δὲ ἀμφίβολον ὅτι παρόμοια γεγονότα συνεχῶς λαμβάνουσι χώραν κατὰ τὰ φαινόμενα τῆς θρέψεως καὶ τῆς ἀναπνοῆς, καὶ ὅτι ἐπὶ τούτων βασιζόμενός τις δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰς πολλακις παρατηρουμένας διαφορὰς μετὰ ξυ τῶν ποσῶν τῆς ἀναπτυσσομένης θερμότητος καὶ τοῦ ἐκτελουμένου ἔργου ὑπὸ δύο ἀτόμων, ἕτινα τὸ αὐτὸ ποσοῦν ὀξυγόνου ἀπορροφῶντα καὶ τὸ αὐτὸ ποσοῦν ἀνθρακικοῦ ὀξέος παράγοντα πρέθοντα διὰ τροφῶν διαφέρου. Ἐπίσης δυνατὸν πειραματικῶς νὰ βεβαιωθῇ ὅτι σημαντικῶς δυνατὸν νὰ παραλλάσσῃ ἢ ἐν τῷ σώματι ζῶον τινος ἀναπτυσσομένα θερμότης, καίτοι ἢ δαπάνη τοῦ ὀξυγόνου εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς τροφῆς τὸ αὐτό, ἀρκεῖ μόνον ἢ αὐτὴ ποσότης τοῦ ὀξυγόνου νὰ δαπανᾶται ὅτε μὲν εἰς ὀλοσχερῆ καῦσιν τοῦ σώματος, ὅποτε ἀναπτύσσεται ἐλαχίστη θερμότης, ὅτε δὲ εἰς ἐναρξὴν ὀξειδιώσεως τοῦ αὐτοῦ ἢ καὶ ἕτερον τῆς αὐτῆς τάξεως σώματος, ὅποτε παράγεται τὸ μέγιστον τῆς θερμότητος, ὅπερ ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς τὰ παχέα σώματα, ὧν ὅτε μὲν μέρος ὀλοσχερῶς ἐν τῷ ὀργανισμῷ καίεται, ὅτε δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σημαντικῶς ὀξειδιοῦται. Ἐν γένει δὲ ὑπὸ τὸ αὐτὸ βάρος τὰ παχέα σώματα καίόμενα ἐν τῷ ὀργανισμῷ παράγουσι πλείονα τῶν ὑδρογονανθράκων θερμότητα, διότι δαπανᾶσι πλείον ὀξυγόνον, ἐνῶ μετὰ τῆς αὐτῆς ποσότητος ὀξυγόνου συντιθέμενα τὰ ἥττον ὑδρογονοῦχα σώματα, ὅσον τὸ σάκχαρον, τὸ ὀξικὸν ὀξύ, τὸ ὑδροκυανικὸν ὀξύ, τὸ μυρμηκικὸν ὀξύ, παρέχουσι πλείονα τῶν παχέων σωμάτων θερμότητα.

* Ἐκ δὲ τῶν τριῶν τελευταίων θεωρημάτων συνά-

*) Ἴδε ἀριθ. 24, σελ. 465—468.

γεται ὅτι ἡ ζωϊκὴ θερμότης δέον νὰ μὴ ἀποδίδεται ὀλοσχερῶς, ὡς μέχρι τοῦδε ἐγένετο, εἰς μόνον τὰ φαινόμενα τῆς ὀξειδωσέως, διότι δι' αὐτῶν καταδεικνύεται ὅτι σημαντικὴ ποσότης θερμότητος δυνατόν νὰ λαμβάνη γένεσιν ἐντὸς ζῶντος τινος ὀργανισμοῦ διὰ τῆς μετὰ τοῦ ὕδατος συνθέσεως ἢ χωρισμοῦ τῶν τροφῶν ἀνεξαρτήτως παντός φαινομένου ὀξειδωσέως, ἥτοι ἀνευ προσλήψεως ὀξυγόνου καὶ ἀνευ παραγωγῆς ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὡς ἐπίσης καὶ ὑπὸ τῶν διὰ τῆς ζυμώσεως τελουμένων ἀναδιπλώσεων, οἷον τοῦ γλεύκους εἰς οἶνον πνευμα καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὁπότε ἀπολύονται 71 θαλάσσια ἔξ 180 γραμμαρίων, γεγονότα τοσοῦτω μᾶλλον σημαντικὰ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ζωϊκὴν θερμότητα, ὅση διότι αἱ πλείστα τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν εἶδιν ἐπιδεικτικαὶ συνθέσεως μεθ' ὕδατος καὶ ἀναδιπλώσεως.

Θεωροῦντες τὰ ἀνωτέρω ἀναγραφέντα ἱκανὰ πρὸς στοιχειώδη φυσικοχημικὴν ἐρμηνείαν τῆς πηγῆς τῆς ζωϊκῆς θερμότητος καὶ τῶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ τελουμένων δράσεων, ὧν ἀποτέλεσμα εἶνε αὕτη, προβαίνομεν γοργῶ τῷ βήματι εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ τελευταίου τμήματος τοῦ ἡμετέρου περὶ ζωϊκῆς θερμότητος θέματος, ἥτοι τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν μελέτην τῶν πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς ἀναγκαίων θερμοκρασιῶν ὄρων καὶ περιστάσεων.

Βεβαίως ὅλας περὶ τὴν θὰ ἐθεωρεῖτο ἡ ἀναγραφὴ τῶν κοινῶν καὶ εἰς πάντας γνωστῶν γεγονότων, οἷον ὅτι ἀδύνατος εἶνε ἡ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἐν τῷ ἀέρι ζῶντων ζῶων ἀνευ αἵματος (= ὀξυγόνου) καὶ ὕδατος, καὶ ὅτι ἅπαντα τὰ ζῶα, ἐξαιρέσει ἰδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου μέχρι βαθμοῦ τινος, ἀπαιτοῦσι πρὸς ζῶν ἀυτῶν ὀρισμένην καὶ ἰδιάζουσαν ἐκάστῳ τούτῳ θερμοκρασίαν τοῦ περιβάλλοντος—ἀφοῦ, ὡς γνωστόν, περὶ ἀνθρώπου ἰδίᾳ προκειμένου, ἅπαντες γινώσκομεν ὅτι ἀντέχει οὗτος καὶ εἰς τὰς ζῶαν ὑψηλὰς θερμοκρασίας τῶν μεταξὺ τῶν τροπικῶν χωρῶν, θερμοκρασίας ὑπερβαίνουσας πολλαπλακὴς τὴν φυσιολογικὴν θερμοκρασίαν τῶν 37° K., ὡς ἐπίσης καὶ ὅτι δύναται ν' ἀντιστῆ ἐπὶ τινα χρόνον καὶ εἰς τὰς ζῶαν ταπεινὰς θερμοκρασίας τῶν πολικῶν χωρῶν, θερμοκρασίας ταπεινουμένης πολλαπλακὴς καὶ ὑπὸ τοῦς—50° K.—οὐδὲ ὅτι τὸ ποσὸν τῆς ὑπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ δαπανωμένης καυσίμου ἕλης πρὸς παραγωγὴν τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ θερμότητος καὶ ἀναπλήρωσιν τῆς δαπανηθείσης, εἴτε δι' ἀκτινοβολίας πρὸς τὸν πέριξ κῶρον, εἴτε καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν διαφόρων ἐργῶν, εἶνε ἀνάλογον πρὸς ταῦτα, οὐδὲ ὅτι ἡ δαπάνη αὕτη διὰ τὸ αὐτὸ ἔργον εἶνε διάφορος κατὰ τε τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ κατὰ τὰ διάφορα κλίματα, ὅτι, ὀπλονότι, ἐξαρτᾶται αὕτη καὶ ποικίλλει κατὰ τὴν διάφορον τοῦ περιβάλλοντος θερμοκρασίαν, κτλ. Τὸ μόνον ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ζήτημα εἶνε νὰ γνωρίσωμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συγχρόνου θέσεως τῆς ἐπιστήμης τὰ κατώτερα θερμοκρασια ὄρια τῆς παραγωγῆς τῶν φυσικοχημικῶν καὶ φυσιολογικῶν δράσεων, ἅτινα φαίνονται σήμερον ἀκριβέστερον καθωρισθέντα διὰ τῶν πειραμάτων καὶ ἐρευνῶν τοῦ διαπρεποῦς ἔλβετου φυσιοδίφου κ. Raoul Pictet.

Καὶ ἄλλοτε (κατὰ νοέμβριον τοῦ 1892) ἀνεγράψα-

μεν ἐν ταῖς στήλαις ἐγγωρίου περιοδικοῦ λίαν συντόμως τὸ ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ταπεινότερον θερμοκρασιακὸν ὄριον τῶν χημικῶν δράσεων πόρισμα τῶν μελετῶν τοῦ κ. Pictet, καθ' ὃ οὐδεμία χημικὴ δρᾶσις τελεῖται κατὰ τὰς ζῶαν ταπεινὰς θερμοκρασίας, σώματα δὲ λίαν ἰσχυρὰν κεκτημένα τὴν χημικὴν συγγένειαν μένουσιν ἀδρανῆ καὶ οἰοῦναι νενεκρωμένα κατὰ ταύτας. Καὶ ταῦτα ὅσον ἀφορᾷ τὰ καθαρῶς φυσικοχημικὰ γεγονότα.

Ἀλλὰ τὰ πράγματα δὲν περιορίσθησαν μέχρι τοσοῦτου, νεώτεροι δ' ἐκείνων ἐρευνᾶν, συμπληροῦσαι μακροχρονίους μελέτας, ἀνεκοινώθησαν κατὰ δεπτέμβριον τοῦ 1893 εἰς τὴν ἐν Λωζάνῃ συγκροτηθεῖσαν συνέλευσιν τῆς Société helvétique des Sciences Naturelles, δημοσιευθεῖσαι ἐν τοῖς Archives des sciences physiques et naturelles, καὶ νέον ἐπέχυσαν ἥδ' ἐπὶ τοῦ ἀπασχολούντος ἡμᾶς ζητήματος τῆς πρὸς τὰς ταπεινὰς θερμοκρασίας σχέσεως τῆς ζωῆς.

Κατὰ τὴν ἀνακοίνωσιν ταύτην ὁ κ. Pictet ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον προσημαζόμενος νὰ ὀρίσῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συγχρόνων τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ὀρίων τὴν ζῶαν καὶ τὸ ζωϊκὸν φαινόμενον ἐν ἀντιθέσει πρὸς φαινόμενον καθαρῶς μηχανικὸν ἐν τοῖς ἀνοργάνοις σώμασι τελούμενον. Ὁ ὀρισμὸς οὗτος φαίνεται αὐτῷ λίαν δυσχερῆς καὶ ματαίως ὑπὸ πλείστων φυσιολόγων ἐπιδιωχθεῖς, διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ἄρχεται ἐκ τῆς ἀναγραφῆς σειράς γενικῶν φαινομένων εἰς ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τὰ ζῶντα ὄντα ἀπαντῶντων, ἅτινα κατὰ τάξιν εἰσὶ τὰ ἑξῆς :

α^ο Ἀπαντα τὰ ζῶντα ὄντα, ζῶα ἢ φυτὰ, φαίνονται ἡμῖν ὑπὸ τὴν μορφήν ἐιδικῶν τύπων, καλουμένων ἐιδῶν.

β^ο Ἐκάστον ἄτομον εἶδους τινὸς ἀντιπροσωπεύει μόνον ἓνα, πραγματικὴν ἔχουσαν ἀξίαν.

γ^ο Ἡ ἕξ' ἐκάστου τῶν ἀτόμων συνείδησις τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπάρξεως δὲν εἶνε ἀπαραίτητος· παρὰ τοῖς ζῶοις τῶν ἀνωτέρων τάξεων καὶ ἰδίᾳ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἀποτελεῖ αὕτη τὴν κατὰ φύσιν κατάστασιν.

δ^ο Ἐκ τῶν ἐν τῷ βάθει τῶν ἰσθῶν τῶν ζῶντων ὄντων τελουμένων φυσικοχημικῶν φαινομένων φαίνεται προκύπτουσα κατὰ στασις εὐσταθοῦς ἰσορροπίας, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν κατὰ φύσιν ζῶαν τῶν ὄντων καὶ ἐξασφαλίζουσα τὴν ἀτομικότητα αὐτῶν κατὰ τοῦ συνόλου τῶν ἔξωθεν ἐνεργουσῶν δυνάμεων.

ε^ο Ἡ κατὰ φύσιν ζῶη τῶν ὄντων τρεῖς παρουσιάζει φάσεις: τὴν γέννησιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν μέχρι τῆς ὀρίμου ἡλικίας, τὴν κανονικὴν ζῶαν καὶ τὸ γῆρας περατούμενον διὰ τοῦ θανάτου.

ς^ο Ἀπὸ τῆς γενικωτέρας ἐκδοχῆς τῆς λέξεως αἱ νόσοι παράγονται ἐκ παθῶν τῶν ὀπωδῆποτε διαταρασσομένων τὴν εὐσταθῆ ἰσορροπίαν τῶν ζωϊκῶν φαινομένων ἐπιδράσεων, πέραν τῶν ὀρίων τῶν δυναμένων νὰ ὀρισθῶσιν ὡς κατὰ φύσιν· καὶ

ζ^ο Αὐτὰ ταῦτα τὰ ζωϊκὰ φαινόμενα, εἰς τὴν ἀπλουστάτην αὐτῶν ἐκφρασιν ἀνηγμένα, χαρακτη-

1) «Νεολόγου» Ἐβδόμη ἀδικία· Ἐπιθεωρησεως ἔτος 2^ο, ἀριθμ. 5, ἐν σελ. 95.

ρίζονται πάντοτε ὑπὸ φαινομένων χημικῶν καὶ οὐχὶ φυσικῶν.

Καὶ εἰς μὲν τὰ φυτὰ ἀνευρίσκειται τὸ κύτταρον, ἀπορροφῶν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φωτός τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ὕδατος καὶ ἀποσυντιθέμενον αὐτὸ εἰς ἄνθρακα, προσλαμβάνομενον, καὶ εἰς ὀξυγόνον, ἀποβαλλόμενον, εἰς δὲ τὰ ζῶα ἐπίσης διακρίνεται τὸ κύτταρον, ἀπορροφῶν τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος καὶ προσπλοῦν αὐτὸ διὰ διαπιδύσεως εἰς τὰς ἐν τῷ κυττάρῳ εἰσερχομένας οὐσίας.

Ἡ θ ῥ ῆ ψ ι ς καὶ ἡ ἀ ν α π ν ο ῖ τῶν κυττάρων ἀποτελοῦσι τὰ δύο σταθερὰ φαινόμενα ἀπάντων τῶν ζώντων ὄντων, ἅπαντα δὲ αἱ ἐθελοῦσαι ἢ μὴ κινήσεις, πᾶσαι αἱ διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἀντιλήψεις, αἱ εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα ὀφειλόμεναι, εἰσὶ χαρακτηριστικῶς μεταβλητοὶ καὶ δυνατόν νὰ ἐλλείπωσι, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ ζῶη ὡς ἀπούσα ἢ ἐσθῆ.

Ἐπὶ τῶν βάσεων τούτων στηρίξας ὁ κ. Pictet τὴν ἔρευναν αὐτοῦ, ἔρευναν σκοποῦσαν τὴν μελέτην τῆς εἰδικῆς ἐπιδράσεως τῶν ταπεινῶν θερμοκρασιῶν ἐπὶ τῶν διὰ τῶν ἀνωτέρω ἀναγραφέντων χαρακτηριστικῶν ὀριζομένων ζωικῶν φαινομένων, προσέβη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πειραμάτων, ἅτινα ἐν συνόψει ἔχουσιν ὧδε :

Πρὸς πειραματισμὸν ἐξελέγησαν ἐκ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν ζῶων, θηλαστικῶν ὑψισταμένων χειμερίαν νάρκην, πτηνῶν διαφόρων κλιμάτων, βατραχίων, ὀφιοειδῶν, ἔγχυματογενῶν, μικροβίων καὶ λοιπῶν, τὰ ὑγιέστερα καὶ ἐξητάθησαν κατὰ πρῶτον ἐπιμελῶς ἐν τῇ κατὰ φύσιν ζῳῇ αὐτῶν, ἵτοι ἐν τῇ τροφῇ, τῇ ἀναπνοῇ, τῷ μυϊκῷ ἔργῳ καὶ ταῖς παντοειδέσιν αὐτῶν ἐκκρίσεσιν. Τούτου γενομένου, ἐβυθίσθησαν ταῦτα ἀποτόμως ἐντὸς τῶν λεγομένων ψυκτικῶν φρεάτων (puits frigorifiques), ἵτοι χώρων περιωρισμένων, ὧν τὸ μεταξὺ τῆς διπλῆς παρεΐας διάστημα διατηρεῖται εἰς θερμοκρασίαν ταπεινὴν, κυμαινομένην κατὰ βούλησιν μεταξὺ +10⁰ καὶ -165⁰ ἢ -200⁰. Τὸ ζῶον τότε ὑποβάλλεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀκτινοβολίας, ἢ θερμοκρασία ταπεινοῦται, οὕτω δὲ δυνατόν νὰ μελετηθῆ ἡ ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ ἐπενέργεια τοῦ διαταράσσοντος τὴν κατὰ φύσιν κατάστασιν αὐτοῦ παράγοντος τούτου. Μετρεῖται τότε ὁ σφυγμὸς ἢ ἡ ταχύτης τῶν καρδιακῶν παλμῶν, ἢ θερμοκρασία εἰς διάφορα τοῦ σώματος μέρη, αἱ διάφοροι ἐκκρίσεις καὶ αἱ φαινομενικαὶ μεταβολαὶ τῆς εὐαισθησίας καὶ τῆς εὐκινήσιας τῶν μελῶν.

(Ἀκολουθεῖ).

Η. Γ. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ.*

Ἀνασκευὴ τῆς γνώμης Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσέως ἐπὶ τοῦ παρά Θουκυδίδη διαλόγου τῶν Ἀθηναίων καὶ Μηλίων

I ΗΙ.

Οὐδόλως πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι οὐχὶ τόσον ἡ ἀγανάκτησις διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὤμοσάντων σφαγῶν τῶν Μηλίων καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς συγκίνησις, οὔτε αἱ ἀπάνθρωποι ἰδέαι καὶ σκληραὶ ἀρχαί, αἵτινες ἐν τῷ διαλόγῳ διατυποῦνται ὠθησαν τὸν Διονύσιον, ἵνα ἐξενέγκῃ ἀφελῶς τοιαύτην ἀπαθεστάτην κρίσιν, ὅσον ἡ μεγάλη ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἐπικρίσιν τοῦ Θουκυδίδου τάσις αὐτοῦ. Διότι δὲν εἶνε μόνον ἡ φυσικὴ λαίμαργία, ἢ συνήθης ἀείποτε εἰς πᾶσαν πολιτικὴν, τὴν ὁποῖαν ὁ Διονύσιος παρατρέχων προβαίνει εἰς τὴν τολμηρὰν ἐπικρίσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐτι τολμηρότερος καθίσταται ὡς δικαιολογῶν αὐτὴν διὰ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα, ἀντὶ ὑπερασπίσεως, ἀμέσως ἀναιροῦσιν αὐτήν. Ἄς ἀφήσωμεν τὸ περὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος τῶν Ἀθηναίων καὶ ἄς ἐξετάσωμεν τοὺς χρόνους καὶ τὰ πρόσωπα, πρὸς τὰ ὁποῖα ὁ Διονύσιος δὲν εὐρίσκει συνάδοντα τὰ ἐν τῷ διαλόγῳ. Οἱ χρόνοι τοὺς ὁποίους ὑπερῆ αὐτοῦ ἐπικαλεῖται ὁ ἐπικριτὴς βοᾷσι κατ' αὐτοῦ· διότι τὰ περὶ τὴν Μήλον χρονολογοῦνται κατὰ τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅστις τοιαῦτα ἐπὶ νήνεγκεν ἀποτελέσματα καὶ τοσοῦτον ὀλεθρῶς ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς κοινωνίας ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, ὥστε δικαίως τίθεται μεταξὺ τῶν μεγάλων αὐτῆς ἱστορικῶν γεγονότων. Τὰ ἀγνά πατριωτικὰ αἰσθήματα διὰ τῶν ὁποίων οἱ Μαραθωνομάχοι καὶ Σαλαμινομάχοι «Χρυσόφωρον Μῆδων ἐστόρεσαν δύναμιν» καὶ τὴν κατὰ τοὺς κινδύνους τῆς πατρίδος πρόθυμον πρωτοβουλίαν, τὰ ὁποῖα ἐκληροδότησαν ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν δυστυχῶς ἐπὶ πολὺ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διατηρηθῶσι· διότι καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Ἑλληνικὴ σημαία ὑπὸ τὸν Κίμωνα φέρον καὶ τρόπον ἐνσπείρουσα πανταχοῦ τῆς ἡττημένης Ἀσίας, προῦκάλει Κιμωνεῖους συνθήκας, ἀλλ' οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως τοῦ Λυκούργου, οἱ ἀείποτε καὶ ἐν αὐταῖς ἀκόμη ταῖς κρισιμωτάταις ὥραις ἰδιοτελέστατοι δειχθέντες, ἀντὶ τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ συμπράξεως πρὸς ἐπιτελέσιν μεγάλων κοινοφελῶν σχεδίων, ἐνεκολλώθησαν τὸν φθόνον καὶ οὕτως ὑψώσαν τὴν ὀλεθριωτάτην ἐκείνην σημαίαν, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν πολλαὶ πόλεις τῆς Ἑλλάδος κατέβυγον ἐναντίον τῆς αὐξανούσης καὶ ἐπιφόβου ἰδὴ καταστάσεως δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῆς στυβαρῆς τοῦ Περικλέους χειρὸς δεξιότατα κυβερνωμένων. Ἡ ἀναφεῖσα αὕτη ζήτησις τοῦ κακοῦ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Εὐρώτα ἴσκησαν ἵνα ὦλον τὸ φῦραμα τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ἠθικῶς διαφθεῖρη καὶ καταμολύνη. Οἱ Ἕλληνες, τυφλωθέντες πλέον ὑπὸ τοῦ φθόνου, παρεγνώρισαν ἐντελῶς τὸ καθῆκον αὐτῶν, ἐλθισμόνησαν παντάπασι τὸ παρελθὸν καὶ ἐπολέμουν, ὡς μὴ ὄφειλε, πρὸς ἀλλήλους, ἀ-

*) Ἰδε ἀρ. 10, σελ. 183—185.

δελφοί πρὸς ἀδελφούς. Ἐν τοιοῦτῳ λοιπὸν πολέμῳ ἐμφυλίῳ πᾶς τις δύναται νὰ εικάσῃ ποῖά τινα αἰσθήματα δύνανται νὰ ὑπάρξωσι καὶ ποῖαι γενικαὶ ἀρχαὶ δυνατόν νὰ κρατῶσιν. Ἐν τῇ θορικτῇ ταύτῃ δικτυῇ τῆς ἀδελφομαχίας καὶ ἀλληλοσφαιρίας τὸ δίκαιον σιγᾶ καὶ πᾶσα ἠθικότης καὶ ὁσιότης παραγκωνίζεται πρὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς ὑπερσχύσεως. Τὰ ἱπποτικὰ ἐκεῖνα αἰσθήματα τὰ ἀναπτυσσόμενα μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι, Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς νίκῃν ἀντικαθίστανται κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον διὰ τῶν ἀντιθέτων ἰδεῶν καὶ πράξεων. Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ὑπῆρξε διὰ τὴν Ἑλλάδα ὀλεθριώτατον μαῦρον νέφος, ὁπερσταθὲν ἐπὶ τοῦ μειδιῶντος αὐτῆς ὀρίζοντος ἐπὶ 27 ὀλόκληρα ἔτη ὑπεράνω τοῦ ἀνθηροῦ ἐδάφους, ὅπερ ἐκαλλιέργησαν οἱ Μιλτιάδαί, Κίμωνες καὶ Ἀριστείδαι κατέστρεψε μὲν πᾶν ὑπάρχον ἀγαθὸν ἠθικὸν καὶ ὑλικόν, δίκην δὲ ἐπὶ κατοῖς ἐλλαοδίκαι κατέχευεν ἄφθονον, ἀλλὰ δηλητηρώδη βροχὴν εἰς τὰς ῥίζας τοῦ ψόθου καὶ ἀδικίας, τῆς βίας καὶ ἐν γένει παντοίων κακῶν, τὰ ὅποια διὰ τὴν Ἑλλάδα ἦσαν ἀνώτερα δακρύων ὑπὸ τοιαύτην λοιπὸν μεμολυμένην ἀτμόσφαιραν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν τὴν ὑπαρξίν δικαιοσύνης, ἀγάπης καὶ εὐσυνειδησίας; Ἀλλὰ καὶ οἶκτον καὶ ἀνθρωπίνην ἐπὶ τέλους συμπάθειαν ἠθέλομεν θαρρήσῃ νὰ ζητήσωμεν κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅστις ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ἔλαβεν ἄγριον καὶ καταστρεπτικὸν χαρακτῆρα καὶ τοῦ ὁποίου ὡς προοίμιον ὑπῆρξεν ἡ ἀπάνθρωπος θυσιά τῆς ἀνθρωπίνης ἐκείνης ἐκατόμβης, ἡ σφαγὴ δηλ. τῶν ταλαιπώρων Θυβαίων, Αἰγινυτῶν καὶ ἄλλων; Οὐδαμῶς βεβαίως. «Ἐκινδύνευσε, λέγει ὁ ἡμέτερος Παπαρρηγόπουλος, ἐκινδύνυθεν ἡ Ἑλλάς ἢ διὰ τοσούτων αἰῶνων μορφωθείσα

1) Παπαρρηγ. Ἑλλ. Ἱστορ. Τόμ. Α'. σελ. 646.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Ὅκτῳ παρῆλλον ἡμέραι, ἀφ' οὗ τὴν χαρμόσυνον τοῦ Πάσχα πανηγύριν ἐτελέσαμεν καὶ ἰδοὺ σήμερον ἄγομεν τὸ ἀντίπασχα, ἦτοι τὴν κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ. Πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν, οὗσης ὕφιας, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ συνηγμένους ἐπὶ τῷ αὐτῷ καὶ εὐαγγελίσατο αὐτοῖς τὴν ἀγάπην εἰπὼν: Εἰρήνη ὑμῖν. Ἡ γὰρ τῶν μαθητῶν ἰδόντων τὸν Κύριον ἦν μεγάλη, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἡ χάρις, ἣτις ἐγένετο αὐτοῖς, διότι ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας λαμβάνουσι τὸ χάρισμα τῶν ἀποστόλων. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς: «καθὼς ἀπέσταλά με ὁ πατήρ, καὶ γὼ πέμπω ὑμᾶς. Καὶ τοῦτό εἰπὼν, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν, ἐνεφύση καὶ λέγει αὐτοῖς: Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. Ἄν τινον ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς; ἂν τινον κρατῆτε, κενκρατήνται». Μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας ἀπὸ τῶν γεγονότων τούτων αὐθις ὁ Ἰησοῦς παρουσιάζεται πρὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, τῶν

παρ' ὀλίγον νὰ ἐκλίπῃ καὶ ἐπανέλθῃ εἰς ἄρρυθμον καὶ ἄθεσμον κοινωνίαν».

Ἰδοὺ διατὶ εἶπομεν ὅτι οὐχὶ ἀκριβῆς τοῦ πράγματος ἀναστάθμισις, ἀλλὰ τάσις ἀπλῶς πρὸς ἐπικριτοὺς ὠθησε τὸν Διονύσιον εἰς τὴν παρὰ τὸν αὐτοῦ ἰδέαν, καθ' ἣν τὰ ἐν τῇ Μήλῳ καὶ πρὸς τοὺς χρόνους αὐτοὺς δὲν συμβιβάζονται. Οἱ χρόνοι λοιπὸν, καθ' οὓς ὁ ἐξονομασθεὶς διάλογος λαμβάνει χώραν καὶ τοὺς ὁποίους ὁ Διονύσιος ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπικαλεῖται καὶ ἐν γενικωτάτῃ ἐξετάσει, οἷαν ἀνώτερον παρέσχεμεν, βοῶσιν ἄντικρυς κατὰ τῆς γνώμης τοῦ ἐπικριτοῦ. Ἐὰν δὲ λεπτομερέστερόν πως θελήσωμεν νὰ θεωρήσωμεν τὸ ζήτημα, ἐξετάζοντες ἕτερά τινα μερικὰ μὲν, ἀλλὰ σπουδαῖα συμπτώματα καὶ ταῦτα εἰς τοὺς χρόνους ἀναφερόμενα καὶ ἐξηγοῦντα τὴν κανονικὴν προσαρμογὴν τῶν ἐν τῷ διαλόγῳ ἰδεῶν πρὸς τὰ ἦθη τῶν δρώντων προσώπων, θὰ ἴδωμεν ἔτι σαφέστερον τὸ ἀδικον τοῦ Διονυσίου καὶ θὰ ὁμολογήσωμεν εὐθαρσῶς τὸν θορίαμὸν τοῦ Θουκυδίδου.

Ὁ τὰς Ἀθήνας ἐπισκεπτόμενος ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου πραγματικῶς ἠθελεν εὑρεθῆ πρὸ μαγευτικοῦ καλειδοσκοπίου παντοίας πνευματικῆς τελειότητος προόδου. Αἱ Ἀθηναῖοι τότε δὲν ἦσαν ἄλλο τι ἢ Παρίσιοι ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. Τότε εὐρίσκοντο ἐν τῇ ἀνδρωθεῖσθι κοινωνίᾳ τῶν Ἀθηνῶν πολλοὶ ἀληθεῖς ἐξοχότιτες, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Εὐαθίππου καὶ διὰ τῆς μουσικοτραφεύς χορείας τῶν Αἰσχύλων Σοφοκλέων καὶ λοιπῶν διήκουσαι εἰς τοὺς Φειδίας καὶ Καλλιμάχους. Ἐν τῷ πνευματικῷ ὄργασμῳ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθ' ἣν αἱ ἐπιζήλοιο δάφναι, αἱ ἐπιστῆφουσαι τὰ ἔκτακτα ἐκεῖνα ἔργα τῆς ποιήσεως καὶ αἱ ἐπευφημίαι λαοῦ ἐξαργυρωμένου ἐκ τῆς γλώσσης τῶν ἀπὸ τῆς Πηνυκὸς καὶ ἀπὸ τῶν ἐδωλίων τοῦ δικαστηρίου λαγῶν ἀγορητῶν ἠλέκτριζον

θυρῶν κεκλησμένων, καὶ εἰπὼν τό: Εἰρήνη ὑμῖν, προσκαλεῖ τὸν ἀπόντα κατὰ τὴν πρώτην πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐμφάνισιν αὐτοῦ μαθητὴν Θωμᾶν ἵνα πεισθῇ περὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ λέγων: «Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός». Μετὰ τοῦτο, πιστεύσαντος τοῦ Θωμᾶ, ἐπάγεται: «Ὅτι ἐώρακάς με πιστεύσας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες». Οὕτως ὁ Χριστὸς ἐλέγχει μὲν τὸν μαθητὴν ἀπιστήσαντα καὶ μαρτύρια τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγομένων αἰτησάμενον, μακαρίους δ' ἀνκηρύσσει τοὺς μὴ ἰδόντας καὶ πιστεύοντας. Βεβαίως ἡ πίστις ἢ πρὸς τὸν Θεὸν τοιαύτη θεὸν νὰ ᾗ, πίστις ἀληθής, ἀλλ' ἐν τοῖς καθ' ἡμέραν πράγμασιν ἢ τοιαύτη πίστις οὐκ εὐδοῦται.

* *

Τῇ 22(4) μαΐου προῦκαιτο νὰ ἐκτελεσθῇ αὐθις ἐν τῷ ἐν Παρισίοις Théâtre d'application ὁ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ὕμνος πρὸς ὀρχήστραν καὶ μετὰ χοροῦ. Τῆς ἐκτελέσεως δὲ θὰ προηγῆτο νέα διάλεξις περὶ τοῦ ὕμνου ὑπὸ τοῦ κ. Θεοδώρου Reinach, αὐτοῦ ἐκείνου ὅστις καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ὁμίλησεν. Ἀλλ' ὁ ὕμνος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ψαλλήσεται καὶ ἐνταῦθα τῇ μερίαν τῆς ἐπὶ τῆς συνκυλίαις τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνοκαθολι-

αὐτὸ τοῦτο τὰς ψυχὰς πάντων μὲν, ἰδίᾳ δὲ τῶν νέων. Οὗτοι ὠθούμενοι ὑπὸ ἐσωτερικῆς τινος μυστηριώδους πιέσεως πρὸς διάπραξιν μεγάλων καὶ γαργαλιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐπαίων καὶ θριάμβων τῶν ἄλλων ἐπεζητούν πάντοτε καὶ αὐτοί, ἵνα διαπράξωσι τι ἀνάλογον, οὐδόλως στέργοντες νὰ μὲνωσιν ἀπαθεῖς εἰς τὴν τότε τελουμένην πνευματικὴν ἐκείνην ἐξέγερσιν· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ὤφειλον νὰ ἐκλέξωσι ποίαν τινα ὁδὸν ἐνεργείας· καὶ ἐπειδὴ ἢ πρὸς τὴν ποίησιν καὶ τὰς λοιπὰς τέχνας ἄγουσα ἐφαίνετο δύσβατος καὶ ἀποκλειστικῶς πρόσβατὴ μόνον τοῖς ἐπὶ τοῦτο κληθεῖσι, διότι *proeta nascitur*, ἄρθρο τοῦτο ἐπεζητούν νὰ διδαχθῶσι κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς ἰδέας, ὥστε νὰ δυνηθῶσι ποτε νὰ ἴδωσι πραγματοποιούμενα τὰ ὄνειρα τῆς ἐξηρηθισμένης αὐτῶν ψυχῆς. Ἐκ τῆς τοιαύτης τάσεως τῶν κατοίκων τῆς πρωτεύουσας τοῦ μεγάλου Ἀθηναϊκοῦ κράτους προὔκληθη ἀληθῆς οὐέλλα καὶ ἀνεκινήθησαν λίαν σοβαρὰ γενικὰ ζητήματα φιλοσοφικὰ καὶ κοινωνικὰ, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον παίζουσιν οἱ τότε τὰς Ἀθήνας κατακλύζοντες σοφισταί. Οὗτοι διὰ τῶν νέων αὐτῶν θεωριῶν καὶ καλλιπεδῶν σοφιστικῶν τοσοῦτον ἐπέδρασαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ὥστε, ἐάν τις ἠθέλει περιέλθῃ αὐτάς, θὰ συνήντα ποῦ μὲν νέους νύκτωρ σπεύδοντας ἵνα μεταδῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν ἄρτι τὸ Ἄστυ ἐπισκεψθέντος σοφιστοῦ, ποῦ δὲ τοὺς σοφιστὰς αὐτοὺς ἐν περιπάτῳ διδάσκοντας σωρείαν νέων μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας πρὸ τῶν διδασκάλων αὐτῶν παρισταμένων, ἀλλαχοῦ ἠθέλει ἴδῃ τις σοφιστὰς κωδικοῖς ἐνεληγμένους καὶ διδάσκοντας περὶ διαφορᾶς τῶν συνωνύμων, τέλος θὰ ἐβλεπε τὸν Πρωταγόραν, Γοργίαν Πρόδικον καὶ τὸν ἄλλον τῶν σοφιστῶν ὄμιλον. Ἐὰν ἢ διδασκαλία τῶν σοφιστῶν τούτων ὠφέλησε κατὰ τι ἢ ἐβλάηεν ἐν γένει τὴν φιλοσοφίαν, τοῦτο δὲν εἶνε

τοῦ παρόντος· ἡμεῖς ὁμῶς θέλοντες νὰ θεωρήσωμεν ποῖα ἦθῃ ἐκράτουσιν τότε ἐν Ἀθήναις καὶ ποῖα γενικαὶ ἀρχαὶ ἐδέσποζον τῶν ψυχῶν τῶν τότε ἀνθρώπων θὰ ἐξετάσωμεν αὐτοὺς μόνον ὑπὸ ταύτην τὴν ὄψιν, ποίαν δηλ. ὠφέλειαν ἢ ζημίαν ἐπέφερον ἢ διδασκαλίᾳ αὐτῶν εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκείνην, ἐξ οὗ θὰ καταδειχθῇ συνεπῶς, ἂν καὶ αἱ ἐν τῷ διαλόγῳ ἰδέαι συμφωνῶσι πρὸς τὰ ἦθῃ τῶν ἀνθρώπων τῶν μετασχόντων τοῦ περιλαλήτου αὐτοῦ διαλόγου.

Τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν πρέπει νὰ παράσχη εἰς ἡμᾶς οὔτε μεγάλην δυσκολίαν πρὸς ἐπίλυσιν, οὔτε ἄφορμὴν μακρῶν ἐκθέσεων τῶν κατ' αὐτό, ἐπειδὴ οἱ παρὰ Πλάτωνι διάλογοι παρουσιάζουσιν ζωηροτάτην εἰκόνα αὐτοῦ, ὅπου ὁ γέρον υἱὸς τῆς μαίας, ὁ Σωκράτης, ὡς ἀληθῆς ἀνατόμος καὶ αὐτόχρονα μαιευτῆρ δευκνύει ἐν τῷ σοφιστικῷ ἐκείνῳ ὁργανισμῷ πᾶν τὸ σαθρὸν καὶ στρεβλόν, πᾶν τὸ βλαβερὸν καὶ ἐπιζήμιον. Αἱ θεωρίαι τῶν αὐτεπαγγέλτων τούτων σοφῶν εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑλιστικαί, ἢ κατήντησαν ἐπὶ τέλους ἔνιαι τοιαῦται παρερμηνεύμεναι καὶ παρεξηγούμεναι ὑπὸ διαφόρων αὐτῶν μαθητῶν. Ποίαν ἐπίδρασιν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἔσχεν ἡ μεγάλη Πρωταγόρειος ῥήτρα «Μέτρον πάντων χρημάτων ἀνθρώπος» καὶ αἱ ποικίλαι αὐτῆς παρερμηνεῖαι; Ἡ θεωρία αὐτὴ καὶ ἂν μὴ τεθῆ ὡς ἀγνή ὑλιστικὴ, ἐν τούτοις ὁμῶς παρεξηγουμένη ὑπὸ ἀτελεστέρων πως διανοιῶν τίκτει μυρίας σκανδαλώδεις ἰδέας ἀντικοινωνικὰς καὶ ἀντιθρησκευτικὰς, οἷαι αἱ ἐν τῷ διαλόγῳ τῷ πρὸς τοὺς Μελίους διαλαμβανόμεναι. Τὰ ἐκ τῆς παρανοήσεως τοῦ ὀσίου καὶ δικαίου πρωτότυπα, ἀλλὰ γελοῖα ἐν τῷ Εὐθύφρονι τοῦ Πλάτωνος ὑπὸ τοῦ Σωκράτους καθιστάμενα διαθήματα, καθ' ἃ ὁ υἱὸς σπεύδει νὰ ἐναγάγῃ τὸν πατέρα κατὰ ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ ἄρκας κατὰ τὸν σοφιστὴν ὀσιότητος καθῆκον!! χρῆσιμεύουσιν ὡς λυθία λίθος, ἐν ἧ καταφαίνεται τὸ κίβδηλον τῶν

κῆς ἀδελφότητες Συμπλοίας ἐπιτροπῆς. Ἡ συνκυβία αὕτη γενήσεται τῷ ἐπιόντι σαββάτῳ ἐν τῇ αἰθρῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Οὕτω θὰ δυνηθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα ν' ἀντιληφθῶμεν τοῦ μέλους τοῦ ἔμου, ὅπερ τσαρῶτα προκάλεσε σγῆλια καὶ προκαλεῖται ἔτι.

*
* *

Ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῆς ἐκδόσεως ἐν βιβλίῳ «Ἐκλεκτῶν τεμαχίων τῶν φιλολογικῶν κριτικῶν τοῦ ἸΟ' αἰῶνος» ὑπὸ τῶν Ad. Hazfeld καὶ G. Meunier (Delagrave) ὁ De Wyzewa παρτηρεῖ ὅτι νῦν ἡ γαλλικὴ φιλολογία ἀντιπροσωπεύεται κυρίως διὰ τῆς κριτικῆς, τσαυτὴν ἐπίδοσιν ἔλαβεν αὕτη. Μετὰ τὴν λυρικὴν ποίησιν, μετὰ τὴν μυθιστορίαν εἰσῆλθον ἤδη, λέγει, εἰς τὴν κριτικὴν. Μετὰ τὸν Λαμαρτῖνον καὶ τὸν Βίκτωρα Hugo, μετὰ τὸν Balzac, Michelet καὶ Flaubert, οἵτινες ἐδέσποζον τῆς φιλολογίας τῆς ἐποχῆς αὐτῶν, δύο κριτικοί, ὁ Taine καὶ ὁ Renan, νῦν διακρίνονται ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἡμετέρας φιλολογίας τοῦ ἐνεστώτος. Ἀληθῶς δὲ νῦν ἐν Γαλλίᾳ παρατηρεῖται μεγάλη ὄθησις πρὸς κριτικὰς μελέτας, αἱ δὲ τιμὰ δι' ὧν περιεστέφθη οὗ πρὸ πολλοῦ ὁ Brunetiere κατὰδῆλον ποιοῦσιν, ὅτι δόντως αὕτη ἐκτιμᾶται καὶ ὡς σοβαρὰ ἐργασία φιλολογικὴ κρίνεται.

Ὁ γνωστὸς ἐκδότης τοῦ συγγράμματος τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος κ. Gaston Deschamps ἐξέδωκεν ἄρτι νέον πόνημα αὐτοῦ ἐπιγραφόμενον Sur les Routes d'Asie. Τὸ νέον τοῦτο ἔργον οὕτω ἀνέγνομεν, παρετηρήσαμεν ὁμῶς κρίσιν τινα ἐν τῇ *Journal des Débats*, ἣτις ἐπικρίνουσα τὸ νέον ἔργον τοῦ Deschamps, φαίνεται ἐκπληκτομένη ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ *Maître de Forges* τοῦ Georges Ohnet ἐν Χίῳ καὶ ἐν Σμύρνῃ, ὑπολαμβάνουσα φαίνεται πρὸς ἡμετέρους τόπους ἀγρίους. Εἰρωνεύεται δὲ καὶ τινα φιλολογικὴν ἑσπερίδα ἐν Ἀϊδινίῳ ἐν ἑλληνικῷ οἴκῳ, ἐν ἧ ἔγένετο ἀπαγγελία γαλλικῶν στίχων, καίτοι φαίνεται ὁ γράφων χαίρων ἐπὶ τῇ διαδόσει τῆς γαλλικῆς γλώσσης καὶ ἐπιθυμῶν πλείους λεπτομερείας παρὰ τοῦ συγγραφέως περὶ τῶν γαλλικῶν γραμμάτων ἐν τῇ ξένη.

*
* *

Δικηγόρος τις ἐν Τουλῶνι τῆς Γαλλίας συνέταξε μακρὸν ὑπέμνημα πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ οὐδόλως προσήκει τῇ γυναικί. Τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ ἀρχεται ἀπὸ τῆς Γραφῆς, ἐξετάζει τὸ Ταλμούδ, τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, τοὺς Θεοδοσιανούς κώδικας καὶ ἄλλους ποικίλους, διεθῶν δὲ τοὺς αἰῶνας καὶ τοὺς λαούς, τὰ βιβλία καὶ τοὺς νόμους, καταλήγει λέγων

δοξασιών, αίτινες ὀλεθριώτατα ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς τότε ἐν Ἀθήναις ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν, ὥστε ἰδέαι, οἷαι αὐτοῦ ἐν λόγῳ διαλόγου νὰ μὴ φαίνονται ἀνύπαρκτόν τι καὶ ἀπίθανον, ἀλλ' ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῆς λώδης τῶν σοφιστῶν, ἀναφέρωμεν πρὸς τῆ παρα Πλάτωνι ἀπαντήσῃ περὶ αὐτῶν κρίσει: «οἱ σοφισταὶ φανερά ἐστι λώδη καὶ διαφθορά τῶν συγγιγνομένων»¹ καὶ τὰ γνωστά κατὰ τὸν βίον τοῦ Ἀλκιβιάδου, εἰς τὴν πρὸς καινοτομίας ῥέπουσαν ψυχὴν τοῦ ὁποίου ἀφθόνως ἐκαρποφόρησεν ἡ τῶν σοφιστῶν διδασκαλία παρὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Σωκράτους παρεχομένην ἀντίδρασιν. Ὁ υἱὸς τοῦ Κλεινίου οὐδεμίαν ἀποδίδον ἄξίαν καὶ σημασίαν εἰς οἰονδήποτε θρησκευτικὸν καὶ ἠθικὸν θεσμὸν ὡς ψευδορκῶν καὶ ἐπιορκῶν ἐν πλήρει μεσημβρία καὶ ἐκμεταλλεζόμενος τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς κρατούσαν θρησκευτικὴν πίστιν καὶ εὐλάβειαν πρὸς ἀπάτην αὐτῶν ἐδόξαζεν ὅτι νόμοι θρησκευτικοὶ καὶ ἠθικοὶ, κοινωνικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἐπενοήθησαν μόνον πρὸς χαλίνωσιν ψυχῶν γενναίων. Ἐνεκα τοῦ φύσει ἀνεργματίστου καὶ ἀτασθάλου βίου τοῦ Ἀλκιβιάδου δὲν θὰ ἐπεχειροῦμεν νὰ καταδείξωμεν ἐν τοιαύτῃ φύσει πολλὰ καὶ μόνῃ ἐαυτῇ ἀπαιτούσῃ, τὰ ὀλέθρια τῆς τῶν σοφιστῶν διδασκαλίας ἀποτελέσματα, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος λόγος σπουδαῖος ὑπαγορεύων τοῦτο.

Ὁ Ἀλκιβιάδης κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ ἐν Μήλῳ λαμβάνουσι χώραν ὡς ἐκ τῆς κενώσεως τοῦ βαλαντίου αὐτοῦ καὶ τῆς μεγάλης δοξομανίας δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαναπαυθῆ ἐν τῇ Νικαίῳ εἰρήνῃ, ἀλλὰ πολλὰ ἐκ τοῦ πολέμου προσδοκῶν καὶ διπλῶν ἐξ αὐτοῦ ἱκανοποιήσιν ἐλπίζων, τοῦ τε βαλαντίου καὶ τῆς δοξομανίας, προσεπάθει παντοίοις τρόποις νὰ ταράξῃ τὰ πράγματα, χαλκεύων ἐν τῇ ὀξείᾳ αὐτοῦ διανοίᾳ

1) Πλατ. Μεν. 91.

«ὅτι δὲν πρέπει ἡ γυνὴ νὰ παρακλίση εἰς τὸ μεθυστικὸν καὶ θορυβώδες δεῖπνον τοῦ πολιτικοῦ βίου, καὶ τοῦ βίου τῶν ὑποθέσεων». Ἀλλὰ παραδόξον βεβαίως θὰ φαίη ὅτι, ὅπως ἀρνηθῆ τῇ γυναικὶ τὸ δικαίωμα τοῦ δικηγορεῖν, δυσχυρίζεται ὅτι αὕτη «ἔχει τὴν ὄσφρησιν ἥττον ἀνεπτυγμένην τῆς τοῦ ἀνδρός». Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὁ δυσχυρισμὸς οὗτος καὶ παρ' ἄλλου τινὸς ἐγένετο πρὸ τίνος χρόνου.

Ἀγγλικὴ τις ἐφημερὶς ἀναφέρει ὅτι Lilio Kolani, πρώτῃ βασιλίσσα τοῦ Hawaï, συνῆψε συμβολαῖον μετ' ἐργαλάου τῆς Ἰνδιανοπώλεως ὅπως ποιήσῃται σειράν διαλέξεων ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἡ πάλαι μεγαλειότης ὀφείλει, κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ συμβολαίου, νὰ παρουσιασθῇ πρὸ τοῦ δημοσίου φέρουσα τὴν βασιλικὴν αὐτῆς στολήν καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου διάδημα.

Ἐν τῇ ἑξαισίᾳ γαλαρίας τοῦ Chatsworth ὑπάρχει ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης, ὑπερ φέρει περὶ τὴν ἀριστερὴν καρπὸν ψέλλιον χρυσοῦν ἐρ' οὗ ἀναγινώσκειται: «Rena, 1824». Φαίνεται ὅτι

πλεῖστα πρὸς διάλυσιν τῶν ὑψισταμένων μεταξὺ Σπάρτης καὶ Ἀθηνῶν συνθηκῶν καὶ ἐξωθῶν τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ, ἵνα πολεμήσῃσι κατὰ τῶν Μηλίων, τῶν συμμάχων τῶν Λακεδαιμονίων, εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἐταίρων αὐτοῦ, εἰς οὐς ἀναμφιδόλως εἶχεν ἐπιδράσῃ ἡ σοφιστικὴ λώδη. Ὁ Πλούταρχος ὁπῶς ἀποφαίνεται περὶ τούτου τὸ πλεῖστον τῆς ἐνοχῆς τοῦ φόνου τῶν Μηλίων εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην ἀποδίδον διὰ τῶν ἐξῆς: «Πλὴν ὅτι τοὺς Μηλίους ἠβηδὸν ἀποσφαγῆναι τὴν πλεῖστην αἰτίαν ἔσχε τῷ ψηφίσματι συνεπιών.»¹ Ἐξ ὧν λοιπὸν τούτων σαφέστατα καταφαίνεται ὅτι τὰ πάντα ἐν τῷ διαλόγῳ συνήδουσι πιστῶς πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἀδεκάστου τοῦ Θουκυδίδου καλὰμου περιγραφόμενα, ὅτι δηλ. τοιαῦτα σκληραὶ καὶ ἀπάνθρωποι ἰδέαι ὑπηγορεύοντο ὑπὸ τε τῶν χρόνων καὶ τῶν ἠθῶν, τῶν προσώπων καὶ συνεπῶς ἡ περὶ τούτου γνώμη τοῦ Διονυσίου δὲν ἔχεται οὐδαμιᾶς ὀρθότητος. Ἡμεῖς δέ, παρακολουθήσαντες τὸν σκολιὸν δρόμον τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτικῆς, δὲν δυνάμεθα μὲν νὰ κρύψωμεν τὴν ἐνδόμυχον ἡμῶν διὰ τοῦτο θλίψιν, ἀλλ' οὐχ ἥττον θὰ προσπαθήσωμεν παρακατιόντες ὅπως δεῖξωμεν ὅτι αἱ τοιαῦτα σκανδαλώδεις ἰδέαι ἦσαν ἀπόρροια ἀνωτέρων λόγων οὐδόλως σχετιζομένων οὔτε πρὸς τὴν ἀτομικότητα τῶν Ἀθηναίων αὐτῶν μονομερῶς οὔτε πρὸς τὸ ἐνδοξον παρελθὸν αὐτῶν.

Ἐν Παραμυθίᾳ, 16 Μαρτίου 1894.

(Ἀκολουθεῖ).

MIX. I. ZIAKAS.

1) Πλουτ. Ἀλκιβιάδ. XVI.

κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ δούξ τῆς Devonshire συνοδεύων κυρίαν, ἥτις ἐπεσκέπτετο τὴν γαλαρίαν ταύτην, παρατήρησεν ὅτι τὸ ἄγαλμα εἶχε ρωγμὴν κατὰ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα.

— Ὡ! εἶπεν ἡ ὀραία κυρία, θέλω νὰ ἀλλάξω τὴν πληγὴν!
Ἀποβαλοῦσα δὲ τὸ ἴδιον αὐτῆς ψέλλιον ἔθηκεν αὐτὸ περὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀγάλματος. Ἐκτοτε δὲ διαφυλάττεται τοῦτο.

* *

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἄρτι πολλὰ ἐλέγησαν τε καὶ ἐγράφθησαν περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας ἐνεκα τῆς ἐκθέσεως τῆς τελευταίας ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀποκαλυπτουμένης ἀταξίας. Εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἀπήγγησε τὸ συμβολαῖον τῆς Ἐταιρείας. Ἡ Ἐκθεσις δὲ τῆς ἐλεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν πεπραγμένων ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῇ Ἐταιρείᾳ κατὰ τὸ 1893 καὶ ἡ Ἀπάντησις τοῦ συμβολαίου ἐξεδόθησαν καὶ διανεμήθησαν εἰς πολλοὺς πρὸς φωτισμὸν.

O. A.

ομοῦ ἡ Θηρεσία ἀπὸ τῆς ἐπιούσης ἤρχιδεν ἐπισκεπτομένη τὰς αἰθούσας, ὡσεὶ ἐπισκέπτετο τοὺς βωμοὺς τῶν Λατίνων κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα, ἥτοι ὑπὸ μόνην τὴν πρόθεσιν τοῦ νὰ ἐφελεκύνθη τὴν ἐπιείκειαν. Ἀνέτειλλον ἤδη αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ Ἰουνίου μηνός, αἱ δὲ ἐπισκέψεις δὲν διεξεπεραιούοντο πλέον ὡς κατὰ τὴν χειμερινὴν ἐποχὴν, ὅτε εἰκοσάδες ἀτόμων σωρευόμεναι ἐν τινι αἰθούσῃ, συνδιαλέγονται ἀδιαφόρως περὶ οἰουδήποτε θέματος. Ἦδη αἱ ἐπισκέψεις ἐτελοῦντο προώρως, ἐν στενῷ κύκλῳ, ἡ δὲ συνδιάλεξις, καίπερ μὴ ἐμφορουμένη φιλανθρωπικοῦ καὶ εὐδούλου πνεύματος, ἦτο ὅμως λεπτοτέρα καὶ ἐπιεικεστέρα ἢ συνήθως. Τὰς ἄλλοτε ἀφειδῶς ἐκσφενδονιζομένας ὀξείας καὶ δευκτικὰς εὐφυολογίας ἀντικατέστησαν ἤδη παιγνιώδεις ἀμυχαί, ἐν ἀγνοίᾳ δῆθεν τῶν πραγμάτων, θίγουσαι τὸ ἀπὸν θῦμα πρὸ τῶν ὁμιλῶν πιστοῦ τινὸς φίλου του.

Ἡ Θηρεσία ἐγνώριζε καλῶς τὸ μάθημα αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν τῇ ἐδίδετο ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος ὅπως τὸ ἀποστηθίσῃ, τόσον ἥτο μεγάλη καὶ ζωηρὰ ἡ τὸ ἄτομον αὐτῆς περιβάλλουσα περιεργία τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας, ἥτις σπανίως τέως ἐλάμβανε τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ ἴδῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ σύγγενος καὶ καταμελετήσῃ ἀνέτως. Ὅθεν ἄνευ τῆς ἀναμενομένης καταδυναστεύσεως, καὶ ὡς δευτερεῦον μόνον ζήτημα εἴοιξαν αἱ ἐντυχοῦσαι κυρίαὶ τὴν διαδικασίαν τοῦ συζύγου της καὶ τὰς ἀνδουχίας αὐτῆς. Μεγάλως δὲ πρὸς τοῦτο συνετέλεσε τὸ γλυκύτατον αὐτῆς μειδιᾶμα, τὸ μακαρίαν γαλήνην ἐμφαῖνον καὶ ἡ θαυμασία περιβολή, ἥτις καὶ μόνη ἤρκει ὅπως καθησυχᾶσθαι τοὺς ἀγαθοὺς φίλους τοὺς κατατρυχομένους ὑπὸ ἀγῶνίας φιλανθρώπου οἰκτιρμοῦ.

Ὡς ὤφειλεν, ἐπισκέψατο πρῶτας ἐπικλήρους τινὰς χήρας ἀριστοκρατίδας, παρὰ τῶν ὁποίων ἔλαβε θεωρητικὰ δείγματα συμπαιδείας ὑπερβολικῆς.

Ὅτε ἦλθε πρὸς τὴν κ. δὲ Καστελβούκ, αὐτὴ δεξιῶς ἐξέτεινε τὴν συνδιάλεξιν εἰς τοὺς ἀλλοεθνεῖς κατοίκους τῶν Παρισίων, καὶ διαδραμοῦσα τὰς λοιπὰς, ἐνδιέτριψε περὶ τῶν πολωνίδων, ὅπως προσπλώσῃ τὸν λόγον ἐπὶ τῆς κυρίας δὲ Βουαβουδέ.

— Ἀλήθεια, ὅς ἐπισκέπτεται συχνὰ ἡ κ. δὲ Βουαβουδέ ;

— Ὁ σύζυγός μου τὴν εὐρίσκει διασκεδαστικὴν καὶ ὄχι κοινοῦ πνεύματος γυναῖκα.

— Φυσικὸν τοῦτο, διότι ὁμοῦ οἱ δύο τῶν κατακραύγασαν κατὰ τῆς γαλλικῆς κοινωνίας, τὴν ὁποίαν ὁ κ. δὲ Σενάκ θεωρεῖ ἄφρονα καὶ ἀναξίαν ἑαυτοῦ.

— Ἄ, τοῦτο εἶναι διότι ἐταξείδευσε πολὺ. . .

— Ὑπὲρ τὸ θεὸν μάλιστα, ἀν λάβῃ τις ὑπ' ὄψεϊ τὴν ἀγωγὴν, ἡ ὁποία κινεῖται ἐναντίον του.

— Ὡ! κυρία, εἶπεν ἡ Θηρεσία χαίρουσα διότι φθάνει εἰς τὸ ἐνδιαφέρον θέμα, ἡ ἰδέα τὴν ὁποίαν ἔσχον οἱ ἀντίδοκοι τοῦ νὰ παραστήσωσι τὸν σύζυγον μου ὡς ταραξίαν ἱκανὸν νὰ καταστρέψῃ ἢ νὰ πλουτίσῃ τοὺς ἄλλους, ἡ ἰδέα τῶν αὐτῆ ἥτο πολὺ ἀπροσδόκητος! Σὰς βεβαίῳ ὅτι ἡμεῖς πρῶτοι γελῶμεν.

— Ἐὰν γελάτε, ἔχει καλῶς, ἄς μὴ ὁμιλῶμεν πλέον περὶ τούτου. Ἀλλὰ τότε φροντίσατε, ὅπως, εἰ δυνατόν, ἡ ἀγαθὴ αὐτῆ ψυχὴ, ἡ Ἔρμα, μὴ διακηρύττῃ πανταχοῦ ὅπου εὐρεθῆ, ὅτι κάθησθε ἐπὶ ἀνημιμένον ἀνθρώπων. Κυκλοφορεῖ ἡ εἰδήσις ὅτι εἶναι ἡ ἐπι-

δος τοῦ συζύγου σας, τοῦ «ἐξαδέλφου της δὲ Σενάκ», ὡς λέγει ἡ ἰδία. Ἄς τὸ εἰπωμεν μεταξύ μας, κατὰ τὰς περὶ αὐτῆς ἀφηγήσεις τοῦ κόσμου, τὴν ἐξαδέλφην αὐτὴν εὐθηνὰ τὴν ἠγόρασεν !

— Περιέργον ! δὲν ἐπίστευον ὅτι ὁ σύζυγός μου ἀπονέμει τόσον προχειρῶς τὴν ἐμπιστοσύνην του, οὔτε ὅτι ἐξομολογεῖται θλίψεις, τὰς ὁποίας δὲν ἔχει, ἀπάντησεν ἡ Θηρεσία ψυχρῶς πῶς.

Τὸ θέμα τῆς συνδιαλέξεως ἀπῆρσεν αὐτῇ τόσον, ὥστε ἐβράχυνε τὴν ἐπίσκεψιν, μετὰ πάντε δὲ μόλις λεπτὰ οἱ ἵπποι τῆς ἀμάξης ἔστησαν πρὸ τῆς θύρας τῆς δουκίσσης δὲ Λωταρέ, καλλιτέχνης, ἥτις ὁ ἀπετέλει διασημότητα ἐν τῇ τέχνῃ ἀν δὲν ἦτο δούκισσα. «Τὰ πάντα χάριν τοῦ ἡσματος !» ἥτο τὸ δεύτερον ἐμβλημα τοῦ ἀρχαίου καὶ πλουσίου τούτου οἴκου, ἐκπροσωποῦμένου ἤδη ὑπὸ μόνον τοῦ τελευταίου αὐτοῦ βλαστοῦ, τῆς Ἀνσελίνης, τῆς ὁποίας ὅλη ἡ πόλις γνωρίζει τὴν ὡραίαν μορφήν ἀπαστράπτουσαν ἐξ εὐφύας, καὶ ἐξ εὐτυχίας ἴσως. Ἐνός μόνου, τοῦ σπουδαιοτάτου, εὐτυχίματος ἡ ἔλλειψις ἀποτελεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς, ἥτις, ὁμοῦ μετὰ τοῦ πλοῦτος καὶ τοῦ τίτλου της, τίτλου παλαιοῦ καὶ εὐκλεοῦς, τῇ παρέχει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νὰ δέχεται ἐλευθέρως ὄν τινα ἐγκρίνει.

Τῆς ἐλευθερίας δὲ ταύτης ἐξασκεῖ κατάχρησιν, διότι, κατὰ τὴν κ. δὲ Καστελβούκ, ὁ εὐρύς πορφυροῦς τάπησ ὁ ἐπικαλύπτων τὴν κλίμακα τοῦ οἴκου αὐτῆς οὐδόλως ὁμοιάζει πρὸς τὴν ἀναδάθραν τῆς ἀμάξης Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. Ἀλλ' ἡ κομφορπετῆς δούκισσα δὲν εἶναι κατακριτέα ὡς μὴ προσέχουσα εἰς τὰς περὶ αὐτῆς κρίσεις τῆς κοινωνίας, καθ' ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ κρίνειν ἀγνοεῖ.

Ἡ Θηρεσία εὗρεν αὐτὴν ἐν μέσῳ πλήθους κομψῶν ἀναλογίων βασταζόντων μουσικὰ τεμάχια, διαλεγομένην μετὰ τινος ξένης ἀξιοσημειώτου καλλονῆς, τὴν ὁποίαν, σχεδὸν παρῆυθως ἀναχωρήσασάν, δὲν ὠνόμασε πρὸς αὐτὴν.

— Πάλιν προγυμνάσεις ; ἠρώτησεν ἡ Θηρεσία ἐνόμιζον ὅτι ἡ σειρά τῶν συναυλιῶν σας ἔληξε.

— Τῶν σπουδαίων συναυλιῶν μου, ναί ! ἀλλὰ τώρα ὀργανίζω νέαν συναυλίαν ἐλαφροτέραν. Ἀλήθεια, ἐνέγραψα καὶ ὅς μεταξύ τοῦ χοροῦ μου.

— Πρὸς τοῦτο ἐν μόνον πρόσκομμα ὑπάρχει, εἶπεν ἡ Θηρεσία γελῶσα, τὸ ὅτι δὲν ἔχω καλὴν φωνήν.

— Καλὴν φωνήν ! ὦ, εἶναι σπουδαῖον τὸ ζήτημα τῆς φωνῆς· εὐτυχῶς δὲν τὴν στεροῦνται αἱ ἄσχημοι γυναῖκες.

— Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι ἡ κυρία δούκισσα ἐξαπατᾷ ἐπιτηδείως ἢ τὰ ὄτα μας, ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, εἶπεν ἡ νεαρὰ γυνὴ μετὰ κωμικῆς ὑποκλίσεως.

— Πόσον πνευματώδης εἶσθε ! ἀλλὰ δὲν μ' ἐξαπατᾶτε, καλὴ μου ! ἡ ἔλλειψις τῆς φωνῆς εἶναι πρόφασις· τὸ ἀληθές δὲ εἶναι ὅτι ὁ δράκος ἐκείνος τὸν ὁποῖον ἔχετε σύζυγον, ὅς κρατεῖ κεκρυμμένην εἰς μονήσῃ εἰρκτὴν. Εἶπατέ τῷ ὅτι ἡ ἐξαδέλφη του Ἔρμα εἶναι μέλος τοῦ χοροῦ μου καὶ θὰ ὅς τοποθετήσῃ πλυσίον της. Τοῦτο ἀρκεῖ νὰ τὸν καταπέσῃ.

Εἰς πρῶτην εὐκαιρίαν ἡ κ. δὲ Σενάκ ἠγέρθη πρὸς ἀναχώρησιν. Τὸ δεύτερον λοιπὸν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἤκουε τὴν πικρὰν ταύτην μομφήν.

— Δὲν σὰς λέγω τι περὶ τῆς δίκης σας, εἶπεν ἡ δούκισσα προπέμπουσα αὐτήν.

Ἐμίλησε περὶ αὐτῆς ἐν τούτοις, μετὰ θαυμασίας ἀγχινοίας μάλιστα, καθ' ὅτι ἡ Ἀνσελίην ἐξέπληττε συνήθως καὶ τοὺς πολυπειροτάτους ἀστούς ὁσάκις ὤμιλε περὶ ζητημάτων πρακτικῶν.

— Μὴ ἐκπλήττεσθε τόσον διότι μὲ βλέπετε ἐν γνώσει τῶν πραγμάτων, εἶπεν ἐπεξηγοῦσα ἡ κ. δὲ Λωταρὲ· τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν κ. Σαμπενανά, ὁ ὁποῖος μ' ἐπισκέψθη σήμερον. Μοὶ φαίνεται ὅτι οἱ μεθ' ὧν διαφωνεῖτε εἶναι ἄχρεϊα ὑποκείμενα· ἀλλὰ θάρρος, ὅλα θὰ διορθωθῶσι. Εἶδον πολλὰς ἐγώ, ἥτις σὰς ὀμιλῶ, ἐξελίξεις τοιαύτας, καὶ ἔχω σχέσεις πολλὰς. Γνωρίζετε τί πρέπει νὰ κάμντε; αὔριον εἰς τὸ γεῦμα δὲν θὰ ἔχω κἀνένα ἄλλον εἰμὴ μόνον τὸν κ. Δονπλεσοιτιζὸν καὶ τὸν Ζαβεργάκ· φέρετέ μοι λοιπὸν τὸν σύζυγόν σας καὶ ἐνόςω ἐκεῖνοι θὰ ὀμιλῶσι κατ' ἴδιαν, ἡμεῖς συνδιαλεγόμεθα περὶ τῆς ὑποθέσεως σας. Ἴσως δυναθῶ νὰ σὰς βοηθῶω κατὰ τι!

— Πιστεύω, κυρία, εἶπεν ἡ Θηρεσία προηγουμένως πρὸς τὴν κ. Δουπλεσοιτιζὸν, ὅτι θὰ γευματίσωμεν αὔριον ὁμοῦ εἰς τὸ μέγαρον Λωταρῆ.

— Εἶσθε προσκεκλημένοι, ἀγαπητὴ φίλη! ἂ, τόσῳ τὸ καλλίτερον! τοῦτο σημαίνει ὅτι θὰ ἔχωμεν ὀμιλίαν αὐστηρῶς ἐκλεκτὴν. Ἡ Ἀνσελίην εἶναι ἡ ἀριστα γυνὴ τοῦ κόσμου, τὸ ὁμολογῶ, ἀλλ' εἶναι ἀληθές ὅτι ἀγαπῶ ὀλίγον τὰς ἀδιακρίτους ἀναμίξεις. . . . Ὡ! ὅταν ἀναλογίζομαι ὅτι προσέφερε ποτε τέιον διὰ χεῖρός της μονογενοῦς κόρης της, συμπαραστατομένης ὑπὸ τῆς κ. Σανδοζέν! . . . γνωρίζετε τὴν κ. Σανδοζέν.

— Ὅχι πολὺ μῆπως εἶναι μία ὥραία νεαρά γυνὴ. λευκὴ, ροδινὴ καὶ χρυσόκομος, ἡ ὁποία ὁμοιάζει πρὸς τὴν Παναγίαν τοῦ Μουρίλλου. . . .

— Ὡ Θεέ! . . . ἀγαπητὴ, ἂν ὁ Μουρίλλος σὰς ἤκουε!

— Κατὰ τί λοιπὸν κατακρίνεται αὐτὴ ἡ κ. Σανδοζέν;

— Καθ' ὅλα. Διὰ τὸν σύζυγόν της πρῶτον, εἶπα τα διὰ τὰ ἐσθῆτας τὰς ὁποίας φορεῖ εἰς τὴν οἶκόν της. Ἐνθυμείσθε ἐν μυθιστόρημα; . . . ἀλλὰ, τί λέγω; δὲν ἀναγινώσκονται μυθιστορήματα εἰς τὴν μὴν τῶν Βερναδίνων, καὶ σεῖς, νομίμως, εἶθε ἀκόμη ἐκεῖ τρόπον τινά. Ἀλήθεια, ὁ σύζυγός σας σὰς ἐπιτρέπει πλέον νὰ ἐξέρχησθε μόνη;

— Διὰ νὰ ἐλθω εἰς σὰς, κυρία.

— Τότε λοιπὸν, ψυχὴ μου, δὲν θὰ τὴν εἶπτε τὴν Σανδοζέν! Εἰξήυρετε, τὸν ἀγαπῶ ἐγὼ πολὺ τὸν σύζυγόν σας· εἶναι εἰς ἐκ τῶν ὀλίγων ἀληθῶς εὐγενῶν, οἱ ὁποῖοι μὰς ἔμειναν, καὶ φυσικῶς, ὁμοίως πρὸς τὴν προγόνουσ του. Οἱ Σενάκ δὲν ἦσαν δοῦκες, ὡς οὔτε οἱ Κιλλιάν, ἀλλὰ τί νομίζετε, φιλιτάτη μου; ὁ δουκικὸς τίτλος, θεωρούμενος ἐκ τοῦ σύνεγγυς, εἰς τοὺς βλάκας μόνον ἐξασκεῖ ἐπιβλητικὸν θέλημα! μῆπως τάχα οἱ Λωταρῆ θὰ ἠδύναντο νὰ παρουσιάσωσι τὰς αὐθεντικὰς ἀποδείξεις τῆς εὐγενείας τὰς ὁποίας ὑμεῖς καὶ ἐγὼ παρουσιάζομεν; . . . Ἄ, πραγματικῶς, πιστεύω ὅτι ὁ δεῦτερος υἱὸς τὸν ὁποῖον θ' ἀποκτήσῃτε θ' ἀναστήσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὰ ὄπλα τῶν Κιλλιάν, τὰ ὁποῖα ὁ δυστυχὴς ἀδελφός σας συνέθαψε μαζὴν του. . . .

Μεθ' ἡμῶρον διάστημα δαπανηθὲν εἰς παρομοίας γεναελογικὰς παρατηρήσεις, ἡ Θηρεσία κατῶρθωσε τέλος νὰ τραπῆ εἰς φυγὴν.

Ἦτο ἡ τετάρτη ὥρα, εἰς δὲ τὸν τέταρτον οἶκον τοῦ ὁποῖου τῆς ἀμάξης της οἱ ἵπποι ἔστυσαν, ἀφῆκε μόνον τὰ ἐπισκεπτήρια αὐτῆς. Ἀνελογίσθη τότε ὅτι ἀγαθὸν ἔργον θὰ διέπραττεν ἂν μετέβαινε πρὸς ἐπισκεψῆν τῆς Ἐρμας δὲ Βουαβουσσέ, ἡ ὁποία κατὰ τὴν πρῶταν διὰ μακροῦ τηλεγραφήματος εἰδοποίησε τὸν σύζυγον αὐτῆς ὅτι πσθένει. Ὁ Ἀλδέροτος εἶχεν εἰπεῖ πρὸς αὐτήν.

— Πήγαινε λοιπὸν· θὰ ὀπάγω ἐγὼ ἂν ἔχω καιρὸν, ἀλλ' εἶναι ἀμφίβολον.

Ἡ Θηρεσία ἐν τῇ ἐκτελέσει θεαρόστων ἐπισκέψεων, δὲν ἐξεζήτηε βεβαίως ἐκ προτιμῆσεως ἀσθενεῖς τόσον εὐμαρῶς θεραπευομένους, ἀλλ' ἐνθυμουμένη τὴν εἰδυσθὴν τὴν ὁποῖαν τὸ πρῶτ' ἔλαβε παρὰ τῆς κ. δὲ Καστελδούκ, εὖγε κατὰλληλον τὴν περισταθὴν ὡς ψυχρὰν τὸν συμπαθῆ ζῆλον τῆς φίλης ταύτης, τῆς ἀπαισιοδόξου οἰωνοπόλου, ἥτις τὰ κακὰ ἐμαντεύετο. Εἶρησθη δὲ ἐν παρόδῳ, ὅτι ἡ Θηρεσία τὸ τρίτον ἦδη ἐπεχειρεῖ τὴν πορείαν ταύτην πρὸς τὴν πόσδον Βουζῶ, ὅπου ἡ Ἐρμα κατόκει· μετὰ τῆς μητρὸς της μικρὸν ἀραβόστευκτον μέγαρον, ἐξ οὗ τόσῳ συχνάκις ἀμφότερα ἀπουσιάζον, πορείαν ἀστείως μεταίουςμεν ἐκαστοτε.

Ἡ συμπαθὴς ἀσθενής, πρὸ μιᾶς μόλις ὥρας ὑποστὰσα ἐνεσθὴν μορφίνης, παρεδίδοτο μετὰ θελκτικῆς χάριτος εἰς τὴν ἐπακολουθοῦσαν ἐκλυσθὴν τῶν δυνάμεων, ἐπὶ μακροῦ ἀνακλίντρον, τοῦ ὁποῖου τὰ προσκεφάλαια ἀνήγειρε συχνάκις μετὰ στοργικῆς προσηλώσεως, κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτῆς φιλαρέσκως ἐνδεδυμένη ἡ πριγκίπισσα μήτηρ.

— Ὅποια εὐχάριστος ἐκπληξίς! ἀνέκραξεν ἡ Ἐρμα παρατηρήσασα τὴν ἐπισκέπτριαν· ἐμαντεύσατε λοιπὸν ὅτι εἶχαν ἀνάγκην τῆς συμπαθείας τῶν φιλανθρώπων ψυχῶν.

— Οὐδὲν ἐμάντευσα· ἐλθομένησασε τὸ τηλεγραφήμα σας; εἶπε μηδιδῶσα ἡ κόμνησα· ἀποτέλεσμα τῆς μορφίνης βλέπετε!

— Καὶ ἡξιώσετε λοιπὸν νὰ ἐλθῃς πρὸς ἐμέ, θεότις ἀλαζῶν, ἥτις οὐδέποτε φαίνεται ἐκτὸς τῆς χρυσαργύρου νεφέλης ἐπὶ τῆς ὁποίας εὐνάζεται! Ὡ! ὁποῖα ἀνέλιπτος εὐνοία! . . . ἀλλὰ σὰς ἐπιτρέπεται λοιπὸν τώρα νὰ ἐξέρχησθε μόνη;

— Μοὶ ἐπιτρέπεται πᾶν ὅτι εἶναι καλὸν καὶ ὠφέλιμον· καὶ εἶναι μὲν ἔργον καλὸν τὸ νὰ ἐπισκέπτομαι τοὺς δυστυχεῖς ἀσθενεῖς ὡς σεῖς, εἶναι δὲ ὠφέλιμον σθένος τὸ νὰ καθυσυχῶω τὰς υπερβολικὰς ἀνσυχίας φίλιας εἰδικιστοῦς. Διὰ νὰ μὴ μακρυγοῶ, μοὶ φαίνεται ὅτι μὰς λυπεῖσθε κἄπως ἐνωρίτερον καὶ περισσότερον ἀφ' ὅσον πρέπει, ἐκ τούτου δὲ προκύπτει τὸ παρατράγησον, ὅτι ὀλιώνεται ἀδικῶς οἱ ἀγαπῶντες ἡμᾶς καὶ χαίρουσιν οἱ ἐχθροὶ μας. Χάρις τῷ Θεῷ, ποῖον εἶναι τὸ ἐγκλημα μας ὥστε νὰ φοβώμεθα τόσον; δὲν ἀνηπάσαμεν ἀπὸ τὴν θέσιν τῶν τῶν ναῶν τῆς Παναγίας! αἱ ἐπάλλεις του εἶναι τόσον ὑψηλαί, ὥστε φαίνονται εἰς ὅλα τὰ ὄμματα, καὶ ἐπομένως οὐδεὶς θὰ εὐρεθῆ, ὅστις θὰ μὰς καταδικάσῃ εἰς ἀτιμωτικὸν πρόστιμον διὰ τοιαύτην τερατώδη ἀρπαγὴν!

Ἡ ἐπιτίμησις. ὄσω κἂν ἦτο ἀλληγορικὴ ἔτρωσε καιρίως τὴν μαρκισίαν, ἥτις δὲν ἐπεθύμει ν' ἀκούη σκόμματα, προκειμένου περὶ τῆς κρίσεως αὐτῆς, ἢν ἤξιον ὅτι εἶχε λεπτοτάτην.

— Καλὰ! εἶπεν ὁ σύζυγός σας ὡς ἐπεφόρτισε νὰ μοὶ δώσετε αὐτὸ τὸ μάθημα;

— Διόλου! νομίζω ὅτι μὲ θεωρεῖ νεωτέραν ἢ ὥστε νὰ δίδω μαθήματα εἰς τοὺς ἄλλους.

— Ἡ αἰτιολογίαις δὲν εἶται τόσον ἀκριβής, διότι ὅπως δῆποτε τὸ κατορθόνετε ἐξαίρετα, ἀγαπῆτή μου ἐξαδέλφη· ἀλλ' ὑπάρχει ἄλλη ὀρθότερα: εἰπῆτε καλλίτερον ὅτι ὁ σύζυγός σας δύναται νὰ μοὶ λέγῃ ὅτι θέλει αὐτοπροσώπως εἶμεθα τόσον παλαιοὶ φίλοι!

Αἱ λέξεις αὗται ἐνεποίησαν τῇ Θηρεσίᾳ ἐντύπωσιν ἀγνωστον τέως, ἦτοι ζωηρὰν τινὰ τάσιν πρὸς ὀργὴν κατὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς. Διὰ τί ἄρα ὠργίζετο; διὰ τὰς συνεχεῖς ἐπισκέψεις ἐκείνου πρὸς τὴν γυναῖκα ταύτην, ἢ διὰ τὴν πανθομολογουμένην ἐμπιστοσύνην δι' ἧς ἐτίμα αὐτὴν; . . . Ἀλλ' εἶτε τοῦτο, εἴτ' ἐκεῖνο ἦτο τῆς ὀργῆς αὐτῆς τὸ αἷτιον, ἢ ἐκφραστικὴ μορφή τῆς ὀμίλει τοσοῦτῳ εὐγλωττῶς κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὥστε ἢ συμπαθῆς ἀσθενῆς ἐθεώρησε φρόνιμον τὸ νὰ πραινῇ τὴν θελλώδη αὐτῆς ψυχικὴν κατάστασιν. Ὅθεν ἐποίησε μικρὸν νεῦμα τοῦ ὁποίου τὴν σημασίαν ἐννοοῦσα ἢ μήτηρ, κατέλιπε τὴν αἰθούσαν. Ὅτε δ' αἱ δύο γυναῖκες ἔμειναν μόναι.

— Λοιπὸν, εἶπεν ἡ Πωλωνίς, ἀρθήτω πᾶσα παρενόησις! Δι' οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ θὰ συνένουν ποτὲ νὰ σοὶ προξενήσω τὴν ἐλαχίστην λύπην· ὄχι τόσον ἐξ ἀγαθότητος, ὅσον διότι σὲ φοβοῦμαι. Ἄν νεύσετε μόνον, ὁ Ἀλδέρτος οὐδὲ κἂν θὰ ὑπερβῇ πλέον τὸν οὐδὸν τῆς οἰκίας μου. Ἀλλὰ τὸν θέλω ἐγὼ, διότι εἶναι ὁ μόνος ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου ἡ φιλία οὐδέποτε κατέλιξεν, ἢ θὰ καταλήξῃ εἰς τὸ ἐλεεινόν, τὸ ἀσφυκτικὸν στάδιον τῶν στεναγμῶν, τῶν ἐξοργισμῶν, τῶν ἐριδῶν, τῶν ἐρωτοτροπιῶν ἐνὶ λόγῳ· διότι μὲ γνωρίζει ἀρκούντως ἐμὲ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἔχει πλησίον τοῦ σώος, τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷ μὲ ἔρωτα σπάνιον εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Ἀκούσατέ μοι ἐάν ποτε ὁ σύζυγός σας ἀπιστήσῃ καὶ παρεκτραπῇ, θὰ τὸ μάθητε πάραυτα, διότι ἀμέσως θὰ ριθῆῃ εἰς τὸν Σικουάναν ἀπὸ τοῦ ὕψους γεφύρας, μὴ τολμῶν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του· τόσον θὰ μισήσῃ ἑαυτὸν!

Ἡ Θηρεσία εἶχε τὴν φαντασίαν ἀρκούντως ζωηράν, ἀπὸ τινος μάλιστα χρόνου ἤρχιζε παραλυόμενον τὸ ἐπὶ τῆς πλάντης καὶ εὐπετοῦς ταύτης νοητικῆς δυνάμεως κράτος τῆς. Ὅθεν παραδόξως φρίξασα εἰς τοὺς λόγους τῆς γυναίκος ἐκείνης, ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κύκλου τῶν τόσῳ ξένων πρὸς αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τόσῳ δυσάρεστον τούτων ἰδεῶν.

— Ἀπέχομεν πόρῳ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος τῆς συνδιαλέξεως ἡμῶν, εἶπε μετὰ τινος ὑπορρησίας· ἐπὶ τὸ προκειμένον! ἔχομεν συνήθειαι τινὰς στενοχωρίας, εἰς τὰς ὁποίας ἡ κοινωνία εὐαρεστεῖται ἐνδιατρίβουσα μετὰ τῆς ἐγνωσμένης ἐπιμονῆς τῆς. Δὲν πρέπει ὅμως οἱ φίλοι μας νὰ τὰς παριστώσιν ὑπερβολικὰς! ἀλλῶς τε κάλλιστα καὶ ἐκ βετικωτάτης πηγῆς ἐμάθετε βεβαίως ὅτι δὲν εἶναι σπουδαῖος ὁ κίνδυνος.

Ἀλλ' εἰσηύσεν αἰφνιδίως πρὸ τοῦ θλιβῆν ἄμα καὶ

ἐκπληξιν ἐκφράζοντος βλέμματος τῆς μαρκισίας, ὅπερ ἔλεγε καθαρώς:

— Λοιπὸν ὁ σύζυγός σου δὲν σοὶ λέγει ὅτι λέγει εἰς ἐμέ;

Θλιβερά σιγὴ διεχύθη ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, πρώτη δὲ ἡ Θηρεσία ἔλυσεν αὐτήν.

— Τί λοιπὸν γνωρίζετε σεῖς; ἠρώτησε· δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ σύζυγός μου μοὶ κρύπτει τὴν ἀλήθειαν· θὰ ἦτο ἔγκλημα τοῦτο!

— Τὸ μόνον ἔγκλημά του εἶναι ὅτι ὡς ἀγαπᾷ ὑπὲρ τὸ θεόν· ὁ κίνδυνος ὑψίσταται, ἀλλ' ἵνα σὰς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ λύπην μίᾳς μόνῃς ὥρας, ὁ Ἀλδέρτος προθύμως θὰ ὑπέβαλλεν εἰς ἑαυτὸν ἔτι ὅλα βασάνων καὶ θλίψεων. Ἀντιθέτως πρὸς τοὺς ἄλλους πράττει αὐτός. Τὸ εἰδωλὸν του εἶπε· ἡμεῖς! δι' ἡμᾶς ἦλα τὰ ρόδα τοῦ στεφάνου, δι' αὐτὸν μόνον αἱ ἄκανθαί . . . Καὶ παραπονεῖσθε; Ὡ! τί εἶναι λοιπὸν ὁ πλοῦτος, τί εἶναι ἡ ἰδιοκτησία πρὸ τοιοῦτου καὶ τοσοῦτων ἔρωτος; Τί λοιπὸν; . . . διὰ τί ἔγινε τόσῳ τραγικὸν τὸ βλέμμα σας; . . . ὡς ληρομνήσωμεν αὐτὰ! ὡς ὀμιλήσωμεν περὶ ἄλλου θέματος . . . τί νὰ εἴπωμεν; — ὦ, αὐτὴ ἡ μορφήν τὴν ὁποίαν ἔχω εἰς τὸ σῶμά μου! . . . ἀλλ' ὄχι, ὄχι! . . . Θηρεσία! τί νὰ κάμω διὰ νὰ σὲ διασκεδάσω; . . . ἤ! . . . ἢ μουσική!

Καὶ δι' ἄλματος ἀνορθωθείσα, μηδὲν πλέον ἀναλογιζομένη τὰ σκιαζόντα αὐτὴν νέφη, ὤρμησε πρὸς τὸ κλειδοκύμβαλον αὐτῆς, ὅπερ μόλις διεκρίνετο ὑπὸ τὰς καταπετασμένας τῶν θυρίδων αὐλαίας ἐν τῷ ἡμίφωτι τοῦ δώματος.

Τότε θρηῖνος βαθύς, ἐμπαθῆς, ἀπεριόριστος, θρηῖνος ἐκφεύγων οὐχὶ ἐκ τῶν πληκτρῶν τοῦ ὄργανου, ἀλλ' ἐκ στενοσύνης ψυχῆς, μετέστρεψε τὴν Θηρεσίαν εἰς κόσμον ἄλλον, πέραν τοῦ πραγματικοῦ.

Κατ' ἀρχὰς ἀντήχησαν ἐλαφροὶ μόνον μουσικὸι τόνοι, μόλις διακρινόμενοι ὑπὸ τὸν βαθὺν πέπλον ἀρμονιῶν ποικίλων; ἀλλὰ βαρεῖων ὡς ὁ δυσφύρητος ὄγκος πικρᾶς καὶ ἀπέλπιδος θλίψεως· ἀλλ' εἶτα, οἶονε διὰ μελαγχολικῆς τινὸς ὀρμῆς, ὁ ἀόριστος καὶ ὑπόκωφος οὗτος κλαυθμυρισμὸς μορφήν προσλαβάνων, ἐγένετο ἱστορία ὅλη πόνου συντρίβοντας τὸν βίον, δρᾶμα βασάνου, ὅτε μὲν ἐκτραχυνόμενον μέγχις ἀγγύων κραυγῶν ἀγωνίας, ὅτε δὲ παλαῖον πρὸς ἑαυτὸ ὅπως ἐπὶ στιγμὴν ἠρεμήσῃ, καὶ ἔτι μᾶλλον οὕτω κινήσῃ τὸν ἔλεον. . . . Καὶ βαθμυδὸν ἢ πάλιν ἐξετραπῆ εἰς σφοδρὰν ἐπανάστασιν τῆς καρδίας καθ' ἑαυτῶν, τοῦ ἄλλους κατὰ τῆς βουλήσεως, τῆς ἀτιθάσσου μανίας κατὰ τῆς ἀσταθοῦς λογικῆς! καὶ ἐξεκῆθη εἰς θύελλαν λυγμῶν, εἰς τρικυμίαν πάθους, οὗ τὰ ἀσπαιρόντα κύματα ἐφύραττον καὶ συνεθλῶντο βιαίως ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς καρδίας, τῆς οἰωζούσης ἐξ ἀμυθίου ὀδύνης, καὶ κατεπόντιζον τέλος αὐτὴν ἐν τῇ ἀχανεῖ, ἐν τῇ ἀπειροθαθεῖ ἐκείνῃ ἀδύσῳ τοῦ ἀπηνούς ἀπελπισμοῦ. Αἰθνης θεῖον ἥσμα ἀπηχοῦν ἀπὸ τῶν γαληναιῶν κορυφῶν τοῦ Ἰδεώδους, ὕμνος ἀγνόητος ἐξαιτίας, ὑπερανθρώπου, αἰθεροπλανοῦς, κατεπραῦνων ἐπὶ στιγμὴν τῆς ἀνθρωπίνου ἀδυναμίας τοὺς στόνους· πλοῖν οἰμοῖ! τὸν νεκρὸν τίς ν' ἀναστήσῃ δύναται; . . . μετὰ μικρὸν ἢ οὐρανία μολπή κατεσιγάσθη καὶ πάλιν, καὶ ἐπανήρξατο μανιωδετέρα, ἐξαλλοτέρα, ἐκνευρικωτέρα ἢ προ-

τερον ἢ ἀκάθεκτος πάλιν, εἰς νεκρικὴν σιγὴν ἐξαν-
τλήσεως καὶ ἐκμυδενισμοῦ τραγικῶς καταλήγουσα.

Κατασυντριβείσα ὑπὸ τοῦ ἐκνευρισμοῦ ἐκείνου ἢ
μουσουργός, ἔπεδεν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον αὐτῆς ἀ-
δρανῆς καὶ σχεδὸν ἀναίσθητος.

— Εἶσθε τρομερά! τῆ εἶπεν ἡ Θηρεσία ἐγειρομέ-
νη ὅπως ἀναχωρήσῃ.

— Τοῦτο λέγει καὶ ὁ Ἀλδέρτος ὅταν παίζω ἐνώ-
πιόν του αὐτῶν τὸν στρόβιλον. Χαῖρε! ὁ Σοπὲν θὰ
μὲ φονεύσῃ! ἀλλ' ὦ! εἶναι ὥρατος θάνατος!...

Ὅτι ὅμως κυρίως ἐξεφόβει τὴν Θηρεσίαν ἦτο οὐχὶ
ἡ γοητεία τῆς ἀληθοῦς καλλιτέχνιδος ἢς πρὸ ὀλίγου
εἶχεν ἀκούσει, ἀλλ' ἡ ἰδία αὐτῆς πνευματικὴ κατά-
στασις. Ἐν τῇ ἠθικῇ αὐτῆς ἀτόμῳ, ὅπερ συντεῶς
πυδαλιουχούμενον, διεπάλλετο συνήθως κανονικῶς,
οἰοεὶ διὰ τῶν ἡρέμων ἀνακαινήσεων εὐπλοῦντος
οἰκῆς ἀναλλοίωτον τηροῦντος τὴν ἰσορροπίαν αὐ-
τοῦ, μετ' ἐκπλήξεως ἀνεκάλυπτεν αἰθιριδῶς τελείαν,
ὀλιβερὰν, ἀποθαρρυντικὴν ταραχὴν καὶ σύγχυσιν. Ἡ
ἀγωνία τῆς ἦτο τοσοῦτον ὀξεία, ὥστε λυγμοὶ ἐξώγ-
κουν τὸ στῆθος αὐτῆς, ἀπειλοῦντες ἵνα ἐκραγῶσιν,
ἐν ᾧ τὸ φέρον αὐτὴν ὄχημα διήνυε γοργῶς τὰς ἐκτά-
σεις σπευδὸν πρὸς τὸ κέντρον τοῦ πολυθροῦτον ἡ-
στεος. Τίς λοιπὸν καταστροφὴ ἀκαριαία ἐνέσκηπεν
ἐπὶ τῆς ὑπάρξεώς της ἐν διαστήματι δύο μόνον ὥρῶν;
οὐδεμία! ἀλλ' ἐν τούτοις σκληρὰ ὀδύνη κατεπίεξεν
ἦδη τὴν καρδίαν αὐτῆς.

— Ἄ! διατί, διατί, δὲν ἔμεινα εἰς τὴν μόνωσιν
μου! ἀνέκραξε στενάζουσα καὶ ἐρείδουσα ἐπὶ τῶν
μεταξίνων προσκεφαλαίων τὴν φλέγουσαν κεφαλὴν.

Ἐκ τῶν εὐλάων φληναφημάτων, ἅτινα ἐπὶ διωρον
ἤκουσεν, ἀπεκόμιζε θλιβεράς μόνον ἐντυπώσεις, ἐ-
λάττωσιν τῆς πρὸς τὴν κοινωνίαν ὄλην ἐκτιμῆσεως,
γενικὸν περὶ πάντων δισταγμὸν ἀλλὰ φεῦ! ἀπεκό-
μιζε καὶ τι χεῖρον καὶ πικρότερον τούτων, ἀπεκόμι-
ζεν ὄραμα φοβερόν, ὅπερ ὡς διάπτωρος ρομφαία ἐ-
πληττε τὴν ψυχὴν αὐτῆς τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ, ἦτοι
τὸν Ἀλδέρτον καθήμενον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνακλίν-
τρον, ὅπερ ἄρτι ἐκείνη κατέλιπε, παλλόμενον καὶ
φριδόνοντα ὑπὸ τὸν κλύδωνα τῆς ἁρμονίας, ὅστις
σφοδρῶς ἀπὸ τῶν δακτύλων τῆς παραφόρου προνο-
μοῦχου ἐξέρρεεν. Ἀλλὰ τί λέγω! ἐκ τῶν δακτύλων;...
οὐχί! ἡ γυνὴ ἐκείνη ἐφαίνετο μουσουρογούσα διὰ
τοῦ ἀτόμου αὐτῆς ὄλου, διὰ τῶν βαθυμελάνων ὀμ-
μάτων στυλδόντων ἐξ ἄβρῶν δακρύων ἢ σπινθηριζόν-
των ἐξ ἀστραπῶν, διὰ τῶν χειλέων ὅτε μὲν πικρῶς
δυσωπόμενων, ὅτε δ' ἐκλυομένων μαλθακῶς, καὶ διὰ
τῆς κόμης αὐτῆς εἶτι τῆς μακρᾶς καὶ βαρυπλόνα-
μου, πάντοτε ἐτοίμης εἰς χαῦνον ἐκχυσίν, καὶ διὰ
τῆς λεπτῆς εὐκαμψίας τοῦ κορμοῦ της, νοηλῶς κυ-
ματίζοντος ὑπὸ τοῦς μεταξίνους πέπλους καὶ τὰ ἀε-
ροῦντῆ τριχαπτα. . .

Αἰθνης ἀνεσκιρτήσεν εἰς ταχεῖαν ἰδέαν, ὡς ὑπὸ
νύξιν ὀξείας αἰχμῆς.

— Ἰὼς τὴν στιγμὴν ἀφριδῶς ταύτην ἐκείνος
εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκόν της! δὲ μοὶ εἶπεν ὅτι ἐσκό-
πευε νὰ μεταβῇ; πόσον ἄφρων εἶμαι! διὰ τί δὲν τὸν
περιέμεινα; . . .

Δεῖδε τότε ὅς ἐν ὄνειρῳ τὴν Ἐρμαν ἀδρανῶς βε-
δυθισμένην ἐντὸς τῶν ἀπαλῶν προσκεφαλαίων της
ἀλλ' ἄρα ἦτο μόνη ἢ ἐπιφθοῶς ὑπαρξίς; ἄρα ὑποδε-

χομένην τὸν Ἀλδέρτον θὰ προσεκάλει τὴν μητέρα
αὐτῆς, ἢ θὰ τὴν ἀπομάκρυνε μᾶλλον ἀπὸ τοῦ ἀν-
δρὸς ἐκείνου, ὡς ἀπεμάκρυνεν αὐτὴν πρὸ ὀλίγου
ἀπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ; . . .

Τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ ἡ Θηρεσία, ἐπικαλουμένη τὴν
ἠθικὴν αὐτῆς ὑπερηφανίαν, μόλις κατώρθωσε νὰ
κολύσῃ ἑαυτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ διατάξῃ τὸν ἄμαξηλά-
την, ὅπως τὴν ὀδηγήσῃ ἐκ νέου πρὸς τὸ ἀραβότευ-
κτον μέγαρον. Ἀλλ' ὅτε ἡ ἄμαξα ἔστη διερχομένη
πρὸ τοῦ σοβαροῦ πυλῶνος τῆς μονῆς τῶν Βερναρ-
δίνων, ἐλθισμόνῃσε τὴν τάσιν ἐκείνην καὶ ἐπεθύμη-
σε νὰ ὑπερβῇ αὐτόν. Ἀλλ' ἐδίστασε πῶς νὰ ἐμφα-
νισθῇ πρὸ τῆς μοναχῆς ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐξευτελι-
στικῆς ἐκείνης πνευματικῆς συγχύσεως; πῶς νὰ τῆ
ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν αὐτῆς ἐκπεφαιδισμένην ὑπὸ τῆς
χυδαίας ὑπονοίας; πῶς νὰ τῆ ὁμολογήσῃ τὰς ἐπαι-
σχύντους, τὰς οἰκτρὰς ταύτας λέξεις «Ἐγώ, ἡ Θηρε-
σία δὲ Κιλλιὰν ζηλεύω τὸν σύζυγόν μου, τὸν Ἀλ-
δέρτον δὲ Σενάκ!» . . . Ὅπως ἀνίκανος ὅπως δια-
δραματίζῃ τὴν τε κωμῶδιαν τῆς ὑποκρισίας καὶ τὸν
ἀγῶνα τῆς ἐκμυστηροῦσεως δὲν κατέλιπε τῆς ἀμά-
ξης ἀλλὰ διέταξε τὸν ἠνίοχον νὰ προχωρήσῃ. Βλέ-
πουσα δὲ παρερχόμενα φευγαλέα πρὸ αὐτῆς τὰ ὑψι-
κόρυφα δένδρα τοῦ περιόλου ἐν τῷ ὀπίῳ εἶχε ποτε
γνωρίσει τόσον ἀνομοίας πρὸς τὴν παρούσαν στιγ-
μὰς, δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ τὰ δάκρυα.

— Ἴδου, ἴδου ποῦ ἐφθασα! εἶπε καθ' ἑαυτὴν
ἦδη εἶμαι ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ ἐκείνων αἵτινες, κατὰ τοὺς
λόγους τῆς θείας μου «δὲν ἐπανέρχονται πλέον»!...
ὦ, ἄς ἠδύνατο τοῦλάχιστον νὰ μὲ ἴδῃ ἡ ἀγαπητὴ
θεία μου!

Ἀλλ' ὅτε τὸ ἀστραπιαῖως προβαῖνον ὄχημα, καλ-
παστὶ διανύσαν τὰ Ἡλύσια Πεδία, ἔστη ἕως τῆς
λιθοστρώτου πλατείας παρὰ τὸ πεζοδρόμιον, ἀν-
δρανή τις κεφαλὴν προέβαλεν ἐντὸς τῆς ἀνεωγμένης
θυρίδος.

— Θὰ διέπραττον ἀδιακρισίαν εἰν ἐτόλμων νὰ
ζητήσω θέσιν παρ' ὑμῖν, ὥραία ὄνειροπόλος;

Ἡ Θηρεσία ἔβαλε κραυγὴν ἀληθῶς χαρᾶς ἰδοῦσα
τὸν σύζυγόν της καθίζοντα παρ' αὐτὴν.

— Ἐπιστρέφεις ἦδη; τῆ εἶπεν ὁ Ἀλδέρτος, ἐνῶ
οἱ ἵπποι ἐπαναλάμβανον τὴν γοργὴν πορείαν των.

— Ναί, ἀπνύθησα πλέον; καὶ σύ;

— Μετέβαινα περὶ εἰς τὴν Ἐρμαν, καὶ διὰ ν'
πολαύσω τὸν περίπατον, καὶ διὰ ν' ἀντλήσω ἀνα-
ψυχὴν εἰς τὴν εὐλαζον ὡς τερτίσμα πτηνοῦ φλυα-
ρίαν της, μετὰ δύο ὥρας συνδιαλέξεως μετὰ τοῦ Γι-
δῶν. Ἀλλὰ τώρα εὔρον κἀτι καλλίτερον τούτου προσ-
έθηκεν ἀσπαζόμενος τὴν χεῖρα τῆς συζύγου αὐτοῦ.

Ἐκείνη οἰοεὶ λειποθυμοῦσα ἐκ χαυνώσεως ἐν τῇ
ὑπερτάτῃ τῆς στιγμῆς ταύτης εὐδαιμονίᾳ,

— ὦ! πόσον εἶσαι καλός! πόσον σὲ ἀγαπῶ! εἶ-
πε στεναζούσα.

Σιωπῶντες, συνεχόμενοι ὅπως ἀποκρῦψωσι τὰ
συναισθήματα αὐτῶν πρὸ τοῦ ἀτενίζοντος αὐτοῦς
πλήθους ἀνυπομόνως ἀριθμοῦντες ἐκάστην τοῦ ἀγ-
χιτροῦ τροχοῦ περικύκλῳσιν ὡσεὶ λαθραῖως δρα-
πετεύοντες ἐρασταί, καὶ ἀοράτως συσφίγγοντες ἀλ-
γῶν τὰς χεῖρας, ἐφθασαν τέλος εἰς τὴν ἐστίαν αὐ-
τῶν. Ὅτε δ' ἀπέμειναν τέλος μόνον ἐν τῷ προσφιλεῖ
θαλάμῳ των, παρεδόθησαν ἐνθρόνως εἰς μακρὸν κα

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

ΚΒ'.

Ὁ Ζεύς, γράψας εἰκόνα τῆς Ἑλένης, ἐτόλμησε νὰ σημειώσῃ κάτωθεν τοὺς διασήμεους ἐκείνους στίχους τοῦ Ὀμήρου ἐν οἷς οἱ κατατεθειγμένοι γέροντες ὁμολογοῦσι τὴν συγκίνησιν αὐτῶν. Οὐδέποτε ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ ποίησις ὑπεβλήθησαν εἰς ἀμύλλαν ἐκατέρα μετὰ δυνάμεων μᾶλλον ἰσοβαθμίων. Ἡ νίκη παρέμεινεν ἀναποφάσιτος, ἀμφότεραι δὲ ἦσαν ἄξιοι τοῦ στεφάνου.

Διότι ὄν τρόπον ὁ σοφὸς ποιητὴς ἐπεδεικνυτο ἡμῖν τὸ καλόν, ὅπερ ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξεικονίσῃ κατὰ τὰ συστατικά αὐτοῦ μέρη, ἀπλῶς ἐν τῇ ἐπιδράσει αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ οὐχ ἥττον σοφὸς ζωγράφος ἐπεδείξατο ἡμῖν τὸ καλόν κατ' οὐδένα ἄλλον τρόπον ἢ κατὰ τὰ συστατικά αὐτοῦ μέρη, ἀπρεπὲς λογισάμενος τῇ τέχνῃ αὐτοῦ νὰ καταφύγῃ εἰς οἰονδιπότε ἄλλο βοηθητικὸν μέσον. Ἡ εἰκὼν αὐτοῦ συνίστατο ἐκ μόνης τῆς μορφῆς τῆς Ἑλένης ἥτις παρίστατο γυμνή. Διότι εἶναι πιθανὸν ὅτι ἡ Ἑλένη ἀκριβῶς ἦτο ἐκείνη, ἣν οὗτος ἔγραψεν ἐν Κρότωνι ὡς τοιαύτην.¹

Παραβαλέτω τις πρὸς ταύτην περιεργείας χάριν τὴν εἰκόνα, ἣν ὁ Κάυλος τῷ νεωτέρῳ καλλιτέχνῃ ἐκ τῶν στίχων ἐκείνων τοῦ Ὀμήρου προδιαγράφει: « ἡ Ἑλένη, λευκὴν φέρουσα καλύπτραν, ἐμφανίζεται ἐν τῷ μέσῳ διαφόρων γηραιῶν ἀνδρῶν, ἐν οἷς εὐρίσκειται καὶ ὁ Πρίαμος, ἀναγνωρίζομενος ἐκ τῶν ἐμβλημάτων τοῦ βασιλικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος. Ὁ καλλιτέχνης ὀφείλει ἰδιαζόντως νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ ἐπιτρέψῃ ἡμῖν νὰ αἰσθανθῶμεν τὸν θρίαμβον τοῦ καλοῦ ἐν βλέμμασι πάθους ἐκφραστικοῖς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐκφράσεσι θαυματοῦ θαυμασμοῦ ἐπὶ τὸν προσώπων τῶν ψυχρῶν τούτων γερόντων. Ἡ σκηνὴ διαδραματίζεται ὑπεράνω μίαις τῶν πυλῶν τῆς πόλεως. Τὸ βάθος τῆς εἰκόνης δύναται νὰ ἐξαφανίζηται εἰς τὸ ἄπειρον ἢ πρὸς ὑψηλότερα οἰκοδομήματα τῆς πόλεως· τὸ πρῶτον ζωροτέρων θὰ ἐνεποιεῖ ἐντύπωσιν, ἀλλ' ἀμφότερα εἰσὶν ἐπίσης ἀρμόδια ».

Ἦδη φαντασθῆτω τις τὴν εἰκόνα ταύτην, ἐκτελουμένην ὑπὸ τοῦ μεγίστου καλλιτέχνου τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς καὶ παραβαλέτω αὐτὴν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ζεύσιδος. Ποτέρα τῶν δύο θὰ ἐπιδείξῃ τὸν ἀληθῆ θρίαμβον τοῦ καλοῦ; ἡ δευτέρα, ἐν ἣ ἑγὼ αὐτὸς τὸν θρίαμβον τοῦτον αἰσθάνομαι, ἢ ἡ πρώτη, ἐν ἣ ὀφείλω νὰ συμπεράνω αὐτὸν ἐκ τῶν μορφασμῶν συγκεκριμένων λευκοπωγῶνων; Turpe senilis amor· βλέμμα ἐπιθυμίας καθίστησι γελοῖον καὶ τὴν μάλιστα ἀξιοτίμων

μορφῆν. Γέρον δέ, προδίδων νεανικὰς ἐπιθυμίας, ἀποτελεῖ μάλιστα ἀπὸδες ἀντικείμενον. Πλὴν τοιαύτη κατηγορία δὲν δύναται νὰ διατυπωθῇ κατὰ τῶν παρ' Ὀμήρῳ γερόντων· διότι ἡ συμπάθεια, ἣν αἰσθάνονται, εἶναι στιγμιαῖος σπινθὴρ, ὃν πάραυτα ἀποσβέννυσιν ἡ δύσενσις αὐτῶν, ἀποσκοπεῖ δὴλ. ὠρισμένως εἰς τὸ νὰ περιποιήσῃ τιμὴν τῇ Ἑλένῃ, οὐχὶ ὅμως νὰ κατασχύνῃ αὐτοὺς τούτους. Ὁμολογοῦσι τὸ αἰσθημα αὐτῶν, ἀλλ' αὐθωρεῖ προστιθέασιν :

*Ἄλλὰ καὶ ὄς, τοίη περ ἑὸσ', ἐν νηυσὶ νεέσθω,
Μὴ δ' ἡμῶν τέκεσσ' ε' ὀπίσσω πῆμα λίποιτο.*

Ἄνευ τῆς ἀποφάσεως ταύτης θὰ ἦσαν οὗτοι ἀσύνετοι πρεσβύται, θὰ ἦσαν ὅποιοι φαίνονται ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ Καύλου. Καὶ πρὸς τί διευθύνουσιν οὗτοι λοιπὸν τὰ πάθος ἀποπνέοντα βλέμματα αὐτῶν; Πρὸς περικεκαλυμμένην καὶ καλυπτροφόρον μορφήν. Ἄλλ' εἶναι αὕτη ἡ Ἑλένη; Ἄδυνατὸ νὰ κατανοήσῃ πῶς ὁ Κάυλος ἠδύνατο νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῇ ἐνταῦθα νὰ φέρῃ καλύπτραν. Καὶ παρέχει μὲν αὐτῇ καλύπτραν ὁ Ὀμηρος, ρητῶς λέγων

*Αἰτίκα δ' ἀργεννῆσι καλυψαμένη ὀδόνῃσιν
Ἐρμῆτ' ἐκ θαλάμοιο*

ἀλλὰ τοῦτο πράττει ἵνα αὕτη, οὕτω κεκαλυμμένη, διέλθῃ τοὺς ὁδοὺς· ἂν δὲ παρ' αὐτῷ ἦσαν οἱ πρεσβύται δεικνύουσι τὸν θαυμασμὸν αὐτῶν, πρὶν ἢ αὕτη φανῇ ὅτι ἐξέβαλεν ἢ ἔρριψεν ὀπίσω τὴν καλύπτραν, δὲν ἦτο ὅμως ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν εἶδον αὐτήν· ἡ μαρτυρία αὐτῶν ἄρα δὲν προέρχεται ἐκ τῆς παρουσίας στιγμιαίας ὅψεως, ἀλλὰ πολλακίς θὰ ἠσθάνθησαν ὅτι κατὰ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην διὰ πρώτην μόνον φοράν ὁμολογοῦσιν ὅτι ἠσθάνθησαν. Ἐν τῇ εἰκόνι ὅμως δὲν ἀπαντῇ τοιοῦτό τι· ὅταν βλέπω ἐνταῦθα κατατεθειγμένους γέροντας, θέλω συγχρόνως νὰ ἴδω καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ κινεῖ αὐτοὺς εἰς ἐκστάσιν, μεγάλως δ' ἐκπλήττομαι ὅταν οὐδὲν ἄλλο βλέπω ἢ, ὡς εἶπον, περικεκαλυμμένην καὶ καλυπτροφόρον μορφήν, πρὸς ἣν οὗτοι ζωηρὸν αἰσθάνονται θαυμασμὸν. Ὅποῖον δὲ χαρακτηριστικὸν τῆς Ἑλένης κέκταιται ἡ μορφή αὕτη; Τὴν λευκὴν αὐτῆς καλύπτραν καὶ τι ἐκ τῶν κανονικῶν αὐτῆς γραμμῶν, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν αἱ χαρακτηριστικαὶ γραμμαὶ νὰ γίνωνται ὁραταὶ κάτωθεν τῶν ἐνδυμάτων. Ἐπιφανὸν ὅμως καὶ ὁ κόμης, τὴν καλύπτραν συνιστῶν, νὰ μὴ ἐνόει ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἔδει νὰ ἦναι κεκαλυμμένον, νὰ ἐποιεῖτο δὲ μνείαν τῆς καλύπτρας ἀπλῶς ὡς τμήματος τῆς περιβολῆς. Ἐὰν οὕτως ἔχῃ (αἱ λέξεις αὐτοῦ ὅμως *Hélène couverte d'un voile blanc* οὐδόλως εἰσὶ βεβαίως ἐπιδεκτικαὶ τοιαύτης ἐρμηνείας), τότε ἐκπλήσσομαι ἐπὶ ἄλλῳ τινί· συνίστησι τῷ καλλιτέχνῃ ὁ Κάυλος μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς ν' ἀποδιδῆν τὴν ἐπὶ τῶν προσώπων τῶν πρεσβυτῶν ἐκφράσιν, περὶ τῆς καλλονῆς ὅμως τῆς μορφῆς τῆς Ἑλένης οὐδὲν ἀπολύτως λέγει. Ἡ ἠθικὴ αὕτη καλλονή, ἥτις ἐν τῷ ὀφθαλμῷ περιδεῶς προσεγγίζει τὴν ὑγρὰν λάμψιν δακρύων μεταμελείας— Πῶς; ἀποτελεῖ ἄρα ἡ υπερτάτη καλλονὴ τοῖς ἡμετέροις καλλιτέχναις τοσοῦτον εὐχέρως ἔργον ὥστε νὰ μὴ ἔχωσιν ἀνάγκην σχετικῆς ὑπομνήσεως; Ἡ μίπως ἡ ἐκφρασις ἀποτελεῖ τι πλέον τῆς καλλονῆς; Καὶ εἰμεθα ἄρα ἐν ταῖς εἰκόσι τοσοῦτον εἰθισμένοι ὥστε νὰ ἐπιτρέπωμεν

*) Ἴδε ἀριθ. 23, σελ. 457—460.

1) Val. Maximus lib. III. cap. 7.— Διον. Ἀλικαρνεύς. Ρητ. τέχνη. Κεφ. 12. Περὶ λόγων ἐξέτης.

τῆ δυσμορφωτάτη ἠθοποίῳ ὡς θελακτικὴ νὰ φαίνεται πρὶγκίπισσα, ὅτι μόνον ὁ πρὶγκιπὺ αὐτῆς ἐκφράζει ὅτι αἰσθάνεται θερμὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην;

Πράγματι ἡ εἰκὼν τοῦ Καῦλου ἀπέναντι τῆς εἰκόνης τοῦ Ζεύξιδος ἠθέλην εἶσθαι ὅ,τι καὶ ἡ μιμητικὴ παρῶστασις ἀπέναντι τῆς μάλιστα ἐξόχου ποιήσεως.

Παλαιότερον ὁ Ὅμηρος μετὰ μείζονος ἀναμνηστικῶς ἐπιμελείας ἀνεγνώσκειτο ἢ νῦν. Ἄλλ' ὅμως δὲν ἀναφέρονται πολλαὶ εἰκόνας, ἅς οἱ ἀρχαῖοι καλλιτέχναι ἐξ αὐτοῦ νὰ ἠρῶσθησαν¹. Μόνον τὴν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὑπόδειξιν ἰδιαίτερον ὁματικῶν καλλονῶν φαίνονται οὗτοι ἐπιμελῶς νὰ μεταχειρισθῶσαν ταύτας ἐξωγράφισον, μόνον δὲ ἐν τοῖς ἀντικειμένοις τούτοις ἠσθάνοντο βεβαίως ὅτι ἦτο αὐτοῖς ἐπιτετραμμένον ν' ἀμιλλῶνται μετὰ τοῦ ποιητοῦ. Ἐκτὸς τῆς Ἑλένης ἐξωγράφισεν ὁ Ζεύξης καὶ τὴν Πηνελόπην, ἡ δὲ Ἄρτεμις τοῦ Ἀπελλοῦ ἦτο ἢ παρ' Ὁμήρῳ τοιαύτη ἐν συνοδίᾳ τῶν νυμφῶν αὐτῆς. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἀναμνησθῆσομαι ὅτι τὸ χωρίον τοῦ Πλίνιου, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ τῆς τελευταίας ταύτης, χρῆζει διορθώσεως. Δὲν φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ ἀρχαῖοι καλλιτέχναι ἠρῶσσκοντο νὰ ζωγραφῶσι πράξεις ἐκ τοῦ Ὁμήρου, ἀπλῶς διότι αὐτὰ παρέχουσι πλουσίαν σύνθεσιν, τεχνικὸν φωτισμὸν καὶ ἐξαιρέτους ἀντιθέσεις, οὐδ' ἦτο δυνατόν ν' ἀρέσκη αὐτοῖς τοῦτο, ἐφ' ὅσον ἡ τέχνη ἔμενεν ἐν τοῖς στενοῖς ὁρίοις τοῦ ὑψίστου αὐτῆς προορισμοῦ. Ἐτρέφοντο λοιπὸν διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ποιητοῦ ἐπιλήρου τὴν φαντασίαν αὐτῶν διὰ τῶν ἐξοχωτάτων αὐτοῦ χαρακτήρων· τὸ πῦρ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτοῦ ἐξῆπτε τὸν ἴδιον αὐτῶν τοιοῦτον ἐβλεπον καὶ ἠσθάνοντο ὡς αὐτὸς οὕτω δ' ἐγίνοντο τὰ ἔργα αὐτῶν ἀποτυπώσεις τῶν Ὁμηρικῶν κατὰ τὴν σχέσιν προσωπογραφίας πρὸς τὸ πρωτότυπον αὐτῆς, κατὰ τὴν σχέσιν τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοῦτέστιν ὅμοια μὲν ἀλλὰ καὶ διαφέροντα σύναμα. Ἡ ὁμοιότης ἐγκρατεῖ συχνάκις ἐν ἐνὶ μόνῳ χαρακτῆρα· οἱ λοιποὶ ἅπαντες οὐδὲν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους τὸ ὅμοιον ἢ ὅτι εὔρηται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν ὅμοιον παρὰ τε τῷ ἐνὶ καὶ τῷ ἄλλῳ χαρακτῆρι.

Ἐπειδὴ πρὸς τούτοις τὰ Ὁμηρικὰ ἀριστουργήματα τῆς ποίσεως ἦσαν ἀρχαιότερα ἢ ἄλλο τι ἀριστουργήματα τῆς τέχνης, ἐπειδὴ ὁ Ὅμηρος τὴν φύσιν μετὰ ζωγραφικωτέρου ὀφθαλμοῦ παρετήρησεν ἢ ὁ Φειδίας καὶ ὁ Ἀπελλῆς, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐκπληττώμεθα ἐπὶ τῷ ὅτι οἱ καλλιτέχναι διαφόρους καὶ ἰδιαζόντως ἐπωφελεῖς αὐτοῖς παρατηρήσεις εὔρον παρὰ τῷ Ὁμήρῳ, πρὶν ἢ εὔρωσι καιρὸν νὰ ποιῶσθαι αὐτὰς οἱ ἴδιοι ἐν τῇ φύσει, καὶ ἐπὶ τῷ ὅτι ταύτας μετὰ πόθου ἀπ' αὐτοῦ ἠρῶσθησαν ἵνα διὰ τοῦ Ὁμήρου μιμηθῶσι τὴν φύσιν. Ὁ Φειδίας ὁμολόγησεν ὅτι οἱ στίχοι: ²

Ἦ καὶ κτανέρισιν ἐπ' ὄφρασι νεῖσε Κρονίων·

Ἀμβρόσια δ' ἄρα χαίται ἐπερρώσαντο ἄνακτος

Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὀλυμπον.

ἐχρονσίμευσαν αὐτῷ παρὰ τῷ Ὁμηρικῷ αὐτοῦ Διὶ ὡς πρότυπον καὶ ὅτι μόνον τῇ βοουθείᾳ αὐτῶν ἐπέτευχε θεοῦ προσώπου, *propemodum ex ipso coelo petitum.* Ὁ

ἐκλαμβάνων τοῦτο ὡς μηδὲν ἄλλο ἐκφράζον ἢ ὅτι ἡ φαντασία τοῦ καλλιτέχνου ἐθερμάνθη ὑπὸ τῆς ἐξόχου εἰκόνης τοῦ ποιητοῦ καὶ ἐγένετο ἱκανὴ τοσοῦτον ὑψηλῶν παραστάσεων, ὁ τοιοῦτος μοι φαίνεται παρορῶν τὸ οὐσιωδέστερον καὶ ἀρκούμενος εἰς κοινωτάτον τι, ἐνῶ πρὸς πληρεστέραν ἱκανοποίησιν παρέχεται ἡμῖν καὶ ὁλοῦς ἰδίαζον. Κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν ὁμολόγησεν ὁ Φειδίας συγχρόνως ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ διέγνω κατὰ πρόωτον ὁπόδῃ ἐκφρασις ἐν ταῖς ὀφρῶσιν ἐγκρατεῖται, *quanto pars animi*,¹ ἐν αὐτοῖς δεικνύται.

Πιθανὸν νὰ παρεκίνησεν αὐτὸν εἰς τὸ νὰ καταβάλλῃ περισσώτερον ἐπιμέλειαν ἐπὶ τῆς κόμης ὅπως ἐκφράσῃ ὅπως οὖν ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Ὅμηρος ἀμβροσίαν χαίτην ὀνομάζει. Διότι εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ ἀρχαῖοι πρὸ τοῦ Φειδίου καλλιτέχναι τὸ λαλοῦν καὶ σημαῖνον τοῦ ὕψους ὀλίγον ἐνόουν καὶ ἰδίως τὴν κόμην λίαν παραμέλουν. Καὶ ὁ Μύρων ἔτι ὑστέρει ἐν ἀμφοτέροις τούτοις ὡς σημαῖσι ὁ Πλίνιος,² μετὰ δὲ τοῦτον Πυθαγόρας ὁ Λεοντίνος ἦτο ὁ πρῶτος ὅστις διεκρίθη ἐπὶ διαζωγραφίᾳ κομῆς.³ Ὁ,τι ὁ Φειδίας ἐκ τοῦ Ὁμήρου ἔμαθε, τοῦτο οἱ λοιποὶ καλλιτέχναι ἔμαθον ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Φειδίου.

Θὰ ἀναφέρω καὶ ἕτερον παράδειγμα τοῦ εἶδους τούτου, ὅπερ πάντοτε πολὺ μοι νύχαριστήσεν. Ἀναμνησθῶμεν τί παρατηρεῖ ὁ Χόγκαρτ (*Hogarth*) περὶ τοῦ Βελβεδερείου Ἀπόλλωνος.⁴ Ὁ ὄντος τὸν Ἀπόλλωνα, λέγει, καὶ τὸν Ἀντίνοον δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν τῷ αὐτῷ παλατίῳ ἐν Ρώμῃ· ἐνῶ ὅμως ὁ Ἀντίνοος τὸν θεατὴν θαυμασμοῦ πληροῖ, ὁ Ἀπόλλων προκαλεῖ παρ' αὐτῷ ἐκπλήξιν καὶ μάλιστα, ὡς οἱ περιηγηταὶ ἐκφράζονται, διὰ παραστήματος, ὅπερ πλέον τι τῷ ἀνθρωπίνου δεικνύει καὶ ὅπερ οὗτοι γενικῶς ἀδυνατοῦσι νὰ περιγράψωσιν. Ἡ δὲ ἐνέργεια αὐτῆ εἶναι, λέγουσι, τοσοῦτω μᾶλλον ἀξιοθαύμαστος ὡς, λεπτομερῶς ἐξεταζομένου τοῦ ἔργου, τὸ ἐν αὐτῷ δυσανάλογον φανεροῦται καὶ τῷ κοινῷ ὀφθαλμῷ. Εἰς τῶν καλλίστων γλυπτῶν, ὃν ἔχομεν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ὅστις νεωστὶ μετέβη ἐκεῖσε ἵνα θεάσθαι τὰ ἀγάλματα ταῦτα, μοι ἐπεβεβαίον τὸ ἄρτι λεχθέν, ἰδίως δ' ὅτι οἱ πόδες καὶ οἱ μηροὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄνω μέρη λίαν μακρὰ καὶ πλατέα εἶναι. Καὶ ὁ Ἀνδρέας Σάτσης (*Andreas Sachi*), εἰς τῶν μεγαλύτερων ἰταλῶν ζωγράφων, τῆς αὐτῆς φαίνεται νὰ ἦτο γνώμη, διότι ἄλλως, ἐν περιήμῳ τινὶ εἰκόνι, ἢ τις νῦν ἐν Ἀγγλίᾳ εὔρισκεται, δὲν θὰ εἶδιδε τῷ Ἀπόλλωνι αὐτοῦ, στέφοντι τὸν μουσικὸν Πασκιλίην, τὴν τελείαν ἀναλογίαν τοῦ Ἀντινόου καθότι οὗτος πρόματι ἀντίτυπον τοῦ Ἀπόλλωνος φαίνεται νὰ ἦναι. Εἰ καὶ εἰς πολλὰ μεγάλα ἔργα συχνάκις βλέπομεν ὅτι μικροτέρα τις λεπτομέρεια ἀβέβη ἀπαρτήρητος, τὸ τοιοῦτο δὲν δύναται νὰ συμβαίη καὶ ἐνταῦθα. Διότι ἐπὶ ὁραίῳ ἀγάλματος ἡ ὀρθὴ ἀναλογία εἶναι μία τῶν οὐσιωδῶν καλλονῶν. Ἐνταῦθεν δεόν νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι τὰ μέλη ταῦτα ἐκ προθέσεως ἐμυκίνθησαν ἄλλως εὐκόλως ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ τις τοῦτο. Ἐξετάζοντες λοιπὸν τὰς ὁμοιότητας τοῦ σχήματος τούτου λεπτομερέστατα, κρίνομεν δικαίως ὅτι ἐκεῖνο,

1) Plinius lib. X sect. 51 p. 616 *Exd. Hard.*

2) *Adt. Lib. XXXIV sect. 19 p. 651.*

3) *Adt.*

4) *Zergliederung der Schoenheit S. 17 Verl. Ausg.*

1) *Fabricii Biblioth. Graec. Lib. II. cap. 6 p. 345.*

2) *Dicad. A. στ. 528.—Valer Maxim lib. III cap. 7.*

ὅπερ μέχρι τοῦδε ἐν τῇ γενικῇ αὐτοῦ ὄψει ὡς ἀπειριγράπτως ἐξαίρετον ἐνόμιζετο, προῆλθεν ἐξ ἐκείνου ἀκριβῶς, ὅπερ ὡς σφάλμα ἐφαίνετο νὰ ἦναι ἐν ἐνὶ τῶν μερῶν τούτου. Πάντα ταῦτα εἶναι λίαν σαφῆ· προστίθημι δὲ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἦδη ἠσθάνθη καὶ ὑπέδειξεν ὅτι ὑπάρχει ἐξοχὸν ἐξωτερικόν, πηγάζον ἀπλῶς ἐκ τῆς αὐξήσεως ταύτης τῶν διαστάσεων τῶν ποδῶν καὶ μηρῶν. Διότι ὅταν ὁ Ἀντήνωρ τὸ παραστήμα τοῦ Ὀδυσσεὺς μετὰ τοῦ παραστήματος τοῦ Μενέλαου θέλῃ νὰ συγκρίνη, παρίστανει τούτον λέγοντα. 1

Στάτων μὲν Μενέλαος ὑπείρεχερ εὐρέας ὄμους,
Ἄμφω δ' ἐζομένω, γεραιώτερος ἦν Ὀδυσσεύς.

«Ὅταν ἀμφότεροι ἴσταντο ὄρθιοι, ὁ Μενέλαος ὑπερεῖχε διὰ τῶν εὐρέων ὤμων κατὰ πολὺ τοῦ ἑτέρου· ὅταν ὅμως ἀμφότεροι ἐκάθηντο, ὁ Ὀδυσσεύς ἦτο ὁ ἐπιδεικτικώτερος». Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ὀδυσσεύς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν ἐν τῷ καθέζεσθαι προσεκτάτο, τοῦθ' ὅπερ ὁ Μενέλαος ἐν τῷ καθέζεσθαι ἀπέβαλλεν, εὐχερῶς δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὴν ἀναλογίαν, ἣν εἶχε τὸ κυρίως σῶμα ἀμφοτέρων πρὸς τοὺς πόδας καὶ μηρούς. Ὁ Ὀδυσσεύς ἔτυχε ἀναλόγου αὐξήσεως μεγέθους ἐν τῷ κυρίως σώματι, ὁ δὲ Μενέλαος ἐν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς μηροῖς.

(Ἀκολουθεῖ).

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ.

Ἦ λύρα μου ὀρφανὴ ἀρμονίας, ὦ λύρα προσφιλέ μου, ἀλλ' ἀσθενής καὶ ἰσχνόφωνος! ζωπυρήθητι ἤδη καὶ ψάλλε ὑπὸ τὴν δροσώδη καὶ ἀγίαν πνοὴν τῆς Μούσης, ἣν μεθ' ἡδέος ῥίγους προσβλέπω τοῦ μετώπου μου περίξ ἐρατεινῶς θροοῦσαν τὰς ἀεροιδαίνας αὐτῆς πτέρυγας! ἰδοὺ σὲ στέρω δι' εὐθαλῶν μυρσίνης κλάδων, οὗς τῆς Χρυσοστεφάνου Ἡοῦς ἡ ροδόσσσα χεὶρ ἀφειδῶς δι' ἀδακνάντων ἐρράντισεν· ἰδοὺ σὲ στέρω διὰ ῥόδων εὐανθῶν, ἅτινα ἡ οὐρανόπεμπτος θεὰ Ἀνοιξίς, τοῦ ἡλίου ἡ εὐμειδῆς καὶ κοινόστεπτος κόρη, παραδείσια μύρα ἀγγλάκ' περιέλουσε.

Ψάλλε, γλυκεῖά μου λύρα! χρυσὴ αὐγὴ διαγελά· τῶν βουνῶν τὰς κρημνώδεις ράχεις κατακλύζει κύμα φωτός χρυσορρόδινον· ὦ! ποῖαν ἔχει ἔκτακτον, ἐξάϊσιον μαγείαν ἢ πασχάλινὴν πρῶϊα, τῆς ἐλπίδος, τῆς χαρᾶς, τῆς ἀθανασίας ἢ γλυκεῖα αὐγὴ! Μειδιζ, τὴν χιονολαμπῆ κεφαλήν πρὸς οὐρανὸν ἀνυψοῦν τὸ κοῖνον, ὅπερ χρυσοπτερός ἀγγελὸς ἀπὸ τῶν παραδεισίων λειμώνων δρέψας, ἐφύτευσεν ἐπὶ γῆς ὅτε ἐν μέσῳ αἴγλης καὶ νεφῶν καταβάς, εὐηγγελίστατο πρὸς τὴν αἰθερόπλαστον Παρθένον τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐρυθρίζ βαθέως τὸ ῥόδον καὶ τρέμει ὑπὸ τὰς ἀβράς ζεφυροῦς πνοάς· φρίσσει ἀναλογιζόμενον ὅτι ἡ πικρά του ἀκάνθη ἐνύξεν ἀπηνῶς πρὸ εἰκόσιν αἰῶνων τοῦ θνήσκοντος Θεοανθρώπου τὸ ὠχρόστιλ-

πνον μέτωπον! Κλίνουσα φιλεῖ ἡ αἰγιερὸς τὴν δάφνην, τὴν ἐλαίαν ἢ κυπάρισσος, καὶ ἐν τῷ ἤδει αὐτῶν ψιθύρω μετὰ θαυμασμῶν λαλοῦσι πρὸς ἀλλήλας τῆς ἀναστάσεως τοῦ ταφέντος Θεοῦ τὸ ὑπερφύεσ καὶ μέγα μυστήριον!

Ἡ ἀπριλιάτικα αὐγὴ
μοσχιαῖς γλυκομοιράζει,
χρυσὸς Παράδεισος ἢ γῆ
ἢ ἀνθισμένη μοιάζει.

Πῖθ' ἀπ' τὸ πράσινο βουνὸ
μακρύνεται καὶ δβύνει
ἢ Νύχτα πῶχει φωτεινὸ
στεφάνι τὴν σελίην.

Ἄστέρια σπάνια κυλοῦν
ἔς τὸ πέλαγο νὰ δύσουν,
λυπητερά χρυσοφιλοῦν
τὰ σύγνεφα πρὶν δβύσουν.

Χρυσανεβαίνει γελαστός
ὁ ἦλιος ἀπ' τὸ κύμα
καθὼς ἀνάτειλε ὁ Χριστὸς
ἀπὸ τὸ μαῦρο μνήμα.

Χαμογελά γλυκὰ ἢ γῆ
φωτοπλημμυρισμένη,
ἔς τὰθῶα λούλουδα ἢ αὐγὴ
μαργαριτάρια ραίνει,

ὅπου ἐστάξαν, θαρρῶ,
ἀπ' τὴ γλυκεῖα Παρθένα,
ὅταν θωροῦσε τὸ Σταυρὸ
μὲ μάρμα δακρυομένα.

Κρυφὰ ἀγγελοῦδι φωτεινὸ
τῆμασθ' ἐκεῖν' τὴν ὥρα,
κι' ἀπὸ ψιλὰ π' τὸν οὐρανὸ
μᾶς τὰ σκορπίζει τώρα.

Ἄνθοῦν λουλουῖδια μαγικά
ὡς καὶ ἔς τὰ κρύα μνήματα,
καὶ τὰεράκι μὲ γλυκὰ,
θαρρεῖς, κρυφομλήματα,

ἐν ᾧ σιγὰ γλυκοφιλεῖ
τὰ δένδρα ποῦ κιννοῦνται,
ἐλπίδα καὶ χαρὰ λαλεῖ
ἔς ὄσους ἐκεῖ κοιμοῦνται!

Θάλασσα, γῆ καὶ οὐρανός,
ἀνθοὶ ποῦ δροσοβάλλουν,
ὄλα θαρρεῖς μὲ μιὰ φωνὴ
«Χριστὸς ἀνέστη» ψάλλουν!

Εἶν' ἡ φωνὴ τους δωπηὶ,
μὰ ὁ Πλάστης τὴν ἀκούει,
κι' ἀπ' τὴ ματιὰ Του χαροπὴ
λάμπει φωτὸς τὰ λούει!

Τίς πέραν ἐκ τοῦ εὐσκόλου ἄλλους ἀντηχεῖ γλυκερά καὶ πηλιδόδη ῥῶδή, τερπνοτέρα τῆς φωνῆς τοῦ θεοῦ Ὁρφέως, τοῦ γόητος αἰδοῦ; ὦ, εἶναι ὁ λιγύφλογος τῶν δασοβίων ἀηδόνων χορός, ὅστις τρυφῶν ὑπὸ τὰ δροσώδη φυλλώματα, μινύρει ἱλαρῶς: «Χριστὸς ἀνέστη!»

Ἄλλὰ τίς ἡχώ ἐξαισίας μολπῆς τοὺς οὐρανοὺς συνδονούσης, μολπῆς ἱερᾶς καὶ θυμῆρους, ἀπὸ τῶν αἰθερίων ἐκτάσεων παρεκπίπτουσα, θωπεύει τὰ ὦτα ἡμῶν καὶ εἰς χρυσᾶ πελάγη ἀγίας ἐκστάσεως τὰς ψυχὰς ἡμῶν κυλινδεῖ; ὦ, εἶναι τῶν ἀγγέλων τὰ σμήνη τὰ φωτοστεφῆ καὶ ἰδεόμορφα, ἅτινα ἐπὶ χρυσῶν νεφελῶν ἐδραζόμενα ἀνὰ τὰ ἀπρόσιτα ὕψη, ἀνυμνοῦσι φαιδρῶς τὸν ἀναστάντα Σωτῆρα, τὸν οὐρανόθρονον Ἄνακτα!

Δακρῶν βλέμμα ὁ θνητὸς πρὸς τὸν αἰθέρα τρέπει·
ἐνθουσιῶσα ἡ ψυχή
ἐν πάσῃ τῶν νεφῶν πτυχιῇ
χαρᾶς ἀκτίνα βλέπει!

Δεῦτε, παρθένοι, καὶ ἡμῶν τὸ λευκοφόρον σμίονος
μὲ στέμμα ἐκ πασχαλεῶν
ἕμνον γλυκῶν πρὸς τὸν Θεὸν
ἄς ψάλλῃ γηθοσύνης!

Ὅταν τ' ἄγνά μας ἴσματα γοργῶς θὰ ὑψωθῶσι,
τὸ θεῖον δῶμα θὰ χαρῆ,
οἱ ἄγγελοι οἱ ἱεραοὶ
ἀπὸ δυνάμων κύπτιοντες θὰ μᾶς ἀποκρῶσθαι.

Δρέψατε ρόδα, δρέψατε! τὸν μυροδόλον κλώνα
μὲ δάκρυ βάνατε χαρᾶς
κ' εὐγνωμοσύνης ἱερᾶς
καὶ στεφανώσατε, θνητοί, τοῦ Πλάστου τὴν εἰκόνα!

Ὁ μαργαρίτης ὁ ἄγνός, ὁ θαμβερὸς ἀδάμας
δὲν εἶναι τόσον λαμπερά,
καὶ τιμαλφῆ καὶ ἱερὰ
ὡς τῆς ψυχῆς ὁ θησαυρός, τὰ θεῖα δάκρυά μας! . . .

Ὡ κόσμῃ! ψάλλε σήμερον τὸ ἴσμα τῶν ἀγγέλων,
«ὁ θεὸς Ἄναξ τοῦ φωτὸς
εὐλογητός, εὐλογητός
καὶ νῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον!»

Ἦδη ὁ γελῶν Φοῖβος, ὀλοτελῶς ἀπὸ τοῦ κόλπου τῶν ἀφροστεφῶν κυμάτων ἀνορήσας, καταστρίβει ὑψόθεν χρυσοπορφύρους ἀντανακλάσεις ἐπὶ τὴν σκαφειροβαφῆ αὐτῶν ἔκτασιν, καὶ ἔκλαμβος ἡ οἰκουμένη ἀτενίζει τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ.

Ὡ ἥλιε! μεγαλοπρεπὲς καὶ φωτόπλαστε ἄναξ τῶν μυριοπληθῶν ἀστέρων, λαμπὰς ἀειφωγγῆς, χρυσαδαχμάντινε φάρε, ὃν τὸ ἀσθενὲς ὄμμα τοῦ νάνου θνητοῦ ἀτενίζον, ἀμαυροῦται, θαμβοῦται, ἐκμηδενίζεται! ὦ Φοῖβε, πῶς δὲν σβέννυσαι καταδυόμενος ἐν νυκτὶ εἰς τὰ βαθύσκοτα τῆς ὑγρᾶς κοίτης σου στήθη; μὴ εἶσαι, μὴ εἶσαι, ὦ φῶς ποθεινόν, λαμπρὸν ἔμβλημα ἀθανασίας, πλασθὲν ὕπως καθ' ἑκάστην ἀγῆν ὑπομνηστικῆ ἡμῖν τὸν Ἰησοῦν,

τὸ οὐράνιον φέγγος, ὑπερ ἀνέτειλεν ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ μνηματός, τὸν Ἰησοῦν, ὅστις δὲν ἔδυσσε βυθισθεὶς ἐν τῷ θανάτῳ; ὦ! στίλβε, στίλβε ἔσκει, θεολαμπὲς ἄστρον, χρυσόφλογος σπινθήρ, ἀπὸ τοῦ παμφώτου βλέμματος τοῦ Δημιουργοῦ ἐν καιρῷ τῆς πλάσεως ἀναπηδήσας! ραίνε δαψιλῶς ἀπαστράπτοντας φωτὸς χειμάρρους, πακτωλοὺς μαρμαρυγῶν ἐπὶ τὸν λιθόστερον Γολγοθᾶ, τὴν γῆν τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀθανασίας, ἣν περιστέφει ροδῆ αἰμόχορος καὶ πολυάκνθος, ὃν περιλούουσα ἡ αὔρα ἀπηχεῖ τοῦ Ἰησοῦ τοὺς ἐσχάτους στόνους! χρυσοστεφάνωσον αὐτὸν δι' ἀγλαῶν ἀκτίων. Καὶ εἰς σου φλογερὸς σπινθήρ ἐπιπίπτων, ἄς ροδίση τὸ μαρμαρολευκὸν μέτωπον τοῦ ναοῦ, εἰς τοῦ ὁποῖου τὰ ἔρεμα βάθη μειδιᾶ γλυκῆ ἢ εἰκὼν τοῦ Ἐσταυρωμένου!

Ὡ Ἰησοῦ! τὸν ἀγνῶν καρδιῶν ἀκαθόστεπτε ἄναξ! εἶθε νὰ ἡμῖν ἀκτίς τῆς αὐγῆς λαμπερᾶ καὶ χρυσώδης, εἰς τοῦ ναοῦ Σου τὸ μέτωπον φιλομειδῶς νὰ προσπαίξω! ἢ χιονόπτερος περιστέρα, εἰς τὴν φιλὴν Σου βδέγγῃ τὰ κεκμηκότα νὰ κλείω πτερὰ, νὰ φωλάξω ἡσύχως. Ἄς ἡμῖν ρόδον γλυκῆ, τὴν εἰκόνα Σου νὰ περιστέρω! λαμπὰς ἄς ἡμῖν χρυσῆ, ἔμπροσθέν Σου γλυκῆ φῶς νὰ χύνω ἢ θυμιάματος νέφος ἄς ἡμῖν ἀγνόν καὶ εὐώδες τὴν ἀργυρᾶν Σου εἰκόνα ν' ἀσπάζωμαι, νὰ περιλούω, κ' εἰς τὸν αἰθέρ' ἀνερχόμενον μὲ τὰς πνοὰς τῶν ἀέρων, νὰ υπερβαίνω τὰ νέφη καὶ πρὸ τῶν ποδῶν Σου νὰ φθάνω!

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ.

ΙΚΑΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ.

Χάριν τῶν φιλαρχαίων ἀναγνωστῶν τῆς Ἐβδομηθιαίας Ἐπιθεωρήσεως σταχυολογούμεν ἐκ τῶν Ἰκαριακῶν (ἐν Σάμῳ, 1893, ἐκ τοῦ Ἡγεμ. Τυπογραφείου) τοῦ ὁρητοῦ τῶν Μουσῶν θεράπωντος Ἐπαμ. Ι. Σταματιάδου τὰς προφανῶς ἀρχαίας ταύτας λέξεις τῆς Ἰκαριακῆς διαλέκτου, περὶ ἧς αὐτὸς μὲν ὁ συγγραφεὺς ἐν σ. 191—200 γράφει, «λίαν περίεργος καὶ μελέτης ἄξια εἶναι ἡ τῶν Ἰκαριῶν διάλεκτος, διότι περιέχει πλείστας ὅσας λέξεις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, παρεφθαρμένας βεβαίως καὶ παραμορφωμένας ἐνίοτε, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἀλλαγῆ ἀπαντώσας», ὁ δὲ δόκιμος παρ' ἡμῖν γλωσσολόγος Γεώργιος Ν. Χατζιδάκις ἐν ἀνακοινώσει αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ Ἐταιρείᾳ Ἀθηνῶν εἶπεν, «ὁ γλωσσικός πλοῦτος τῆς Ἰκαρίας εἶναι κατὰ πάντα ἀρχαῖος, ἀρχαιότερος καὶ ἀμεινότερος ἔτι ἀπὸ τῶν νεωτέρων ξενισμῶν τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν χωρῶν. Ἡ ἀρχαία γραμμικτικὴ ζῆ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ. Πάντες τῶν κλίσεων οἱ τύποι διασφάζονται καὶ προφέρονται οὕτω καλῶς ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν καὶ ἀγροίκων τῆς νήσου κατοίκων, ὥστε ἂν γελασθῆς καὶ εἴπῃς πρὸς αὐτοὺς τοὺς ναῦτες, τοὺς ψάλλτες, ἐπιδιορθοῦντές σε ἀναφωνοῦσι τοὺς ναῦτας, τοὺς ψάλλτας. Αἱ ἀντωνυμίαι καὶ τὰ ῥήματα διασφάζονται θαυμαστῶ τῷ τρόπῳ ἀρχαιοτρό-

πως. Οὐδείς ξενισμὸς ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ. Οὐδὲν τῶν τοπικῶν ὀνομάτων εἶναι ξενικὸν πλὴν τῆς λέξεως ποῦν-
τα. Καὶ αἱ φθογγολογικαὶ μεταβολαὶ εἶναι σπουδαιο-
τάτης προσοχῆς ἄξια, διότι δι' αὐτῶν λύονται πολλὰ
μέχρι τοῦδε ἅλута ζητήματα καὶ ἀνευρίσκεται ἡ πρώτη
καταγωγὴ πολλῶν λέξεων τὰ διπλᾶ σύμφωνα ἐκφω-
νοῦνται λαμπρότατα, ἅπερ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες διὰ ξέ-
νων λέξεων ὀνομάζουσι, καλοῦσιν οἱ Ἰκάριοι διὰ γνη-
σίων ἀρχαίων ἑλληνικῶν.

1. Ἄθρωτος, ὁ μὴ φαγωθεὶς καὶ μὴ ἐσθιόμενος.
2. Ἀγωγός, αὐλάξ.
3. Ἀέλε, ἀγέλη.
4. Ἄλωπηγή, φρέαρ ἢ πηγή ἀπεξηραμένη (ἄ-
ζωος — πηγή).
5. Ἀθέρας, κορυφὴ ὄρους καὶ πᾶν ὕψωμα (αἰθήρ).
6. Ἀλικάτη, ἡλικάτη.
7. Ἀλενδροῦδα, τὸ ἐπὶ τὸ δένδρων κλίμα (ἀνα-
δενδράς).
8. Ἀμοργό, τὸ δοχεῖον, ἐν ᾧ τίθεται τὸ ἀμελ-
γόμενον γάλα.
9. Ἀναετός, ὁ ἐν τῷ βαπτίσματι ἀναδεκτός.
10. Ἀναπίτασις, ἐξέχουσα λεπτὴ πέτρα, ἰδίως ἐν
ἀποκρήμφῳ μέρει.
11. Ἀναστατικό, ἀγρὸς ξένος ἐν καλλιεργίᾳ λαμ-
βανόμενος.
12. Ἀραφαίνω, ἐμφανίζομαι.
13. Ἀράφατος, φεγγίτης.
14. Ἀραχαλιῶ, ἀνοίγω, ἀποφράσσω, ὕδωρ λ. χ.
βαρέλιον κτλ.
15. Ἀρεμολόγος, ὁπῆ ἐπιμήκης ἐπὶ τοῦ τοίχου
τοῦ οἴκου, δι' ἧς ἐξέρχεται ὁ καπνός.
16. Ἀρεκρεμῶ, κρεμῶ ἑμαυτόν, ἢ αἶα ἀρεκρέμα-
σει, ἐκρεμάσθη ἢ αἰξ ἐκ τοῦ σχοινίου αὐτῆς.
17. Ἀξόρη, ἢ τὴν στέγην βαστάζουσα δοκὸς
(ἄξωρ).
18. Ἀποκρυτίζομαι, τανύομαι (κρυτός).
19. Ἀπομύχτουμαι, ἀπομύσσομαι.
20. Ἀσθόλη, αἰθάλη, σποδός.
21. Ἄτη, βλάβη, ζημία, καὶ ἐν ἐπιφωνήματι ᾧ
τῆς ἄτης, βαθεὶ τῆς ζημίας.
22. Ἀυλί, ὁ κάλαμος, δι' οὗ ἐξάγουσιν οἶνον ἐκ τῶν
πίθων (αὐλός).
23. Βασκός, σχοινίων πρὸς δέσιμον ζῶων.
24. Βορλεῖνω, διευθετῶ, διαρρυθμίζω (βουρλεῖνῶ).
25. Βρόχος, θηλειά.
26. Βυτίνα, πίθος (βυτίον).
27. Γλωσσίζω, δοκιμάζω τῇ γεύσει.
28. Γράν, γράκι.

29. Δεκατίζω, σφακελώνω.
30. Δεξαμερέ, δεξαμενή.
31. Διαρομίζω, διαρπάζω (διαρέμω).
32. Εικάζω, συμπεραίνω.
33. Ἐξαρτιῶμαι, συντηροῦμαι.
34. Θάρφος, θερμότης καὶ μεσημβρία (θάλαπος).
35. Θράψα, ἢ θραύουσα τοὺς βώλους τοῦ ἀγροῦ σάνης.
36. Θυρίδι καὶ θυρίδα, ἐρμάριον ἐν τῷ τοίχῳ.
37. Θυλάκι, σάκος καὶ μάρσιπος (θυλάκιον).
38. Θῶκος, ἔδρα, κάθισμα.
39. Ἰστιά, πυρά, ἐστία.
40. Καλομοίρα, νηρηίς.
41. Καμύω, κλείω τοὺς ὀφθαλμούς (μύω).
42. Καρτηνάρα, ὀνομαστικὴ παραλίλας τινός, ἐν ἧ
εὐρηνται καὶ ἀγρεύοντα καρῖνοι.
43. Καταρηίδα, ἡ ὑδρορροή τοῦ οἴκου.
44. Καταγάλω, σφάλλομαι.
45. Κοτοικόδημος, γείτων.
46. Κορμῆς, χονδρὸν ξύλον (κορμός).
47. Κορμύθημα, ἡ καταβολὰς μεταφύτευσις κλάδου.
48. Κοσμητάρα, περιθάλλω, ὑπηρετῶ (κοσμῶ,
κοσμητῶ).
49. Κροταλιῶ, κραυγάζω.
50. Λάγκυρος, στεμφιλίτης εἶνος, ὁ παρ' Ἡουχίῳ
λάγκυρος.
51. Λαλιῶ, βόσκω, ἐλαίνω ζῶον.
52. Λικμός, πτυάριον, δι' οὗ λιμνίζουσι τὸν σίτον.
53. Λουπάζω, καὶ λωπάζω, κρύπτομαι (λωπάζω).
54. Λυχναιίδι, θρυαλλίς, φητίλι.
55. Μαρτίζω, ὀργίζομαι (μητίω).
56. Μαργώρω, ριγῶ, κρυώνω (μαργῶ).
57. Πάτας, ἱερεὺς, παπάδια, ἱερεία.
58. Πιθοστάσι, οἰνοθήκη.
59. Πλάζω, διαμοιράζω, σκορπίζω.
60. Ποκάρι, τολύπη, μαλλίον (πόκος).
61. Πυροβολικό, πυρὸλιθος.
62. Πυρομάχι, οἱ λίθοι ἐφ' ὧν στηρίζεται ὁ λέβης.
63. Ραγός, βάριθρον (ράγας).
64. Ράδι, ἢ οὐρά (οἰράδιον).
65. Ράση, τὰ μένοντα μέρη τοῦ θερισθέντος στά-
χου μετὰ τῆς ῥίζης (ράσις).
66. Ρέχω, βήχω (ρέγγω).
67. Ριγῶ, καὶ κραινώ, κρυώνω.
68. Ρόμη, ὁδὸς στενωπός.
69. Ρυάκι, ριάξ.
71. Σιφαῖρι, σίφων ἐκ καλῆμου, ἐξ αὐτοῦ ὡς σι-
φονίζω ῥοφῶ αἶον διὰ σίφωνος.

71. *Στέλε*, στελειάριον (*στελεόρ*).
72. *Στυρακιάζω*, συσφιγγώ (*στύραξ*).
73. *Στραγαλιζώ*, στύπτω.
74. *Συμπάλλω*, συνκυλίζω τὸ πῦρ.
75. *Ταυρί*, μόσχος.
76. *Τόξο*, ἶρις.
77. *Τούμπανος*, κόσκινον (*τύμπανον*).
78. *Υπέρυτρο*, χρυσούν νόμισμα.
79. *Φιμώνω*, σιωπῶ (*φιμῶ*).
80. *Φραξίμι*, κήπος, περιβόλιον.
81. *Φυλακτάριν*, περίπτον.
82. *Χαλιάω*, ἀπολύω, ἀφίνω.
83. *Χαλιγάρι*, γλιπτός.
84. *Χάλκωμα*, λίθος.
85. *Χάντακας*, μεγάλη πέτρα ἔχουσα σχισμάδα (*χάνδαξ*).
86. *Χαραή*, γνώρισμα, ἐκ τοῦ χαράγματος τῶν ζώων ἵνα γνωρίζονται (*χαραγή*).
87. *Χαριστήριον*, δωρητήριον ἔγγραφον.
88. *Χειμάδι*, ἡ ἐξημερωθεῖσα αἶξ.
89. *Χερομάχος*, χειροβίωτος, γεωργός.
90. *Χοκλακιάζω*, λιθοβολῶ (*κόχλαξ*).
91. *Ψάχνω*, παρατηρῶ (*ψαίω*).

Ἐκ τοῦ μικροῦ τούτου λεξιλογίου πείθεται, πιστεύομεν, καὶ ὁ τοῦ *Θωμά* ἀπιστότερος ἀναγνώστης ὅτι ἀληθῶς ἡ Ἰταλικὴ διάλεκτος διέσωσε καὶ διεφύλαξεν ἀσπίλους καὶ ἀμολύντους πλείστους μαργαρίτας τῆς προγονικῆς γλώσσης. Ὡς ἡμεῖς τοῦλάχιστον ἐκ μελέτης καὶ ἀκοῆς γινώσκουμεν, οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἐνθα ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα ἤχηε (ἢ ἵνα κατὰ πατριωτικὸν γερμανικὸν ἄσμα εἴπωμεν *wo die griechische Zunge klingt*, ἀλλ' ἢ ἐν Ἰταλίᾳ παρέμειναν ἀλώθητοι αἱ ἀρχαῖαι λέξεις *ἄωρος, ῥάμο, ἰγέος, ἀναφαίρω, ἀποκρυτίζομαι, ἀπομύττωμαι, ἀσβόλη, ἄτη, βρόχος, δεξαμενῆ, εἰκάζω, θάμνος, θῶκος, καρκινάγρα, κροταλῶ, λάκκος, πλάζω, ῥύμη, ὑπέρυτρο, τόξον, φιμῶ κτ.λ.* Εὐχόμεθα δὲ ἀπὸ τῆς καρδίας ὅπως πρὶν ὑπὸ τῆς οὐχίας τοῦ βίου δεδημότες καμύσωμεν—ὡς ἐπιτραπή ἡμῖν ἡ λαμπρὰ αὕτη ἔκφρασις—τοὺς ὀφθαλμοὺς πλείστα γλωσσικαὶ μελέται, οἵαι αἱ τῶν χαλκεντέρων ἀληθῶς τῆς ἐπιστήμης σκαπανίων *Γεωργίου Ν. Χατζιδάκι* καὶ *Ἐπαμ. Ι. Σταμπιιάδου*, τὸ φῶς ἴδωσιν, ἵνα καὶ οἱ δυσπιστότεροι τῶν εὐρωπαϊῶν πεισθῶσι τέλος πάντων, ὅτι διεφύλαξεν ἀσινῆ διὰ τῶν αἰώνων τὸ ἡμέτερον ἔθνος τὴν πάτριον γλώσσαν πρὸς ἄλλοις ἀναπαλλοτριώτοις ἀγαθοῖς.

Περ. Ν. Στ.

ΠΕΡΙ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ ΔΑΒΙΔ.

Ψαλτήριον κυρίως ὄργανον εἶδος ἐστὶ μουσικοῦ, Ναῦλα παρ' Ἑβραίους ὀνομαζόμενον. Εἴρηται δὲ ἐκ τοῦ ψάλλειν καὶ ἐκ τοῦ εὐχεσθαι, τὸ Εὐκτῆριον μετηγήχη δὲ ἡ κλήσις καὶ εἰς τὴν βίβλον τῶν ψαλμῶν, ἐκ τοῦ τοὺς ψαλμοὺς τηρεῖν αὐτήν. Πάντες δὲ οἱ ψαλμοὶ ποιήματα Δαβίδ. Ἀλλὰ τινὲς αὐτῶν τοῖς υἱοῖς Κορέ, καὶ τῷ Ἀσάφ ἕτεροι, καὶ ἄλλοι ἄλλοις ἐκδίδονται πρὸς ψαλτῶδησιν.

Ἐξελέξατο γὰρ ὁ Δαβὶδ ἄνδρας τινὰς ἐκ φυλῆς Λευὶ καὶ ἀπεκλήρωσεν αὐτοὺς εἰς τὸ ὑμνεῖν τὸν Θεὸν ἐν διαφόροις ὄργανοις μουσικοῖς. Τούτων χοροῦχος καὶ ἀρχαῖος κατεστήσατο τοὺς υἱοὺς Κορέ, τὸν Ἀσάφ, τὸν Ἰδιθούμ καὶ λοιπούς. Ἐν συμφωνίᾳ οὖν ἐψαλτῶδον ἅπαντες ὑμῶ τοὺς ψαλμοὺς, προεξάρχοντος τοῦ Δαβίδ· ὅτε δὲ τινι χορῶρχῃ ψαλμὸς τις ἐξεδίδοτο πρὸς ψαλτῶδησιν, προεξήρχεν ἐκεῖνος, τοῦ Δαβίδ εἰκονίζων τὸ πρόσωπον· ὅθεν ἐν τισὶ ψαλμοῖς ἐπιγράφονται τὰ ὀνόματα τῶν χοροῦχων, ὅτε ἐξεδίδοντο οἱ τοιοῦτοι ψαλμοί, καὶ οἱ προεξήρχον ἐν τῇ ψαλτῶδησει τότε, καὶ τὸν τόπον ἐτήριον Δαβίδ, ὡς περὶ τοῦ Δαβίδ ὄνομα μόνον ἐκφέρεται, κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς ἐκείνων δὲ τῶν ψαλμῶν οὗς αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ὁ Δαβὶδ ὡς ἀρχαῖος ἐψαλτῶδησε. Τινὲς δὲ τῶν ψαλμῶν εἰσιν ἀνεπίγραφοι, ὅτι οὐκ εἰς ὄνομα ἐνός ἔθνους ἕκαστος τῶν τοιοῦτων λέγεται. Τινὲς δὲ ἀνώνομοι, διότι εἰς τὸν Κύριον εἴρηται· ἄλλοι δὲ Ἀλληλουῖα φέρουσι τὸ ἐπίγραμμα διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ὕμνους καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεόν, τὸ γὰρ Ἀλληλουῖα «αἰνεῖτε τὸν ὄντα, ἐστὶ μεθερμηνευόμενον»¹.

Ψαλτήριον μὲν οὖν ἡ βίβλος λέγεται τῶν ψαλμῶν· ψαλμὸς δὲ αὐτὸ τε τὸ ποίημα καὶ τὸ μέλος αὐτοῦ· ψαλμῶδός ὁ ποιητὴς τούτων, ψαλτῶδός δὲ ὁ ψάλλων τούτο μουσικός, ψαλτός δὲ ὁ ᾄδόμενος Θεός. Τὸ δὲ διάψαλμα, ἢ μεταβολὴν τινα ἀγεῖν σημαίνει νοήματος, ἢ μέλους ἐναλλαγὴν, ἢ ἀναβολὴν τινα τοῦ κρούσματος, ἢ μᾶλλον ἀσχολίαν τινα τοῦ ψαλμῶδου. Τινὲς ἀντὶ τοῦ διαψάλματος, τὸ αἰεὶ γράφουσιν ἐν τούτοις τοῖς διαλείμμασιν, ὡς ἂν ἐντεῦθεν δηλώσωσιν ἀδιάλειπτον εἶναι τοῦ Παναγίου Πνεύματος τὴν ἐπίπνοιαν, κἂν ὁ λόγος ἐν διαλείμμασιν ἢ ἀπασχολουμένου τοῦ ψαλμῶδου πρὸς τὴν τοῦ πνεύματος καινοτέρην ὑπήχησιν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὸ διάψαλμα οὐδὲν ἕτερον σημαίνει ἢ διάλειμμα ψαλμῶδίας.

Δι' εἰδήσιν οὖν πάλαι ποτὲ πρὸς λεπτομέρειαν παρασημειοῦντο καὶ τὰ τοιαῦτα. Διηγήνοχε δὲ ψαλμὸς καὶ ᾠδή· καὶ ψαλμὸς μὲν κυρίως ἐστίν, ὁ μετὰ τοῦ Ὀργανικοῦ ψαλτηρίου ἐμμελῶς ἐκφωνούμενος, ᾠδὴ δὲ, φωνὴ μουσικὴ ἐναρμόνιος, μόνῳ ᾄδόμενῃ τῷ στόματι. Λέγε-

1. Ἀνάγνωθι Ἑκκλ. Ἀλήθειαν παρ. ἔτ. Β' τεύχος α' — β' Σελ. 25.

ται δὲ καὶ ἡ ᾠδὴ ψαλμὸς, καὶ ὁ ψαλμὸς ᾠδὴ καταχρηστικώτερον. Ἀρχαιότερα δὲ ἡ ᾠδὴ καὶ γὰρ Μωϋσῆς ἤρξε, Δαβὶδ δὲ εἴτα ἤρξατο τῶν ψαλμῶν. Εἰ γὰρ καὶ πρὸ ἦν ψαλτήριον ὄργανον, ἀλλ' ἄτεχνον καὶ ἰδιωτικόν, καὶ πρὸς μόνα ψάλλων τὰ ποιμνία, Δαβὶδ δὲ σοφώτερον τοῦτο κατασκεύασε καὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ μεθῆρμωσε πρὸς Θεόν. Ὡδὰς δὲ ψαλμοὺς ὑποληπτέον, ὅτε προτάσσεται μὲν ἡ δι' ὄργανου μουσική, ἐπιτεταμένη δὲ ἡ διὰ στόματος φωνὴ ψαλμοῦς δὲ ᾠδῶν ὅτε τὸ ἔμπαινον γίνεται. Ῥητέον δὲ καὶ περὶ Ὑμνου καὶ Αἴνου καὶ ἐξομολογήσεως, προσευχῆς τε καὶ εὐχῆς, καὶ ἀναβαθμοῦ. Ὑμνος μὲν οὖν λέγεται ἡ ἐπιτεταμένη δοξολογία, αἶνος δὲ ὁ σύντομος ἔπαινος, ἐξομολογήσις δὲ ἡ κατ' ἐπίτασιν ὁμολογία, ἡ καλῶν ὧν πεπόνθαμεν, ἢ κακῶν ὧν πεπράχαμεν. Καὶ προσευχὴ μὲν ἡ δέησις, εὐχὴ δὲ ἡ ὑπόσχεσις· περιλαμβάνεται δὲ πού καὶ ἡ εὐχὴ ἀντὶ τῆς δεήσεως, πάντα δὲ λέγονται πρὸς Θεόν· ὁ ἀναβαθμὸς δὲ, καθ' ἱστορίαν μὲν δηλοῖ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνοδὸν πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, χθαμαλωτέρα γὰρ ἡ Βαβυλῶν, ἢ δὲ Ἱερουσαλήμ ὑψηλότερα τὴν θέσιν ἐστίν. Ἀναγωγικῶς δὲ σημαίνει τὴν πρὸς θεωρίαν ἀνάβασιν ὁ ἀναβαθμὸς καὶ τὴν ἐκ τῆς γερᾶς πολιτείας καὶ ἐμπαθοῦς πρὸς τὴν ἀπηλλαγμένην παθῶν διαγωγὴν καὶ Οὐράνιον. Ψαλμὸς δὲ καὶ ᾠδὴ καὶ προσευχὴ καὶ εἴ τι ἕτερον ἐν τοῖς ποιήμασι τοῦ Δαβὶδ, τὰ πάντα κοινότερον καλοῦνται ψαλμοί· τῶν ψαλτωδούντων δὲ χορὸν ἕκαστον ἐκ δύο καὶ ἑβδομήκοντα συνιστάσθαι φασὶ ψαλτωδῶν.

Οἱ πάντες οὖν σάλπιγγι καὶ τυμπάνῳ μελωδοῦντες ἦσαν καὶ λοιποῖς ὄργανων εἶδει μουσικῶν· μόνος δὲ ὁ Δαβὶδ τὸ βασιλικὸν κατεῖχεν ὄργανον, τὸ ψαλτήριον. Σάλπιγγες μὲν οὖν καὶ σύριγγες, ἐκπνευστά, λύραι δὲ καὶ κιθάραι, ἐντατά, κύμβαλα δὲ καὶ τύμπανα, κρουστά. Τὸ ψαλτήριον δὲ τῶν ἐντατῶν μὲν ἦν· πλήν ὀρθιον· καὶ ἄνωθεν εἶχε τῶν φθόγγων τὰς ἀφορμὰς. Δέκα γὰρ κόδοι τουτέστιν πασαλίσκοι περὶ τὸν πῆχυν τοῦ ψαλτηρίου στρεφόμενοι, ἔτεινόν τε καὶ ἐχάλουν τὰς χορδὰς, πρὸς τε τὸν τῆς ἀρμονίας ρυθμὸν καὶ τοῦ μεταχειριζομένου τοῦ βούλημα· δέκα γε οὔσαι καὶ ἀντιφθόγγους ἀλλήλαις· καὶ ἡ μὲν δεξιὰ χεὶρ, κατεῖχε τὸ πῆκτρον, ἡ δ' ἀριστερά, τῶν χορδῶν ἄνωθεν ἐπαφωμένων κατὰ διαστάσεις καὶ πυκνὰ τοὺς δακτύλους μετατίθεισα, βαρῶν ἢ ὀξύν ἢ κεκραμμένον φθόγγον εἰργάζετο, πρὸς τὸ τοῦ ψαλτωδούντος μελωδῆμα· διδασκομένων ἐντεῦθεν ἡμῶν, ὡς δεῖ καὶ ἡμᾶς ὡσπερ ἐξ ἀντιφθόγγων δέκα χορδῶν, τῶν πέντε δυνάμεων τῆς ψυχῆς καὶ τῶν πέντε τοῦ σώματος αἰσθήσεων, ἐναρμόνιον μέλος ἀνακρούεσθαι τῷ Θεῷ· καὶ πᾶν ἔργον καὶ νόημα ἄνωθεν ἔχειν παρὰ Θεοῦ καὶ ὅλως πρὸς αὐτὸν ἀποτείνεσθαι.

Τῶν ψαλμῶν ἡ τάξις οὐ γέγονε καθὼς ἐξ ἀρχῆς ἐποιήθησαν, ἀλλὰ καθὼς περ εὐρέθησαν. Τῶν γὰρ Ἰουδαίων καταφρονησάντων τοῦ Θεοῦ, λήθην τε λαβόντων πατρῶν ἐθῶν καὶ πολὺ μάλιστα τῶν Γραφῶν. Εἴτα καὶ πτηνῶν αἰχμαλωσίας γεγεννημένων κατὰ καιρούς, παρερρύθησαν αἱ βίβλοι καὶ διεσθάρησαν· ὅψε δέποτε περὶ τὴν αὐτῶν συναγωγὴν ὁ φιλομαθὴς φιλοπονησάμενος Ἔσδρας

συνήθροισε τρισχιλίους ψαλμοῦς, ἐπιθείς αὐτοῖς καὶ τάξιν θέσεως πρὸς τὸν καιρὸν τῆς ἐκάστου τούτων εὐρέσεως· ὕστερον δὲ ὁ Βασιλεὺς Ἐζεκιᾶς τὴν τοιαύτην συναγωγὴν ἐπελθὼν τοὺς πολλοὺς μὲν ἠθέτησε τῶν ψαλμῶν, τοὺς ἑκατὸν δὲ καὶ πενήκοντα μόνους ἐνέκρινε μὴ ἐναλλάξας τὴν τάξιν τῆς θέσεως, ἀλλὰ τοὺς πρώτους, καὶ αὐθις τηρήσας πρώτους καὶ εἰς τὴν ἐξῆς χώραν ἔασας τοὺς μετ' αὐτούς. Τὴν τοιαύτην δὲ διάκρισιν Ἐζεκιᾶς ἐποίησεν καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ Σολομῶντος συγγραμμάτων, τρία ἐκλεξάμενος καὶ μόνας τὰς Παροιμίας, τὸν Ἐκκλησιαστήν, καὶ τὸ Ἄσμα τῶν ἀσμάτων· τὰ ἄλλα δ' ἅπαντα ἀπεδοκίμασεν. Μετηνέχθησαν δὲ οἱ ψαλμοὶ καὶ ἡ ἄλλη παλαιὰ Γραφὴ ἐκ τῆς Ἑβραϊδὸς διαλέκτου πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸν μετ' Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου, τῆς Αἰγύπτου ἡγεμονεύοντος Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, ὑπὸ σοφῶν ἀνδρῶν ἑβδομήκοντα παραδόξως συμφωνησάντων τὴν μεθερμηνεύσιν καὶ οὐκ ἄλλοθεν ἢ πάντως ἐκ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὑψηγῆσεως· κατὰ δύο ὡς φησὶν ὁ Ἰουδαῖος Φίλων, ὡς δὲ ὁ θεὸς Ἰουστίνος ἀποφαίνεται, καθ' ἓνα, διαιρεθέντες, πᾶσαν τὴν Παλαιὰν Γραφὴν ἠδικῶς μεθερμηνεύσαν, μήτε κατὰ τὴν ἔνοιαν μήτε καὶ αὐτὴν τὴν λέξιν ἀλλήλων διενεγχεῖν.

Γέγονε δὲ ἡ τοιαύτη μεθερμηνεύσις πρὸ ἐνὸς καὶ τριακοσίων ἐνιαυτῶν τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως. Μετὰ δὲ χρόνους τετρακοσίου καὶ τριάκοντα τῆς τοιαύτης ἐκδόσεως, ὁ Σινωπεὺς Ἀκύλας ἰδίαν ἐποίησατο ἐκδοσὶν ἐπὶ αὐτοκράτορος Ῥωμαίων Ἀδριανοῦ τοῦ Λεπρωθέντος, μεθ' ἣν ἡ τοῦ ἐκ Σαμαρείας Συμμάχου γέγονεν ἐκδοσις ἐπὶ βασιλείᾳ Σιδήρου, τῆς τοῦ Ἀκύλα ἐκδόσεως ὑστερίζουσα χρόνους ἐξ καὶ πενήκοντα. Ταύτην δὲ προέλαβεν ἡ τοῦ Ἐφεσίου Θεοδοτίωνος ἐπὶ βασιλείας γεγονυῖα Κομόδου. Εὐρέθησαν δὲ καὶ λοιπαὶ δύο ἐκδόσεις ἀνώνουμοι, ἡ μὲν ἐπὶ Καρακάλλου ἡγεμόνος Ῥωμαίων, ἐν Ἱερικοῖ κεκρυμμένη ἐν πίθῳ, ἡ δὲ ἐν Νικοπόλει τῇ κατὰ τὸ Ἄκτιον ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ τῆς Μαμαίας. Ὑστερον δὲ καὶ ὁ μέγας ἀσκητὴς καὶ μάρτυς Λουκιανὸς φιλοφρόνως ἐπελθὼν τὰς βίβλους τῶν Ἰουδαίων ἐκείθεν αὐτὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα διάλεκτον τὴν Παλαιὰν Γραφὴν μετηνένοχε καὶ συμφωνήσας εὐρέθη τοῖς ἑβδομήκοντα, τῶν λοιπῶν ἐκδόσεων κεκτημένων πολλὰ τὰ διεσθάρητα. Γέγονε δὲ τοῦ θαυμασίου Λουκιανοῦ ἡ ἐκδοσις ἐπὶ τῆς βασιλείας Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν Τυράνων, ἧτις εὐρέθη παρ' Ἰουδαίους, ἐν Νικομηδείᾳ ἐν πυργίσκῳ κεκρυμμένη, κεκοιναμένη, τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τότε τὴν βασιλείαν διεπόντος. Φέρει δὲ ἡμῖν ἀσάφειαν ἡ Παλαιγενὴς Ἁγία Γραφὴ, κατὰ δύο τὰ αἴτια· ὅτι τε συμβολικώτερον λέγει περὶ Χριστοῦ καὶ ἀπλῶς τῶν περὶ τῆς νέας χάριτος τὰ πλείω συνεσκιασμένως ὑποδήλοι διὰ τὴν τῶν ἀκρατῶν ἀπειθειαν καὶ σκληρότητα, καὶ ἵνα μὴ διὰ τῆς αὐτῶν κακοτροπίας ἀφανισθῶσιν αἱ βίβλοι τέλειον· καὶ ὅτι τὰ μετηγλωττισμένα τῶν διαλέκτων, συνεσφέρεται πως τὸ ἀσάφει, ὡς ἄλλης γλώττης, ἀλλὰ τινα κεκτημένης ἰδιώματα ἀπαγγελτικὰ καὶ ταῖς ἑτέραις γλώτταις ἀκινώνητα καὶ ἀμέθεκτα.

Ὁ μὲν οὖν θεόληπτος καὶ προφήτης Δαβὶδ καθὼς ἐμυείτο παρὰ τοῦ πνεύματος ἐξήνεγκε διὰ τῶν ψαλμῶν τὰς κατ' αὐτὸν ποικίλας περιπετείας τούτοις ἐφαρμύζων. Πολλὰς γὰρ τῷ ἄντι μεταβολὰς ἔσχεν ὁ θεῖος Δαβὶδ. Ποτὲ μὲν γὰρ ἔφευγε πολεμίους, ποτὲ δὲ ἄλλαις περιέπιπτε συμφοραῖς, ποτὲ δὲ καὶ θυμηρεστέραν εἶχε ζωὴν καὶ νῦν μὲν ὠδεύει τὴν θεῖαν ὁδόν, νῦν δὲ ταύτῃ προσέπταιε, ἅπερ ἅπαντα συνελῶν ἤθροισεν ἐν τῷ 118ῳ ψαλμῷ ἐν ᾧ μέμνηται νόμου καὶ ἐντολῶν, καὶ μαρτυρίου, κριμάτων τε καὶ δικαιοματιῶν. Δεῖ οὖν εἰδέναι ὅτι νόμος μὲν κυρίως ἐστὶν ὁ καθόλου τῶν ἐντολῶν περιοριστικός, ὡς «τὸ ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη», ἐντολαὶ δὲ αἱ κατὰ μέρος, οἷον τὸ «οὐ φονεύσεις» μαρτύριον δέ, ὅπερ ὁ νομοθέτης παρεγγυᾶται τοῖς ἀκούουσι μετὰ διὰ μαρτυρίας τινος, ὡς ὁ Μωϋσῆς ὅτε λέγει πρὸς τὸν λαόν! «ἐὰν τὰ καὶ τὰ ποιήσετε, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» «ὅτι ἀπώλειά ἀπώλεισθε» καὶ κρίμα μὲν, ὅπερ τοῦ Θεοῦ κρίναντος ἐγράφη, καθάπερ ἐπὶ τοῦ βλασφημήσαντος τὸ φοβερόν αὐτοῦ ὄνομα. Μωϋσῆς μὲν γὰρ ἐπὶ τὸν Θεὸν καὶ κρίσιν ἀνέθηκε, τοῦ δὲ κελεύσαντος ἐκείνου λιθοβοληθῆναι, κρίμα τοῦτο καὶ ὄρος ἐγεγόνει κατὰ βλασφημίου παντός.

Δικαιώματα καὶ τὰ τοιαῦτα προστάγματα λέγονται οἷον ἐὰν κτήσῃ παιδὰ ἐβραῖον, ἐξ ἔτι δουλεύσει σοι, δικαιοσύνη γὰρ ἐντεῦθεν τῷ παιδί Ἰουδαίῳ, μὴ περαιτέρω δουλεύειν ἢ μὲν οὖν διαίρεσις, ἦν διελάβομεν αὕτη. Τίθενται δὲ τὰ ὀνόματα καὶ ἀδιαφόρως ἐπὶ πάντων τῶν τοῦ Θεοῦ ἐνταλάτων. Χρῆ δὲ πανταχοῦ τῶν ψαλμῶν, ταῖς μὲν ἀοαῖς κατὰ δαιμόνων κεχρησθῆναι, οὔτοι γὰρ διεγείρουσι καὶ τοὺς πολεμοῦντας ἀνθρώπους ἡμᾶς, τοῖς ἀνείδεσι δὲ κατ' αὐτῶν τῶν ἡμῖν ἐπιβουλεύοντων ἀνθρώπων. Τὰ κατωρθώματα δὲ προσώπῳ τοῦ Δαβὶδ ἀπαγγέλει, πρὸς μίμησιν. Ἐπεὶ καὶ Δαβὶδ οὐ μεγαλαυχῶν ταῦτά φησι, ἀλλὰ ἐκ τοῦ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματος ἡμᾶς παιδεύει τὰ δέοντα καὶ ὅτε δὲ αὐτῶν κατεύχεται, προφήσεις ποιεῖται μᾶλλον, διὰ τοῦ κατ' εὐκτικικοῦ τύπου τῶν ἐπισυμβησάντων αὐτοῖς ἱστέον δὲ ὅτι πολλάκις ἐστὶν εὐτυχεῖν κατὰ τὴν παρούσαν βίβλον καὶ περιφράσει καὶ μεταφοραῖς καὶ ἀδιαφοραῖς συντάξεων καὶ συνδέσμων πλεονασμοῖς καὶ μάλιστα, καθ' ὅτι, καὶ τοῦ γὰρ, κ.τ.λ. καὶ λέξεων καταχρήσεις, καὶ ἀντιχρονίας, καὶ ἐκ παραλλήλου τῶν αὐτῶν ἀπαγγελίας, εἴτουν ταυτολογίας καὶ ἀπὸ κοινοῦ χρήσεις καὶ τελείας παραλείψεις, καινοπρεπέσι τε διαφορῶς σχηματισμοῖς, καὶ προσώπων ἐναλλαγαῖς ὡς ποτὲ μὲν ὑπὲρ τούτου, ποτὲ δ' ὑπὲρ ἐκείνου λέγειν, καὶ μεταπηδᾶν καὶ τοῦτο μάλιστα τεκμήριον ἐστὶ καθάπερ ὄργανον ὁ προφήτης, ἅπερ ἐνηγεῖτο παρὰ τοῦ Πνεύματος. Ταῦτα καὶ ἀπερφέγγετο. Σύνηθες δὲ τῇ ἐβραϊδί διαλέκτῳ καὶ συζευγνύει τοῖς ἄρθροις τὰς ἀντωνυμίας καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἀντωνυμίας πολλάκις ἐπιφέρειν ὡς τὸ «τὰ καταλαλοῦντα λάθρα τὸν πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίωκεν» ἀλλὰ καὶ ὑπερβαταῖς χρῆσθαι πολλοῖς, καὶ ἀντιπτώσεσι, καὶ ἀντεγκλήσεσι, καὶ μᾶλλον τοῖς ὀριστικοῖς μέλλουσιν, ἀντὶ εὐκτικῶν, καὶ τοῖς εὐκτικοῖς

πάλιν, ἀντὶ μελλόντων ὀριστικῶν, τοῖς παρωχημένοις ἀντὶ μελλόντων, τοῖς μέλλουσιν ἀντὶ παρωχημένων ἐπιφέρειν τε ταῖς ἐνικαῖς προσώποις, πληθυντικᾶ οἷον «εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ, μὲ εἶναι Θεόν, διεφθάρσαν καὶ ἐβδελύχθησαν, οἱ ὑπολαβόντες δηλαδὴ μὲ εἶναι Θεόν» ἀλλὰ καὶ ἐναλλάξ, ταῖς πληθυντικαῖς ἐπάγειν ἐνικά οἷον «Ἐκ πάντων τῶν δικονότων με ῥύσαι με, μήποτε ἀρπάσῃ τὴν ψυχὴν μου ὡς λέων, ὁ διώκει με δηλαδὴ» χρῆσαι δὲ καὶ προθέσεων ἀντὶ προθέσεων, καὶ συνδέσμων ἀντὶ συνδέσμων ὅπως τε περιττὰς τιθεῖς προθέσεις οἷον ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα, ἀντὶ τοῦ, ἡλίῳ ἔθετο τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ἡγουν ἐν τῷ ὕψει τὸ γὰρ αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν ἐνταῦθα ἐπιρρηματικῶς καὶ πάλιν «μὴ συνελύθη μετὰ ἀσεβῶν τὴν ψυχὴν μου» ἀντὶ τοῦ μὲ ἐλύθη καὶ τὸ ἀνταπέδωκας ἀντὶ τοῦ ἔδωκας ἀπλῶς.

Ἰδίωμα τῆς παλαιᾶς Γραφῆς ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ παραλαμβάνειν κατ' εὐθείαν τὸ ὄνομα δι' ἐνθύμησιν καὶ τότε πληγίαν ἐπιφέρειν ἀντωνυμίαν καὶ οὕτω δηλοῦν τὸ προκείμενον, οἷον ὁ Θεὸς μου ἄμωμος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ καὶ ἀνθρώπος ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ. Συνάπτει δὲ καὶ τὴν εἰς προθεσιν, αἰτιατικῆ καὶ χρᾶσθαι ἀντὶ μόνης εὐθείας «ὡς τοῦ γενοῦ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστήν» ἀντὶ τοῦ Θεοῦ ὑπερασπιστῆς ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν προθεσιν δοτικῆ κεχρησθῆναι αἰτιατικῆς ὡς ἐν εὐαγγελίοις μὲν τό, ὡς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοί», ἀντὶ τοῦ ἐμὲ ἐν δὲ τοῖς ψαλμοῖς τὸ «ἐν τῷ ἐξολοθρευέσθαι ἀμαρτωλοῦς ὄψει», τούτεστι τὸ ἐξολοθρευέσθαι τοὺς ἀμαρτωλοῦς, ἢ ὡς τὴν ἐξολοθρευεῖν καὶ ἀπώλειαν τῶν ἀμαρτωλῶν θεᾶσῃ ἐβραϊστί καὶ τὸ τοὺς ἀνθρώπους υἱοῦς ἀνθρώπων ὀνομάζει, καὶ τὰς χώρας τῶν τοιούτων χωρῶν θυγατέρας ὡς τὸ υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκαρδιοὶ, ἀντὶ τοῦ ὧ ἀνθρωποι μέχρι τίνος ἔσεσθαι φρονούντες τὰ γήινα, καὶ ὡς τὸ θυγατερ Βαβυλῶνος ἢ ταλαίπωρος, ἀντὶ τοῦ, ὧ Βαβυλῶν ἀθλία, διὰ συμβησόμενά σοι δηλονότι κακὰ τῆς τοιαύτης διαλέκτου καὶ τὸ πολλάκις τὸ ῥῆμα μεταλαμβάνειν εἰς ὄνομα ὡς τὸ ἐπήλπισαι, εἰς τὴν ἐλπίδα, οἷον μνήσθητι τῶν λόγων σου τῷ δούλῳ σου, ὧν ἐπήλπισάς με, αὕτη με παρεκλέσαν αὕτη δηλαδὴ ἡ ἐλπίς, καὶ πάλιν τὸ ἐμνήσθη, εἰς τὴν μνήμην οἷον ἐμνήσθη ἐν νυκτὶ τοῦ ὀνόματός σου, αὕτη ἐγεννήθη μοι, αὕτη δηλονότι, ἡ μνήμη καὶ ἀπλῶς εἶπειν, πολλὰς ἰδιοτροπίας ὁ τῆς ἰουδαϊκῆς γραφῆς κέκτηται χαρακτηριστήρ. Χρῆ γοῦν τοῦτο φέροντος ἡμᾶς κατὰ νοῦν, μὴ ζετεῖν τὸν ἑλληνικὸν ἐξακριβασμόν.

(Ἀπάνθισμα).

ΑΛΕΞ. ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ.

Ὁ ἐπεὶ ὄνομα

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ